T.C.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI

TÜRKİYE İŞ KURUMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

İŞKUR İÇİN İŞGÜCÜ PİYASASI BİLGİ SİSTEMİ ÖNERİSİ

Muhammet KAYA
İstihdam Uzman Yardımcısı

ANKARA 2016

T.C.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI

TÜRKİYE İŞ KURUMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

İŞKUR İÇİN İŞGÜCÜ PİYASASI BİLGİ SİSTEMİ ÖNERİSİ

(Uzmanlık Tezi)

Muhammet KAYA
İstihdam Uzman Yardımcısı

Tez Danışmanı
Doğanay Nafiz İLHAN
İstihdam Uzmanı

KABUL SAYFASI

TÜRKİYE İŞ KURUMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜNE

İstihdam Uzman Yardımcısı Muhammet KAYA'ya ait "İŞKUR için İşgücü Piyasası Bilgi Sistemi Önerisi" adlı bu Tez, Yeterlik Sınav Kurulu tarafından UZMANLIK TEZİ olarak kabul edilmiştir.

	Unvanı	**Adı ve Soyadı**	**İmzası**
Başkan :			
Üye :			
Üye :			
Üye :			
Üye :			

Tez Savunma Tarihi: …/…/ 20…

TEZDEN YARARLANMA

Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü İstihdam Uzman Yardımcısı Muhammet KAYA tarafından hazırlanan bu Uzmanlık Tezinden yararlanma koşulları aşağıdaki şekildedir:

1. Bu Tez fotokopi ile çoğaltılabilir.
2. Bu Tez, pdf formatında internet ortamında yayınlanabilir.
3. Bu Tezden yararlanılırken kaynak gösterilmesi zorunludur.

Muhammet KAYA
İstihdam Uzman Yardımcısı

…./……/20…..
İmza

ÖNSÖZ

Bu çalışmanın ortaya çıkmasında yol gösterici fikirleriyle ve bana kattığı farklı bakış açılarıyla tezimi daha kolay yazabilmemi sağlayan Danışmanım Doğanay Nafiz İLHAN'a, yoğun mesaisine rağmen tezimi iki kez okuyup değerli görüşlerini benimle paylaşan Aydın ALABAŞ'a, tüm tez süreci boyunca gösterdiği anlayış için İşgücü Piyasası ve İstatistik Dairesi Başkanı Sayın Abdullatif GÖKDERE'ye teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ i
İÇİNDEKİLER ii
TABLOLAR LİSTESİ v
KISALTMALAR vi
GİRİŞ 1

BİRİNCİ BÖLÜM
KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. BİLGİ KAVRAMI 3
1.2. KURUMSAL BİLGİ 8
1.3. BİLGİ ÇAĞI VE BİLGİ TOPLUMU 9
1.4. BİLGİ YÖNETİMİ 15
1.4.1. Bilgi Yönetiminin Özellikleri 16
1.4.2. Bilgi Yönetiminin Amaçları 17
1.4.3. Bilgi Yönetiminin Fonksiyonları 19
1.5. BİLGİ SİSTEMİ 19
1.5.1. Bilgi Sistemi Tanımı 19
1.5.2. Bilgi Sisteminin Türleri 22
1.5.2.1. Yönetim Bilgi Sistemi 22
1.5.2.2. Karar Destek Sistemleri 23
1.5.2.3. Kayıt/Veri İşleme Sistemleri (VİS) 23
1.5.2.4. Yapay Zekâ ve Uzman Sistemler 24

İKİNCİ BÖLÜM
KAMUDA BİLGİ SİSTEMLERİ

2.1. 2015-2018 BİLGİ TOPLUMU STRATEJİSİ VE EYLEM PLANI 26
2.2. E-DEVLET 29
2.2.1. Tarihçe ve Temel Çerçeve 29
2.2.2. Uygulamada E-Devlet 31
2.3. ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI İSTATİSTİK SİSTEMİ VERİ YÖNETMELİĞİ 34
2.4. ULUSAL COĞRAFİ BİLGİ SİSTEMİ 37
2.5. TAPU VE KADASTRO VERİLERİNİN PAYLAŞIMI HAKKINDA YÖNETMELİK 41
2.6. ELEKTRONİK KAMU YÖNETİM BİLGİ SİSTEMİ 44
2.6.1. Hizmet Envanteri Yönetim Sistemi (HEYS) 46
2.6.2. Devlet Teşkilatı Merkezi Kayıt Sistemi (DETSİS) 47
2.6.3. Devlet Belge Yönetim Sistemi (DBYS) 47
2.6.4. Hizmet Standartları Yönetim Sistemi (HSYS) 47
2.6.5. Kamu Memnuniyet Anketi (KMA) 48
2.6.6. Kamu Mevzuat Sistemi (KMS) 48
2.6.7. Standart Dosya Planı Sistemi (SDPS) 48
2.7. DEVLET DESTEKLERİ BİLGİ SİSTEMİ 49
2.8. SOSYAL YARDIM BİLGİ SİSTEMİ 51
2.9. MERKEZİ KAYIT SİCİL SİSTEMİ (MERSİS) 52

2.10. ADRESE DAYALI NÜFUS KAYIT SİSTEMİ (ADNKS) 55
2.11. ÇİFTLİK MUHASEBE VERİ AĞI SİSTEMİ (ÇMVA) 56
2.12. ÇİFTÇİ KAYIT SİSTEMİ 58
2.13. BOĞAZİÇİ ÜNİVERSİTESİ BİLGİ SİSTEMLERİ UYGULAMA VE ARAŞTIRMA MERKEZİ…… 61

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İŞGÜCÜ PİYASASI BİLGİ SİSTEMİ'NİN ULUSLARARASI, YASAL, KURUMSAL ÇERÇEVESİ VE TARİHÇESİ

3.1. İŞGÜCÜ PİYASASI BİLGİ SİSTEMİ OLUŞTURMADA ULUSLARARASI KURULUŞLAR VE UYGULAMALARI 64
3.1.1. Key Indicators of the Labour Market (KILM) 64
3.1.2. Eurostat 67
3.1.2.1. İstihdam ve İşsizlik (Employment and Unemployment) 68
3.1.2.2. Açık İş İstatistikleri (Job Vacancy Statistics) 68
3.1.2.3. Kazançlar (Earnings) 68
3.1.2.4. İşgücü Maliyetleri (Labour Costs) 69
3.1.2.5. Labour Market Policy (İşgücü Piyasası Politikası) 69
3.1.3. OECD.Stat 70
3.1.3.1. Kazançlar (Earnings) 70
3.1.3.2. İstihdam Koruma (Employment Protection) 71
3.1.3.3. İşgücü İstatistikleri (Labour Force Statistics) 71
3.1.3.4. İşgücü Piyasası Programları (Labour Market Programmes) 71
3.1.3.5. Sendika (Trade Union) 71
3.1.3.6. İstihdam için Beceride Dünya Göstergeleri (World Indicators of Skills for Employment..……..71
3.1.3.7. İş Kalitesi (Job Quality) 72
3.2. İŞGÜCÜ PİYASASI BİLGİ SİSTEMİ OLUŞTURMANIN YASAL VE KURUMSAL ÇERÇEVESİ…. 73
3.2.1. 9. Kalkınma Planı 73
3.2.2. İŞKUR Kanunu 73
3.2.3. İŞKUR Genel Kurulları 74
3.2.3.1. IV. Genel Kurul 74
3.2.3.2. V. Genel Kurul 74
3.2.3.3. VI. Genel Kurul 76
3.2.3.4. VII. Genel Kurul 77
3.2.3.5. VIII. Genel Kurul 77
3.2.4. Faaliyet Raporları 78
3.2.4.1. 2012 Yılı Faaliyet Raporu 78
3.2.4.2. 2013 Yılı Faaliyet Raporu 78
3.2.4.3. 2014 Yılı Faaliyet Raporu 79
3.2.5. İŞKUR Stratejik Planları 79
3.2.6. İşgücü Piyasası Bilgi Danışma Kurulu (İPBDK) 80
3.3. İŞGÜCÜ PİYASASI BİLGİ SİSTEMİ OLUŞTURMA ÇALIŞMALARI 81
3.3.1. İŞGÜCÜ PİYASASI ENFORMASYON SİSTEMİ 81

3.3.2. İŞGÜCÜ PİYASASI BİLGİ DANIŞMA KURULU 83
3.3.2.1. Danışma Kurulu 83
3.3.2.2. Yürütme Komitesi 84
3.3.3. Sosyo-Ekonomik Göstergeler Sistemi 85
3.3.3.1. Sosyo-Ekonomik Göstergeler Rehberi 87
3.3.3.2. İşgücü Piyasası Bilgi Sistemi İnternet Sitesi 89
3.3.3.3. İşgücü Piyasası Bilgi Sistemi Göstergeleri 90

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
İŞKUR İÇİN İŞGÜCÜ PİYASASI BİLGİ SİSTEMİ ÖNERİSİ

4.1. İŞGÜCÜ PİYASASI BİLGİ SİSTEMİ 94
4.2. İŞGÜCÜ PİYASASI BİLGİ SİSTEMİ İÇİN TEMEL GÖSTERGELER 95
4.2.1. İşgücü Arzı 95
4.2.2. İşgücü Talebi 97
4.2.3. Sosyal Güvenlik ve Çalışma Hayatı 98
4.2.4. Eğitim ve Öğretim 100
4.2.5. Nüfus…. 100
4.2.6. Ekonomik Göstergeler 101
4.2.7. İşyerleri 101
4.3. İŞGÜCÜ PİYASASI BİLGİ SİSTEMİ VERİ KAPSAMI VE YAYINLANMA İLKELERİ……. 102
4.4. İŞGÜCÜ PİYASASI BİLGİ SİSTEMİ REVİZYONU VE İZLEME DEĞERLENDİRME SÜRECİ 105

SONUÇ VE ÖNERİLER 107
EKLER 111
EK 1: İŞGÜCÜ PİYASASI BİLGİ SİSTEMİ YÖNETMELİĞİ 111
EK 2: PROTOKOL TASLAĞI 118
KAYNAKÇA 121
ÖZGEÇMİŞ 127

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1: Bilgi Toplumunun Gelişimi İçin Kriterler..... 15
Tablo 2: Stratejik Bilgi Sistemleri İle Geleneksel Bilgi Sistemleri Arasındaki Farklılıklar..... ..22
Tablo 3: Geleneksel Devlet Anlayışı İle E-Devlet Anlayışı Arasındaki Farklar..... 30
Tablo 4: Resmi İstatistik Üretimi Ve Dağıtımı Temel İlkeleri 102

KISALTMALAR

a.g.e	: adı geçen eser
a.g.m	: adı geçen makale
AB	: Avrupa Birliği
ADNKS	: Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi
AKS	: Adres Kayıt Sistemi
BİT	: Bilgi İşlem Teknolojileri
BM	: Birleşmiş Milletler
ÇKS	: Çiftçi Kayıt Sistemi
ÇMVA	: Çiftlik Muhasebe Veri Ağı Sistemi
ÇSGB	: Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı
DBYS	: Devlet Belge Yönetim Sistemi
DDBS	: Devlet Destekleri Bilgi Sistemi
DETSİS	: Devlet Teşkilatı Merkezi Kayıt Sistemi
DİE	: Devlet İstatistik Enstitüsü
DPT	: Devlet Planlama Teşkilatı
DSİ	: Devlet Su İşleri
EPİAŞ	: Enerji Piyasaları İşletme Anonim Şirketi
ESİS	: Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Stratejik Yönetim ve İstatistik Sistemi
ETKB	: Enerji ve Tabi Kaynaklar Bakanlığı
EUROSTAT	: Avrupa İstatistik Ofisi
HEYS	: Hizmet Envanteri Yönetim Sistemi
HİA	: Hanehalkı İşgücü Anketi
HSYS	: Hizmet Standartları Yönetim Sistemi
ILO	: Dünya Çalışma Örgütü
ISCO 08	: Uluslararası Meslek Standart Sınıflaması
IT	: Information Technologies
İBBS	: İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflaması
İPBDK	: İşgücü Piyasası Bilgi Danışma Kurulu
İPBS	: İşgücü Piyasası Bilgi Sistemi
İPES	: İşgücü Piyasası Enformasyon Sistemi
İŞKUR	: Türkiye İş Kurumu
İTÜ	: İstanbul Teknik Üniversitesi
KAYSİS	: Elektronik Kamu Bilgi Yönetim Sistemi
KDS	: Karar Destek Sistemleri
KHK	: Kanun Hükmünde Kararname
KILM	: Key Indicators of the Labor Market
KMA	: Kamu Memnuniyet Anketi
KMS	: Kamu Mevzuat Sistemi
KOSGEB	: Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı

MERNİS	: Merkezi Nüfus İdaresi Sistemi
MERSİS	: Merkezi Kayıt Sicil Sistemi
MPM	: Milli Prodüktivite Merkezi
NUTS	: İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflaması
ODTÜ	: Orta Doğu Teknik Üniversitesi
OECD	: Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı
PES	: Kamu İstihdam Hizmetlerinin Geliştirilmesi Projesi
PTT	: Posta ve Telgraf Teşkilatı Anonim Şirketi
R.G.	: Resmi Gazete
s.	: sayfa
SDPS	: Standart Dosya Planı Sistemi
SGK	: Sosyal Güvenlik Kurumu
SOYBİS	: Sosyal Yardım Bilgi Sistemi
SYD	: Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma
SYGM	: Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü
TAKBİS	: Tapu ve Kadastro Bilgi Sistemi
TAKBİS	: Tapu ve Kadastro Sistemi
TAKPAS	: Tapu ve Kadastro Paylaşım Sistemi
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TCMB	: Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası
TİSK	: Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu
TOBB	: Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
TUENA	: Türkiye Ulusal Enformasyon Altyapısı Ana Planı
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
TÜRK-İŞ	: Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu
UCBS	: Ulusal Coğrafi Bilgi Sistemi
UN	: Birleşmiş Milletler
UNDP	: Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı
VİS	: Kayıt/Veri İşleme Sistemleri
WISE	: İstihdam için Beceride Dünya Göstergeleri
YBS	: Yönetim Bilgi Sistemi
YÖK	: Yüksek Öğretim Kurumu

GİRİŞ

İşgücü piyasası işveren, işsiz, çalışan, işgücü dışı nüfus gerekse de işgücüne dâhil olmayan nüfusu etkileyen bir yapıya sahiptir. Politika yapıcıların en yakından takip ettiği ve en çabuk reaksiyon vermek zorunda olduğu yerlerden birisi de işgücü piyasasıdır. Çünkü işgücü piyasasının bir ülkenin gelişmişlik düzeyiyle doğrudan ilgisi vardır. Aynı zamanda ülkenin sosyal barışının temininde işgücü piyasası önemli bir rol oynar.

İşgücü piyasası üzerine fikir yürütebilmek, karar verebilmek ve kararlaştırılan politika ve programların uygulamaya geçebilmesi eldeki verilere bağlıdır. İşgücü piyasasına ait verilerin kalitesi etkili bir izleme ve değerlendirme sistemi ışığında iyileştirilebilir. Bu verilerin bütün ülkeyi kapsayan yapısı yani işvereni, çalışanı, işsizi ve daha iyi şartlarda iş arayanı içeriyor olması ehemmiyetini katlamaktadır.

Ülkemizde işgücü piyasası ile ilgili verilerin her birinin farklı bir kurum tarafından yayınlanıyor olması, TÜİK'in istatistiksel çalışmaları dışında başta İŞKUR olmak üzere çeşitli kurumlarda var olan idari kayıtlar gibi farklılıklar işgücüne toptan bir bakışın önüne geçmektedir. Tek bir noktada bir araya getirilmemiş istatistiksel ve idari kayıtlar, her kurumdan farklı bir ses çıkmasına neden olmaktadır. Kurumların veri toplama metodolojileri, kullandıkları dilden kaynaklı farklılıklar ve veri yayınındaki özensizlikler işgücü piyasasının bilgisine erişimini zorlaştırmaktadır.

İşgücü piyasası ile ilgili verilerin belli bir sistem ve metodoloji çerçevesinde farklı kurumları içerecek şekilde oluşturulması politika yapıcıların, vatandaşın ve kamu kurumlarının faydasına olacaktır. Bu verilerden herkes kendi ihtiyacı ölçüsünde yararlanabilecek ve işgücü piyasası üzerindeki farkındalık artırılacaktır.

İşgücü piyasası verilerini içerecek "İşgücü Piyasası Bilgi Sistemi" (İPBS) görevi kanunla İŞKUR'a verilmiştir. Bu çerçevede, bu sistemin içeriğini belirleme ve sisteme dâhil edilecek kurumları belirleme sorumluluğu da İŞKUR'a aittir. İŞKUR geçmiş dönemlerdeki sistem kurma çalışmalarına ilişkin deneyimleri göz

önünde bulundurarak kolay ulaşılabilir, kapsamlı ve ihtiyacı karşılayan bir işgücü piyasası sistemi kurmalıdır.

Bilgiye erişiminin bu kadar hızlandığı ve kolaylaştığı bu çağda, işgücü piyasası verilerinin tek bir noktada toplanamamış olması büyük bir eksiklik olup İŞKUR bu görevini, bu sorunu ortadan kaldıracak şekilde yerine getirmelidir. Bunun için diğer katılımcı kurumlar da üzerine düşeni yapmaya hazır olmalı ve İŞKUR gerektiğinde bu kurumlar için sisteme katılmalarını sağlayacak yapıyı sağlamalıdır.

Bütün bu hususlar çerçevesinde bu çalışmada ideal bir İşgücü Piyasası Bilgi Sistemi oluşturmanın çerçevesi çizilmeye çalışılmış ve geçmişte yapılan çalışmalardaki deneyimler değerlendirilmiş ve çalışmanın nasıl yapılmaya çalışılması gerektiği somut önerilerle ortaya koyulmaya çalışılmıştır.

Çalışmanın birinci bölümünde bilginin önemine, kurumsal bilgiye, bilgi çağına, bilgi toplumuna, bilgi yönetimine ve bilgi sistemine yer verilerek bilgi kavramı tüm boyutları ve günümüzde artan önemiyle izah edilmeye çalışılacaktır.

Çalışmanın ikinci bölümünde kamu kurumlarında faaliyete geçirilen bilgi sistemlerin içeriğine, ne şekilde oluşturulduğuna ve işleyişin nasıl gerçekleşeceğine dair hususlar ele alınmış ve nihai olarak bu sistemlerin İşgücü Piyasası Bilgi Sistemine örnek teşkil edecek boyutu gösterilmeye çalışılacaktır. Burada kamu kurumları sistemleri seçilirken, o sistemin ne kadar özenli bir şekilde oluşturulmaya çalışıldığı göz önünde bulundurulacak ve İŞKUR için örnek teşkil edebilecek kurum ve sistemlerine yer verilecektir.

Çalışmanın üçüncü bölümünde üç farklı noktaya değinilecektir. İlk olarak uluslararası kuruluşlar ve işgücüne dönük bilgi sistemleri ya da işgücü ile ilgili bir araya getirdikleri verilere ve bu çalışmaların sağlayacakları içerik katkısı üzerinde durulacaktır. Ardından bilgi sistemi oluşturmada yasal ve kurumsal çerçeveye yer verilecek ve bu sistemin hangi kanun metninde ve politika belgelerinde yer aldığına değinilecektir. Son olarak bu bölümde İşgücü Piyasası Bilgi Sistemi oluşturma adına farklı kurumlar tarafından, farklı projeler altında hayata geçirilmeye çalışılan ancak işlerlik kazanamamış çalışmalara değinilecektir.

Çalışmanın dördüncü bölümünde ise İşgücü Piyasası Bilgi Sistemi önerisi sunma adına İPBS nedir, nasıl olmalıdır, içeriğinde neler yer almalıdır, verilerin

kapsamı ve yayınlanma ilkeleri nelerdir, sistemin revizyonu ve izleme değerlendirme süreci nasıl olmalıdır gibi hususlara yer verilecektir.

Sonuç ve öneriler kısmında ise İşgücü Piyasası Bilgi Sistemi (İPBS) oluşturma adına ortaya çıkan hususlar genel manada ortaya konulacak ve İPBS sürecinde atılması gerekli adımlarla ilgili öneriler dile getirilecektir.

Ekler bölümünde ise çalışmaya yönelik iki önemli hususa yer verilecektir. İlk olarak EK-1'de hayata geçirilmesi düşünülen "İşgücü Piyasası Bilgi Sistemi" için bir yönetmelik taslağı yer alacaktır. Bu taslak, sistemin işleyebilmesi için izlenmesi gereken adımları belirten bir yönetmeliği içerecektir. Böylelikle kurumlar arası veri paylaşımında, uyumlaştırılmasında, yayınlanmasında ve sürekliliğin sağlanmasındaki koordinasyonsuzlukların önüne geçilmeye çalışılacaktır. EK-2'de ise sisteme veri sağlayacak kurumlar ile İŞKUR arasında yapılacak protokol taslağı yer alacaktır. Bu taslak vesilesiyle kamu kurumları arasındaki veri paylaşımına yönelik sorunların çözümü için atılması gerekli adımların yolu açılacak ve sistem işlemeye başlamadan önce kurumlar arası paylaşımın resmiyete dökülmesi sağlanacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. BİLGİ KAVRAMI

Bilginin tartışılmasına Milattan Önce beşinci yüzyılda, felsefeci Sokrates'in "bilginin sınırları" sorusu ile başlanmıştır. Tarih boyunca bilgi; aletlere, süreçlere ve ürünlere uygulanagelmiştir. Bu da sanayi devriminin oluşumuna ortam hazırlamıştır. Sanayi Devriminin ikinci aşamasında, yani 1880'den başlayıp İkinci Dünya Savaşı ile biten dönemde, bilgi artık yeni anlamıyla işlere uygulanmaya başlamıştır. Son aşama İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra başlamış olup, bilginin kendisine uygulanmasıdır. Burada artık bilgi, son hızla üretimin en önemli faktörü haline gelmekte, sermaye ve emek faktörlerini bir kenara itmektedir.[1]

Evrensel bir olgu olarak değişim, olmuş ya da tamamlanmış bir şey olmadığı için devamlı yenilenme sürecine tabi olmaktadır. Bu nedenle de insanlarda, toplumlarda, değerlerde, fikirlerde ve her tür sosyal yapıda değişim kaçınılmaz olmaktadır. Sürekli değişim ve gelişim gösteren toplumsal evrede en uç noktada gözlenen bilgi toplumunda, örgütlerin ayakta kalabilmeleri için en gerekli olan strateji yine "bilgi"dir. Bilgiden etkin bir şekilde faydalanamayan örgütler gelişim sağlayamazlar. Günümüz şartlarında uluslararası arenada her anlamda rekabet edebilmenin en önemli yolu, bilgiye dayalı hareket ediyor olmaktan geçmektedir.[2]

Sanayi toplumunun stratejik kaynağı olan sermayenin artık yerini bilgiye bırakmasıyla, bilgiyi üreten örgütler de toplumun eksenini oluşturmaya başlamıştır. Bilginin başlı başına bir üretici güç konumuna gelmesiyle bilgiyi üreten, kullanan ve ona sahip olan kişiler ve örgütler, toplumların gelişmesinde kilit rol oynamaya başlamışlardır. Bu durum bize, küresel rekabetin olmazsa olmaz şartı olarak, geleneksel üretim faktörlerinin yanında bilgi kavramının da stratejik bir değer olmaya başladığını göstermektedir.[3]

---

[1] Drucker, F. Peter; **Post-Capitalist Society,** Harper Business, 1. Baskı, New York 1993, s.34.

[2] Karaman, Abdullah, Burak S., Haşıloğlu,; Bilgi Kavramı ve Bilgiye Dayalı Organizasyonlarda Bilgi Sistemi, **Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi,** Cilt 9, Sayı 1-2, Konya 2006, s.82

[3] İnce, Mehmet, Ercan, Oktay; Bilginin Bir Stratejik Güç Olarak Önemi ve Örgütlerde Bilgi Yönetimi, **Selçuk Üniversitesi Karaman İİBF Dergisi,** Cilt 9, Sayı 10, Konya 2006, s.16.

Günümüzde artık, bilgi ağlar üzerinde sürekli ve hızlı bir şekilde paylaşılmakta ve uluslararası ölçekte de ekonomik değer yaratmaktadır. Bilgi, tükenmeyen ve her gün yeniden oluşturulan bir kaynak olarak her çeşit sosyal ve iktisadi faaliyette önemli bir belirleyen haline gelmiştir. Ayrıca bilgi, ekonomik rekabette avantaj sağlarken büyümenin de itici gücü haline gelmiştir. Ekonomik hayatta çok önemli hale gelen bilgi, zenginliğin ve katma değerin itici gücü haline de gelmiştir. Ekonomik gelişme ve kalkınma için bilginin önemi, ekonomik yapılarını bilgi ekonomisine dönüştüren gelişmiş ülkelerin yakaladığı başarı düzeyinden de anlaşılmaktadır.[4]

Bilgi kavramı, Latince 'informatio' köküne dayanmakta olup, şekillendirme, biçim verme, bilgi veya haber olarak tanımlanmaktadır. En yaygın kullanım olarak bilgi, enformasyon veya haber verme anlamını taşımaktadır.[5]

Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük'te bilgi, 'insanın aklının erebileceği olgu, gerçek ve ilkelerin bütünü, bili, malumat' şeklinde yer almaktadır.[6]

Bilgi edinmek, yalnızca enformasyon depolarına erişmeye değil, aynı zamanda bireyin zekâsına, varsayımlarına ve alışkanlıklarına da bağlıdır.[7]

İngilizcede bilgi, istatiksel verilerden oluşan (information) ve bu verilerin yorumlanarak daha anlamlı ve bütüncül bir şekilde ortaya konulduğu (knowledge) olmak üzere iki farklı türde yer almaktadır. Nitelikleri, elde edilmesi ve düzenlenmesine ilişkin her iki bilgi türü genel özellikleri ve benzerlikleri açısından şu şekilde sıralanmaktadır:

- Bilgi farklı farklı kaynaklardan elde edilebilir,
- Bilgi, çok kolay veya çok zor elde edilebilir,
- Bilgiyi kullanmadan önce şunlar mutlaka yapılmalıdır:
  i) Toplamak,
  ii) İşlemek,

---

[4] Kaynak, Selahattin, Muammer, Yaylalı; Bilgi Toplumuna Geçiş Sürecinde Bilgi Ekonomisi ve Bilgi Ekonomisi İndeksi Modeli ile Türkiye Üzerine Bir Uygulama, **Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F Dergisi,** Cilt 27, Sayı 2, İstanbul 2009, s.50

[5] Balay, Refik; Küreselleşme, Bilgi Toplumu ve Eğitim, **Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi,** Cilt 37, Sayı 2, Ankara 2004, s.66.

[6] **Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük;** "Bilgi" maddesi.

[7] Burke, Peter; **Bilginin Toplumsal Tarihi,** Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 2. Baskı, İstanbul 2004, s. 179

iii) Depolamak,

iv) Dağıtmak

- Bilgi, çok farklı amaçlar için kullanılabilir,
- Bilgi, kasıtlı ya da kasıtlı olmadan tahrif edilebilir,
- Bilgi kaybolabilir,
- Bilgi hareketli-devingendir.[8]

McDermott, bilgiyi enformasyon ayıran 6 özelliği şu şekilde açıklamaktadır:

- Bilgi insan düşüncesinden kalanlardır.
- Bilgi insan davranışıdır.
- Bilgi anlık olarak oluşturulur.
- Bilgi toplumlar tarafından üretilir.
- Bilgi, toplumda çeşitli yollarla ayrılır.
- Yeni bilgi eskisinin fonksiyonlarını yitirdiği anda oluşturulur.[9]

Sosyolog Georges Gurvitch bilgiyi yediye ayırmış ve hangilerinin hangi dönemde üst sırada olduklarına yönelik yaklaşımıyla konuyu açıklamıştır:

1- Algısal Bilgi: Klasik site ve imparatorluklarda,
2- Toplumsal Bilgi: Ataerki yapı, ortaçağ lonca ve tarikatlarında,
3- Gündelik Bilgi: Ataerkil, feodal yapı ve köylü sınıfında,
4- Teknik Bilgi: XX. yüzyıl kapitalist ve sosyalist toplumlarında,
5- Siyasal Bilgi: Grup ve sınıf çatışmalarının keskinleştiği toplumsal yapılarda,
6- Bilimsel Bilgi: Sanayileşmiş toplumlarda,
7- Felsefi Bilgi: Antik site yapısı ve kapitalizm başlarında.[10]

Rosenthal, yaptığı incelemelerde onlarca bilgi tanımına ulaşmıştır. Bu tanımlardan üst tanım olarak gösterdiği bazıları şunlardır:

• Bilgi, bilme işlemidir, bilen ve bilinen ile özdeştir ya da bilene bilmesini sağlayan bir özelliktedir.

• Bilgi, marifettir.

---

[8] Odabaş, Hüseyin; Kurumsal Bilgi Yönetimi, **Türk Kütüphaneciliği,** Cilt 17, Sayı 4, Ankara 2003, s.359.

[9] McDermott, Richard; Why Information Technology Inspired but Cannot Deliver Knowledge Management, **California Management Review,** Cilt 41, Sayı 4, ABD 199, s.105.

[10] Gurvitch, Georges; **Sosyoloji ve Felsefe,** Değişim Yayınları, İstanbul 1984, s.234.

• Bilgi, zihni algılama sayesinde bir 'elde etme' ya da 'bulma' işlemidir.

• Bilgi, açıklama, tespit etme ve kesinlikle belirleme eylemidir.

• Bilgi, bir suret, bir kavram ya da anlam, zihni şekillendirme ve canlandırma ve/ veya zihni bir doğrulama eylemidir.

• Bilgi, inançtır (bu bilgi anlayışı, aslen felsefidir).

• Bilgi, hatırlama, hayal gücü, hayal, görüş ve düşüncedir.

• Bilgi, harekettir.

• Bilgi, davranış ile ilişkilendirilerek tanımlanabilir. Aristoculuk, 'bilginin, amelin başlangıcında ve amelinde, bilginin kök olduğunu ileri sürer.

• Bilgi, cehaletin zıddı olarak anlaşılabilir.

• Bilgi, dışarıdan gelen bir ilhamın ya da bir iç gözlemin sonucudur.[11]

Martensson bilginin temel özelliklerini şu şekilde toparlamıştır:

• Bilgi kolayca biriktirilip saklanamaz. Bilgi, bilgisayarlardan daha çok insanların beyninde yer alır ve gerektiğinde çalışanların kullanımına sunulabilmesi için sınıflandırılması ve saklanması çoğunlukla zordur.

• Enformasyonun, insan aklı ile işlenmediği sürece değeri yoktur ve bilgi haline gelmez. Bilgi, enformasyonun insan aklı ile işlenmesi, yeniden üretilmesi, düzenlenmesi veya kullanılması sürecidir. Bilginin oluşma süreci, olay ve verilerin genel enformasyonları oluşturacak şekilde düzenlenip, yapılandırılması ile başlar, belirli bir kullanıcı grubunun gereksinimlerine uygun bir biçimde yeniden düzenlenip filtreden geçirilerek sürer ve belirli bir düzen ve yapıya kavuşmuş bu enformasyonu bireylerin özümseyip bilgiye dönüştürmeleri ile sona erer. Bu dönüştürme süreci bireylerin içinde bulundukları koşullardan etkilenir.

• Bilgi, deneyim, yorum ve içinde bulunulan şartları bünyesinde barındıran enformasyondur ve yeni bir bakış açısının ortaya çıkmasına yol açar.

• Bilgi, kullanılmadığında herhangi bir anlam yoktur. Bilgi, karar ve eylemlerle uygulanmaya hazır olan yüksek değerdeki enformasyondur.[12]

Dar anlamda bilgi, bilgi toplumuna geçiş süreci ve bu çerçevede bilginin önemini kavrayan ülkemizde konu ile ilgili ilk olarak 1995 yılında TÜBİTAK, TÜBA, TTGV desteği ile Enformatik Alanına Yönelik Bilim, Teknoloji ve Sanayi

---

[11] Rosenthal, Franz; **Bilginin Zaferi,** Da Yayıncılık, İstanbul 2004, s.74-90.

[12] Aktan, Coşkun Can, İstiklal Y. Vural; "Bilgi Çağı, Bilgi Yönetimi ve Bilgi Sistemleri", http://www.canaktan.org/yeni-trendler/bilgi-yonetimi/bilgi-nedir.htm

Politikaları Çalışma Grubu adı altında faaliyete geçmiştir. Grubun tarifine göre bilgi, bir sistemin kendi durumunu başka bir sisteme bildirmesi olarak tanımlanmıştır.[13]

Geniş anlamda bilgi, çok boyutlu bir kavram olup değişik bağlamlarda değişik amaçlar için farklı biçimlerde kullanılabildiği bilinmektedir. Birçok kaynakta bilgi, enformasyon, veri, yaralı bilgi, üst bilgi kavramları birbirleri ile hemen hemen veya tamamen aynı anlamda kullanılabildiği gibi ikili eşleşmelerle aynı olduğu veya tamamen farklı olduğu da bilinmektedir. Aynı durum İngilizce'deki knowledge, information, data kavramlarındaki çelişkiler, aynı durumun yabancı dillerde de olduğunu göstermektedir. Bu duruma rağmen, dillerde kelimelere yüklenen anlamlar farklı olsa da, bilgi temel olarak üç bölümden oluşmaktadır: işlenmemiş-ham bilgi, işlenmiş bilgi, ve yararlı hale gelmiş bilgi.

İşlenmemiş ham bilgi için "veri" ifadesi kullanılmaktadır. Veriler özellikle istatistik, matematik ve bilgisayarlar işlemlerinde değerlendirilen bilgi türüdür.

İşlenmiş bilgi ise "enformasyon" kelimesiyle tanımlanmaktadır. Enformasyon, verilerin karar alma sürecini destekleyecek şekilde anlamlı bir şekle getirmek üzere analiz edilmesi neticesinde erişilen sonuçları ifade etmektedir.[14] Enformasyon kullanımda yararlı olacak hale getirilmiş bilgi türüdür.

Yararlı hale gelmiş bilgi şu şekilde tanımlanmaktadır: Belirli bir amaca yönelik olarak enformasyonun çeşitli analiz, sınıflama ve gruplama işlemlerinden geçirilip zamanla potansiyel olarak kullanıma hazır hale getirilmiş bilgidir.[15] Nasıl ki işlenen pamuğun kumaşa dönüşmesi tek başına insanoğluna bir yarar sağlamaz, enformasyon da aynı şekildedir. Kumaşın en iyi şekilde tasarımı, kesimi ve dikimi ancak giysi olarak yararlanılmaya müsait hale gelmiştir. Dolayısıyla enformasyon da yararlı bilgi haline geldiğinde işe yarayacaktır. Yararlı hale gelmiş bilgi için "bilgi" kavramı kullanılabilir.

---

[13] **Enformatik Çalışma Grubu; Enformatik Alanına Yönelik Bilim, Sanayi ve Teknoloji Politikaları, TÜBA-TÜBİTAK-TTGV,** Ankara 1995.

[14] Bensghir, Kaya Türksel; **Bilgi Teknolojileri ve Örgütsel Değişim,** Türkiye Ortadoğu Amme İdaresi Yayınları, Ankara 1996, s.14.

[15] Köksal, Aydın; **Bilişim Terimleri Sözlüğü,** Türk Dil Kurumu Yayınları, No:476, Ankara 1981, s.126.

Bu bağlamda, İngilizce karşılıkları olarak işlenmemiş ham bilgi yani veri için, "data", işlenmiş bilgi yani enformasyon için "information" ve yararlı hale gelmiş bilgi için ise "knowledge" terimi kullanılabilir.[16]

Enformasyon veriden doğuyor dersek, bilgi için de enformasyondan doğuyor diyebiliriz. O halde veri-enformasyon-bilgi döngüsü ve dönüşümü bilgi yönetim sürecinin temelidir.[17]

Veri kayıtlarda ve işlemlerde, enformasyon da mesajlarda bulunuyor iken bilgi bireylerden ya da bilenler grubundan veya bazen kuruluşun rutin çalışmalarından elde edilmektedir. Bilginin değerliliğinin bir nedeni de hareketli olmasından kaynaklanmaktadır. Bilgi deneyimlerle gelişerek uygulamaya sokulma, gerçeğe dönüşme ve kargaşayı ortadan kaldırma işlevleri görmektedir. Bilgi yaşayan bir sistem olarak çevresi ile olan ilişkileri neticesinde büyümekte ve değişmektedir.[18] Kurum ve kuruluşlarda ürün ve hizmetlerin değerini artıran şey bilgidir ve bilgi, kurum ve kuruluşlara sürdürülebilir bir avantaj yaratan ve yaşatan bir değer olmaktadır.[19]

1.2. KURUMSAL BİLGİ

Kurumun etkinliği, denetimi, yönetimi, geliştirilmesi v.b. ile ilgili olarak üretilen, alınan, kullanılan ve bu yüzden özel bir nitelik arz eden her türlü malumat, fikir ve olgulara "kurumsal bilgi" denilmektedir.[20]

Kurumsal bilgi, kurum içinde üretilen veya dışardan gelen, kurumda kayıtlı olan ya da olmayan tüm bilgiyi içermektedir. Yazısız bilgi diyebileceğimiz, insanların kafasında oluşan ve herhangi bir şekilde kaydedilmemiş olan bilgi de kurumsal bilgi olarak kabul edilmektedir. Yöneticilerin idari tecrübesi de, kurumda çalışan nitelikli çalışanların deneyimleri de, kurum çalışanı herhangi bir kişinin sahip olduğu bilgisi de bu kapsamda değerlendirilebilir. Kısacası kurumsal bilginin doğrudan ve dolaylı amacının, kurumda var olan kayıtlı-kayıtsız tüm bilginin ortaya

---

[16] Karaman, Haşıloğlu; **a.g.m.**, s.84

[17] Özdemirci, Fahrettin, Aydın, Cengiz; Kurumsal Bilgi Kaynakları ve Bilgi Yönetimi, **Türk Kütüphaneciliği,** Cilt 22, Sayı 1, Ankara 2008, s.61.

[18] Davenport, H. Thomas, Prusak, Laurence; **İş Dünyasında Bilgi Yönetimi: Kuruluşlar Ellerindeki Bilgiyi Nasıl Yönetirler,** Rota Yayın, İstanbul 2001, s.28.

[19] Özdemirci, Aydın; **a.g.m.**, s.62

[20] Özdemirci, Fahrettin; Belge Üretimi ve Kurumsal Bilgi Yönetimi, **21. Yüzyıla Girerken Enformasyon Olgusu Sempozyumu: Bildiriler,** Ankara 2001, s.180.

çıkarılması, değerlendirilmesi, organize edilmesi, gerekli yerlere ulaştırılması ve kuruma dolaylı olarak bir katma değer kazandırılması olduğu söylenebilir.[21]

Bilgi yönetimini somutlaştırmak adına kurumun bilgi odaklı işlevlerini ve bilgi kaynaklarını analiz etmek; kurumlarda bilgiyi sınıflandırmak, kullanışlı bilgi türlerini tanımlamak gerekmektedir. Kurumlarda bilgiyi sınıflandırmanın nedeni, bilgi yönetiminde kurumların değişik türde bilgi desteğine ve bilgi akışına olan gereksinimidir. Bu, kurumların kendine özgü değerlerinden, tekliğinden kaynaklanmaktadır. Çünkü kurumlar, bir sosyal grup ya da toplumda belli amaçları gerçekleştirmeye yönelik olarak temel işlevleri yerine getiren, süreklilik kazanmış, diğer kurumsal yapılarla ilişkisi olan, ancak kendi alanında tek olan ve kendine özgü değerler taşıyan bir sistemdir.[22]

1.3. BİLGİ ÇAĞI ve BİLGİ TOPLUMU

Bilgi çağı kavramı bilgi toplumu kavramıyla iç içe geçmiş bir kavramdır. Genelde birini anlatan makale ya da kitaplar diğerini de anlatmaktadır. Çünkü bilgi çağı, bilgi toplumunu doğurmuştur. Birinin var olması diğerini de var etmiştir.

Dünya, 250 yıllık endüstri çağından yeni bir çağa doğru geçmektedir. Bu çağ, esasta tarım ve endüstri çağlarının birçok temel özelliğinden ayrışmış ve sorunlara yeni yaşamsal pratikler üreten elektronik bir çağdır. Bilgi çağı, dönüştürücü gücünü insan zihninden ve karşılıklı bedenlerin sinerjisinden alan, temelde, insani gelişmişlik sermayesine dayanan bir toplumsal dönüşüm yapısı olarak ortaya çıkmaktadır.

Enformasyon ve bilgi alanında meydana gelen yeni teknoloji devrimi ile ortaya çıkan çağ: ‘bilgi çağı’, ‘enformasyon çağı’, ‘küreselleşme çağı’, ‘sanayi ötesi çağ’, ‘post-kapitalist çağ’, ‘post-modern çağ’ gibi farklı isimlerle nitelenmektedir. Bunlar arasında genelde en çok kabul göreni ve yaygınlıkla kullanılanı, ‘bilgi çağı’ olmuştur.[23]

---

[21] Odabaş; **a.g.m.**, s.359.

[22] Özdemirci, Fahrettin; Arşivlerimizin Kurumsal Yapılanma Gereksinimleri, Bilginin Serüveni: Dünü, Bugünü, Yarını: **Türk Kütüphaneciler Derneği’nin Kuruluşunun 50. Yılı Uluslararası Sempozyum Bildirileri,** Ankara 1999, s. 367-368.

[23] Yılmaz, Bülent; Bilgi Toplumu: Eleştirel Bir Yaklaşım, **Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi,** Cilt 15, Sayı 1, Ankara 1998, s.148.

Bilgi çağı, bilginin üretim için temel kaynak olduğu, bilgi üretimi ve iletiminin yaygınlaştığı, bilgi üretimi ve dağıtımında çalışanların çoğunlukta olduğu, sürekli öğrenme ve bilgilenme yoluyla değişim ve gelişimin kaçınılmaz hale geldiği yeni toplumsal ve ekonomik örgütlenme dönemini işaret etmektedir.

Bilgi çağını şekillendiren çevresel ve kültürel faktörlerin başında hızla gelişen teknoloji ile çapı ve boyutları günden güne artan rekabet, bölgesel ve ulusal gelenekleri aşan ulus üstü ve etkileşimli kültür gelmektedir.[24]

Burke, 2000'li yılların geleceğin tarihçileri tarafından rahatlıkla "enformasyon çağı" olarak adlandırabileceğini belirtmiştir.[25]

Bilgi Toplumu kavramı da, 1950 ve 1960'lı yıllarda Amerika, Japonya, Batı Avrupa ülkeleri gibi gelişmiş ülkelerde bilgi teknolojilerinin giderek artan bir şekilde kullanılmasıyla meydana gelmiş bir aşamadır. Gelişmiş ülkelerde biçimlenen bu aşamanın en önemli özelliği, bilginin ve bilgi teknolojilerinin tarım, sanayi, hizmetler sektörlerinin yanı sıra eğitim, sağlık, iletişim gibi alanlarda da kullanılabilir olmasıdır. Bu sebeple, bilgi toplumundaki gelişmeler kısa sürede üretimin ve verimliliğin artmasına yol açmış ve yeni teknolojik, ekonomik, sosyal ve kültürel gelişmeleri de teşvik etmiştir. Bilgi toplumundaki tüm bu gelişmeler diğer dünya ülkelerini de kısa zamanda etkisi altına almış ve uluslararası alanda ekonomik, siyasal, sosyal ve kültürel alanda uyumu beraberinde getirmiştir.[26]

Başta ABD olmak üzere sanayileşmiş ülkelerde, 1960'lı yılların başından itibaren ortaya çıkan sanayi-sonrası toplum veya bilgi toplumu olarak adlandırılan bu yeni gelişme aşaması, önceki gelişme aşamalarında olduğu gibi sosyo-ekonomik yapıda önemli değişiklikler meydana getirmiştir. Ekonomik yapıda ortaya çıkan değişikliklerin en önemlilerinden birisi; tarım, sanayi ve hizmet sektörlerinin yanına "bilgi sektörü" adı verilen ve bilgiye yönelik faaliyetlerin toplandığı yeni bir sektörün eklenmiş olmasıdır. Gelişmiş ekonomilerde yapılan uygulamalı analizler, yeni gelişme aşamasında bilgi

---

[24] Öğüt, Adem; **Bilgi Çağında Yönetim,** Nobel Yayıncılık, 1. Baskı, Ankara 2003, s.5-6.
[25] Burke, Peter**; a.g.m.**, s.179
[26] Çoban, Hasan; **Bilgi Toplumuna Planlı Geçis,** İnkilap Kitabevi, 1. Baskı, İstanbul 1997, s.10.

üretiminin ve buna bağlı olarak bilgi ile bağlantılı sektörlerde istihdamın hızlı bir biçimde arttığını ortaya koymaktadır.[27]

Bilgi toplumu, oluşum aşamasında kendisinden önceki toplum modellerinde yaşanan aksaklıklara uğramadan doğumunu tamamlamıştır. Çünkü insan davranışlarını belirleyen bilginin kaynağı yeniliklerdir. Yeniliklerle de teknolojik gelişme ve bilgi düzeyi arasında karşılıklı ve kümülatif bir neden sonuç ilişkisi vardır.[28]

Bilgi toplumuna giden yolda öncelikle bilginin üretilmesi ve paylaşılması esas olmaktadır. Çünkü üretilip paylaşılan bilgi insanlar tarafından kullanılarak farklı bilgilere ve buluşlara ulaşılmayı sağlamaktadır. Yüzyıllardır doğuda ve batıda kullanıldığı bilinen hatta kapitalizm ve sanayi devriminin de kaynağını oluşturan bilgi, ilk zamanlarda yazının keşfedilmesi ile birlikte yukarı doğru büyük bir sıçrama yaparken, ikinci büyük sıçramasını 15. Yüzyılda matbaanın bulunması ile yapmıştır. Ancak asıl büyük yükselişini ikinci dünya savaşı sonrasında 1950'lerde bilgisayarın bulunması ve günlük hayatta kullanılması ile yapmıştır. Bilgisayarın hemen hemen tüm alanlarda kullanılmasıyla birlikte toplum yapısı değişmeye yüz tutarken, modern toplumdan bilgi toplumuna geçildiği tartışmalarının da başlaması aynı döneme rastlamaktadır.[29]

Bilgi toplumunda en önemli meta bilgidir. Geleneksel ağır sanayinin yerini bilgi teknolojisi almaya başlamıştır. Bilginin elde edilmesinin ve değerlendirilmesinin önemli örgütsel yetenek olarak kabul edildiği günümüzde bilgi toplumunun organizasyonları, bilgiyi değere çevirerek kar elde eder yapılar haline dönüştürmüştür. Artan rekabet şartlarında kurumlar, kurum dışı hedef kitlelerini önemsedikleri ölçüde kurum içi hedef kitleleri olan çalışanlarını da önemsemek durumundadırlar.[30]

Bilgi toplumu; yeni temel teknolojilerin gelişimi ile bilgi sektörünün, bilgi üretiminin, bilgi sermayesinin ve nitelikli iş gücü faktörünün önem kazandığı,

---

[27] Atik, Hayriye, Aytekin, Altıparmak; Avrupa Birliği ve Türkiye'de Bilgi Sektörünün İstihdama Katkısı, **Bilgi Ekonomisi ve Yönetimi Dergisi,** Cilt 6, Sayı 1, İstanbul 2011, s.117-118

[28] Erkan, Hüsnü; **Ekonomi Sosyolojisi,** Barış Yayınları, 1. Baskı, İzmir 2000, s.205.

[29] Canöz, Kadir; **Bilgi Toplumu ve Halkla İlişkiler,** Tablet Kitabevi, Konya 2008, s.342.

[30] Göksel, B. Ahmet, Pelin E. Baytekin,; Bilgi Toplumunda İşletmeler Açısından Önemli Bir Zenginlik: Entelektüel Sermaye. Halkla İlişkiler Perspektifinden Bir Değerlendirme, **İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi,** Sayı 31, s.82-83.

eğitimin devamlılığının ön plana çıktığı, iletişim teknolojileri, bilgi otoyolları, elektronik ticaret gibi yeni gelişmeler ile toplumu ekonomik, sosyal, kültürel ve siyasal açıdan sanayi toplumunun çok daha ötesine taşıyan bir gelişme aşaması olarak nitelendirilmektedir. Sosyo-ekonomik gelişme sürecinde başta insan faktörü ve bilgi olmak üzere bütün sahalarda yapısal değişimi gerekli kılan, sanayi toplumunun ileri aşaması olarak ortaya çıkan bilgi toplumu 'bilgi ekonomisi', 'sanayi-sonrası toplum', 'bilim toplumu' 'bilgi çağı' ve benzeri adlarla ifade edilmektedir.[31] Toffler bilgi toplumuna geçiş sürecinde sanayi toplumunun birçok değişim gösterdiğini belirterek bu değişimleri dalgalar olarak adlandırmıştır. Bu dalgalar; birinci dalga tarım toplumu, ikinci dalga sanayi toplumu, üçüncü dalga ise bilgi toplumu olarak ifade edilmektedir.[32] Üçüncü dalga, ekonomik, sosyal, kültürel ve siyasal alanda yeni bir yaşam biçimi ortaya koymaktadır. Bu yeni gelişmeler çerçevesinde yeni davranış biçimleri oluşmakta ve toplumu standartlaşmanın ve merkezileşmenin ötesine taşımaktadır. Bu yeni uygarlık, farklı bir dünya görünümünü de beraberinde getirerek; zamanı, mekânı, mantığı ve nedenselliği ele almada kendi has biçimlerini geliştirmekte ve gelecekteki politikanın ilkelerinin de kendine göre şekillenmesine ortam sağlamaktadır.

Tüm dünyayı kısa sürede etkisi altına alan bilgi toplumunun genel özelliklerini sanayi toplumunun genel özellikleri ile karşılaştırmalı olarak şu şekilde ayrıştırılmaktadır:[33]

- Sanayi toplumundaki maddi sermayenin yerini bilgi toplumunda bilgi ve insan sermayesi almıştır.
- Sanayi toplumunda mal ve hizmet üretiminde gelişimin başlangıç evresi olan buhar makinesinin yerini bilgi toplumunda bilgisayarlar almıştır.
- Sanayi toplumundaki kol gücünün yerini, bilgi toplumunda beyin gücü almıştır.
- Sanayi toplumunda fiziksel ve düşünsel olarak insan sermayesinin üretime katılımı söz konusu iken, bilgi toplumunda düşünsel anlamda, yükseköğrenim görmüş nitelikli insan sermayesinin üretime katılımı söz konu olmuştur.

---

[31] Aktan, Coşkun Can; Bilgi Toplumu ve Özellikleri, http://www.canaktan.org/yeni-trendler/bilgi-toplumu/bilgi_toplumu-ozellik.htm

[32] Toffler, Alvin, Heidi, Toffler; **Yeni Bir Uygarlık Yaratmak,** İnkilap Kitapevi, 1. Baskı, İstanbul 1996, s.88.

[33] http://www.canaktan.org/yeni-trendler/bilgi-toplumu/bilgi_toplumu-ozellik.htm

- Sanayi toplumunda sanayi mallarının ve hizmetlerin üretimi yapılmaktadır. Bilgi toplumunda ise bilgi ve teknolojinin üretimi gerçekleştirilmekte ve bilgi sektörünün ürünü olan bilgisayar, iletişim araçları, elektronik araçlar, elektronik haberleşme, robotlar ve yeni gelişmiş malzeme teknolojileri gündeme gelmiştir.
- Sanayi toplumundaki fabrikaların yerini bilgi toplumunda bilgi kullanımını içeren bilgi ağları ve veri bankaları (iletişim ağ sistemi) almıştır. Bilgi, dünyanın her tarafında üretilebilmekte ve iletişim teknolojisi aracılığıyla da anında dünyanın her tarafına yayılmaktadır.
- Bilgi toplumu işgücünden tasarruf etmekte fakat bu durum, kısa dönemde işsizlik, uzun dönemde ise yeni teknolojilerin global etkilerini ortaya çıkarmaktadır.
- Sanayi toplumundaki genel eğitimin yerini bilgi toplumunda eğitimin bireyselleşmesi ve devamlılığı almıştır.
- Sanayi toplumunda; birincil, ikincil ve üçüncül endüstriler tarım, sanayi ve hizmetler şeklinde iken, bilgi toplumunda bu üç sektörlerin yanısıra dördüncül sektör olarak bilgi sektörü ortaya çıkmıştır.
- Sanayi toplumundaki özel ve kamu iktisadi kuruluşlardan farklı olarak bilgi toplumunda gönüllü(sivil) kuruluşların öneminin arttığını görüyoruz.
- Sanayi toplumunda başlıca üretim faktörleri emek, tabiat, sermaye, girişimci iken, bilgi toplumunda üretim sürecinde bu üretim faktörlerin yanısıra beşinci üretim faktörü teknik "*bilgi*" ön plana çıkmıştır.
- Sanayi toplumunda üretilen mal ve hizmetlerin kıtlığı söz konusu iken, bilgi toplumunda bilgi kıt değildir. Bilgi, sürekli artmakta ve artan verimler kanununa dayalı ilerlemektedir.
- Sanayi toplumunda üretilen mal ve hizmetlerin bir yerden bir yere taşınmasında uzaklık ve maliyet önemli iken, bilgi toplumunda bilgi otoyolları ile tüketici ile bilgi arasındaki uzaklık önemini kaybetmiş ve maliyetler minimuma inmiştir.
- Sanayi toplumunda tüketici taleplerinin karşılanmasında mal ve hizmetlerin mobilitesi oldukça yetersiz, bilgi toplumunda ise bilginin mobilitesi yoğundur. Bu durum, bilginin sınırsız bir tüketici tarafından tüketilmesine ve yenilikleri teşvik etmesine yol açmıştır.

- Sanayi toplumunda temel bilgiyi, fizik, kimya bilimleri oluştururken, bilgi toplumunda ise; kuantum elektroniği, moleküler biyoloji ve çevresel bilimler gibi yeni yeni araştırma alanları oluşmuştur.
- Sanayi toplumunda politik sistem temsili demokrasi iken, bilgi toplumunda katılımcı demokrasi anlayışının öneminin artacağı düşünülmektedir. Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeler sonucunda adına "Tele-Demokrasi" denilen bir değişimin ilerleyen yıllarda yaşanacağı tahmin edilmektedir.

Bilgi toplumunun yukarıda belirtilen temel özelliklerine dayalı olarak bilgi toplumu, sanayi toplumunun sosyo-ekonomik gelişme sürecinde yol açtığı gelişmelerden daha farklı, ekonomik alandaki tüm karar birimlerinin ve kurumların yapısında hızlı değişimi ve yeniden yapılanmaya yol açan bir aşama olarak nitelendirilebilmektedir. Bilgi teknolojilerinde var olan hızlı gelişim, bu gelişime aynı hızda ayak uydurabilecek bir toplum yapısını gerekli kılmaktadır. Daha çok gelişmiş ülkelerin eriştiği ve henüz sanayileşme sürecini tamamlamamış olan gelişmekte olan ülkeleri de etkileyen bilgi toplumu sürecinde, ekonomi politikalarının öncelikleri için bilgi üretimi ve kullanımının sağlanması önem arz etmektedir. Bilgi toplumu aşamasına ulaşmış birçok gelişmiş ülkede ulaşılan gelişmişlik seviyesinin sürekliliğinin sağlanması amacıyla, giderek bilim, teknoloji ve insan için yatırım unsuru olarak eğitime daha fazla önem verilmektedir. Türkiye'nin ve diğer gelişmekte olan ülkelerin gelişmiş ülkelerle aralarındaki gelişmişlik farkının daha fazla açılmaması ve ulusal alanda kalkınmanın sağlanması için, bu ülkelerin bilgi toplumundaki gelişmelere ne ölçüde ayak uydurabildikleri önemlidir.

Castells, Bilgi Toplumu'nun özelliklerini özetle şöyle sıramıştır: Bilgi, merkezi öneme haizdir, işletmenin mantığı küreseldir, bilgi sektörü kurumsallaşmıştır, çevre koruma bilinci yüksektir (ekolojik ekonomik model, sürdürülebilir kalkınma vs. gündemdedir), gönüllü kuruluşlar aktiftir (sivil toplum), birey merkezi öneme (tüm kurumsal etkinliklerde) sahiptir, yoğun bir bilgisayarlaşma durumu vardır ve örgütlü (sivil) bir toplum yapısı vardır.[34]

[34] Castells, Manuel; **The Rise of Network Society,** Blackwell Publishers, 1. Baskı, UK 1996, s.21.

Martin; teknolojik, sosyal, iktisadi, siyasal ve kültürel açılardan bilgi toplumunun gelişim modeli için şöyle bir sınıflandırma yapmıştır:[35]

Tablo 1: Bilgi Toplumunun Gelişimi İçin Kriterler

Teknolojik Kriter	Bilgi teknolojileri anahtar güçtedir. Evde, eğitimde, fabrikada bilişim teknolojilerinin yaygın ve yoğun bir kullanımı söz konusudur.
Sosyal Kriter	Bilgi hayat kalitesini artırır. Yaygın enformasyon bilinci, yüksek nitelikli bilgiye kullanıcı erişimini yaygınlaştırmıştır.
İktisadi Kriter	Bilgi, iktisadi faktörlerin temel anahtarıdır: kaynak, hizmet, mal, ürün ve istihdam gibi.
Siyasal Kriter	Bilginin serbestiyeti, uzlaşma ve katılımın artmasıyla karakterize edilen siyasal sürece imkan tanır.
Kültürel Kriter	Ulusal ve bireysel gelişimin ilgi merkezindeki bilgi, değerinin yükselmesiyle, bilginin kültürel değerinin tanınması sağlanır.

Kaynak: The Information Society

Drucker'ın ticaret sonrası bilgi toplumları (A.B.D, Japonya, Kanada vs.) olarak adlandırdığı yeni öncü toplumların temel özelliği, toplumun önemli bir kısmının üniversite mezunu olduğu ve tüm toplumsal sermayenin bilgi işçilerinin sırtına yüklendiği bir toplumdur. Bu toplumlarda bütçede en büyük pay eğitim ve teknolojiye ayrılmaktadır. Yüksek eğitimli ve donanımlı bir toplum olan bilgi toplumunda başat insan tipi modüler insandır.[36]

1.4. BİLGİ YÖNETİMİ

Organizasyondaki tüm bilgi türlerinin, değer üretmeye ve rekabet avantajı sağlamaya dönük olarak, etkili biçimde kullanılması ve yönetilmesi ile ilgili faaliyetlerin tümüne bilgi yönetimi denilmektedir.[37]

Tiwana, 1950'lerden 2000'lere ulaşan dönemde yöneticilerin başvurduğu gözde araçlardan bazılarının sadece bir yönetim modasının oluşumuna katkıda bulunduğuna, bazılarının ise günümüze kadar hala yaşamakta olduğuna belirtmiş ve bu araçların hepsini tehdit eden bir unsurdan söz etmiştir. Bu unsurun, bilginin takviyesi, deneyim, entelektüel varlık ve tüm bunların yönetilebilmesi olduğunu ve

[35] Martin, J. William; **The Information Society,** Informatin Today Inc., 1. Baskı, New Jersey 1988, s.40.

[36] Drucker, Peter; **Yeni Gerçekler,** Türkiye İş Bankası Yayınları, 1. Baskı, Ankara 1991, s.177-179.

[37] Zaim, Halil; **Bilginin Artan Önemi ve Bilgi Yönetimi,** İşaret Yayınları, İstanbul 2005, s.81.

bu inatçı tehdidin de günümüzde bilgi yönetimi olarak adlandırılan gelişmeyi netice verdiğini belirtmiştir.[38]

Bilgi Yönetimi ilgili çeşitli tanımlar şu şekildedir:

- Bilgi yönetimi, organizasyonların öğrenmesini ve bireylerin bilgiyi paylaşmasını sağlayacak olan organizasyonel yapının ve işletme kültürünün değiştirilmesidir.[39]
- Bilgi yönetimi, yalın bir ifadeyle işletmenin maddi olmayan değerlerinden değer yaratma sürecidir.[40]
- Bilgi yönetimi, organizasyon içinde en iyi ve doğru kararların alınıp, rekabet üstünlüğü yaratmak amacıyla açık ve kapalı bilgilerin sistematik ve planlı bir biçimde oluşturulması, depolanması, gerekli kişi ve birimlerle paylaşılarak bilginin organizasyon içerisinde maksimum katma değeri yaratacak şekilde kullanılmasıdır.[41]

1.4.1. Bilgi Yönetiminin Özellikleri

- Bilgi yönetiminin konusunu kuruma ait örtük, açık, dış ve iç bilgi ile bu bilgiye ilişkin işlemler oluşturur. Temel çabası bilgiyi üretken hale getirmektir. Entelektüel sermayenin kurum içerisinde en verimli şekilde kullanılmasını, yani bilimsel olarak yaratılan bilginin kurumsal alana transfer edilmesini sağlar.
- Bilgi yönetimi uygulamalarında bilgi ve iletişim teknolojisi, iletişim, yeni ekonomi, bilgi bilimi, organizasyon, psikoloji, sosyoloji, finans, sistem analizi, linguistik, mühendislik alanlarından yararlanan disiplinler arası bir faaliyettir.
- Bilgi yönetimi devamlı bir uygulamadır. Bilgi Yönetimi her kuruluşun ve kuruluşta çalışan kişilerin özel gereksinmeleri doğrultusunda oluşturulur ve gözden geçirilerek yenilenme sağlanır. Bu özelliği ile genel

---

[38] Tiwana, Amrit; **Bilginin Yönetimi,** Dışbank Kitapları, İstanbul 2003, s.22-23.

[39] Geyik, Mahmut, Barca, Mehmet; Etkin Bilgi Üretimi için Örgütler Nasıl Tasarlanmalıdır? **3. Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi,** Eskişehir Osmnagazi Üniversitesi İİBF, Eskişehir 2004.

[40] Liebowitz, Jay; Getting the Most Out of Your Organization's Knowledge Management, **Competitive Intelligence Magazine,** Cilt 7, Sayı 5, ABD 2004, s.27

[41] Durna, Ufuk, Demirel, Yavuz; Bilgi Yönetiminde Bilgiyi Anlamak, **Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi,** Cilt 30, Sayı 1, Kayseri 2008, s.130.

problemleri çözmek için geliştirilmiş bir süreç, işlemler bütünü ve araç olan bilgi teknolojilerinden farklılık gösterir.

- Örtük bilginin açığa çıkarılmasını sağlayarak kurum için önemli ve kritik olan bilginin kurum dışına çıkmasına engel olur.[42]

Bilgi yönetiminin kabul edilen işletimsel özellikleri yenilik, işbirliği ve bilgi (knowledge) geliştirme ve paylaşma olarak bilinmektedir. Başarılı bir bilgi politikasında temel bileşenlerinden biri, bilgi yönetiminde yetkinliğe erişmektedir. Bilgi yönetiminde yetkinlik sağlama, önemli bilgiyi tespit etmek, kaydetmek ve düzenlemek için sofistike bir sistemin geliştirilmesi ve kurulmasıyla bu sistemi destekleyecek alt yapının oluşturulmasına dayanır.[43]

1.4.2. Bilgi Yönetiminin Amaçları

Bilgi yönetiminin amaçları şöyle sıralanabilir: Yenilik ve buluşları özendirmek, örgütlere rekabet gücünü artırmak; örgütün düşünme yetisini artırarak yeni düşünceler üretmesini sağlamak; bilgi üretme anlayış ve deneyimini geliştirmek, ilgili kişiye doğru yer ve zamanda ihtiyaç duyduğu bilgiyi kullanışlı ve faydalı kılarak zaman kaybının önüne geçmek; uzmanlık ve bir işin nasıl yapılacağı (know-how) ile ilgili kaynak bilgi toplamak ve bunları tekrar kullanabilmek için saklanmasını sağlamak; işbirliği, paylaşım, sürekli öğrenme ve gelişmeyi desteklemek; bilgi paylaşmanın kıymetini artırarak çalışanlar arasında güven ve yardımlaşma duygusu geliştirmek; karar vermede etkinliği geliştirmek; müşterilere dönük sorumluluğu artırmak, çalışanların bilgi yüklenmesinin önüne geçmek; entelektüel varlıkların değerini anlamak ve onların değer, etkililik ve başarısını artırmak; ürün ve hizmetlerin kalitesini artırmak.[44]

Bilgi yönetiminin temel amacı örgütsel üstünlük sağlamak için çalışanların örtük bilgilerini en ileri boyutta kullanabilen ve içinde bulunulan çevredeki en iyi uygulamalardan yararlanabilen bir 'öğrenen örgüt' oluşturmak olduğundan bilgi edinmede örgütsel öğrenme son derece önem arz etmektedir.[45] Bilgi yönetimi

---

[42] Çapar, Bengü; **Bilgi Yönetimi: Nasıl bir İnsan Gücü? II. Ulusal Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi Bildiriler Kitabı,** Beta Basım Yayım, İstanbul 2003, s.421-432.

[43] St. Clair, Guy; Knowledge Management, **Encyclopedia of Library and Information,** 2. Baskı, Cilt 2, New York 2003, s.1486.

[44] Levett, P. Gavin, Guenov D. Marin; A Methodology for Knowledge Management Implementation, **Journal of Knowledge Management,** Cilt 4, Sayı 4, Bradford 2000, s.258.

[45] Aktan, Tunç; **a.g.e.**

kavramı ile birlikte anılan öğrenen örgüt kavramı, bazı hususlarda bilgi yönetimi kavramıyla örtüşmektedir. Öğrenen örgütlerde örgütsel öğrenmenin temel bileşeni olarak takım kavramı üzerinde durulmaktadır. Buna karşın bilgi yönetimi bireyi temel olarak almaktadır. Öğrenen örgüt takımdan örgüte ve oradan bireye ulaşırken bilgi yönetiminde bireyden örgüte ve oradan takıma giden bir ilişki söz konusu olmaktadır.[46] Entelektüel sermaye, öğrenen örgüt ve bilgi yönetimi aynı ağacın dalları hüviyetindedir.[47] Öğrenen örgütler, entelektüel sermaye, bilgi varlıkları, şirket bilinci, şirkette bilgelik olarak adlandırılan çalışmalar, temelde tek hedefte birleşmektedirler: Örgüt içinde var olan bilgi korunmaz, değerlendirilmez ve geliştirilmezse örgüt yok olmasına sebep olacaktır.

Bilgi yönetimi bir örgütün 'neyi bildiğini bilmesi' olarak tanımlanırsa, bilgi yönetimine öncelikle örgütsel amaçlarla bilgi ihtiyaçlarının belirlenmesi, örgütün sahip olduğu bilgi kaynakları ve kanallarının açığa çıkarılması, örgütte bilgi paylaşımını destekleyecek yönetimsel düzenlemelerin yapılması ile başlanmalıdır. Bir örgütte, çalışanlar aradıkları bilgiye nasıl ulaşacaklarını bilmiyorlarsa, bilgi aramaya nereden başlayacakları konusunda kararsız kalıyorlarsa, gerekli bilgiyi bulmak için fazla zaman ve emek harcanıyorsa bilgi yönetimi uygulamasına başlamak gerekmektedir.

Bilgi yönetim sürecinin kuruluşa katma değer sağlaması için, yapılması gerekenleri bir program dâhilinde yürütülmesini, plan ve stratejiler oluşturulmasını, kuruluşlarda bilgi kullanımının ve bilgi yönetim süreçlerinin sürekli gözden geçirilmesini gerektirmektedir. Bilgi yönetiminin amacı; karar vermeyi, üretimi, kaynak aktarımını, rekabeti, sürekliliği, gelişimi sağlamak ve hızlandırmak için kurum içindeki örtülü bilgiyi açığa çıkararak, açık bilginin ise dolaşımını sağlayarak kurumun verimine katkı sunacak doğru kişilere en uygun biçimde ulaştırmaktır.[48] Bilgi yönetimi temel olarak, bilgiden en üst düzeyde katma değer yaratmak için bilginin üretilmesi, geliştirilmesi, düzenlenmesi ve saklanması, transfer edilmesi, paylaşılması, kullanılması ve değerlendirilmesi gibi süreç ve teknikleri içermektedir. Dolayısıyla bilgi yönetimi; bilginin üretilmesini, yayımını, derlenmesini,

---

[46] Barutçigil, **a.g.e.**, s.77.
[47] Stewart, A. Thomas; **Entelektüel Sermaye,** MESS Yayınları, İstanbul 1997, s.60.
[48] Çapar; **a.g.e.**, s.422

düzenlenmesini, depolanmasını, erişilmesini, yorumlanmasını ve kullanılmasını içermektedir.[49]

1.4.3. Bilgi Yönetiminin Fonksiyonları

Bilgi yönetiminin temel fonksiyonları şunlardır: [50]

- Örgütsel Yaratıcılığı Yönetmek
- Örgütsel Yeniliği Teşvik Etmek
- Motivasyonu Sağlamak
- İletişimi Güçlendirmek
- Örgüt İklimini İyileştirmek.

1.5. BİLGİ SİSTEMİ

Bilgi teknolojileri, her sektörde geçmişten günümüze geldikçe artan bir öneme sahip olagelmiştir. Günümüzde ise özellikle bilgiye dayalı organizasyonların geldiği olmazsa olmaz konumu düşünecek olursak, bilginin kendisi "hayat veren kaynak" olduğu gerçeği herkes tarafından kabul görmektedir. Özellikle son yıllarda yapılan araştırmalar ve elde edilen sonuçlar göstermektedir ki, bilgi ve bilgi sistemleri, kurumların öğrenme kapasitesini ciddi oranda büyütmekte ve rekabet şansını artırmaktadır.[51]

1.5.1. Bilgi Sistemi Tanımı

Bilgi sistemi kavramı farklı şekillerde tanımlanmıştır. Örnek olarak: Hangi verilerin nasıl toplanıp nasıl yorumlanacağını belirleyen kurallardır.[52] Belirli hedeflere erişmek için verileri karar verici için yararlı/üst bilgi haline getiren insan gücü, programlar ve yönetsel süreçlerden oluşan bileşenlerin bütünüdür.[53] Bilgi sistemleri, örgüt yönetiminde en temel süreç olan karar alma işlevine katkı sunmaktadır. Bilgi, gelecekte ortaya çıkacak bir olay ya da durumla ilgili olarak

---

[49] Özdemirci, Aydın; **a.g.m.**, s.62.
[50] İnce, Oktay; **a.g.m.**, s.24.
[51] Karaman, Haşıloğlu; **a.g.m.**, s.87.
[52] Lucas, Henry; **Computer Based Information Systems in Organization,** Prentice Hall, New Jersey 1989, s.4.
[53] Behan, Kate, Diana Holmes; **Understanding Information Technology,** Prentice Hall, New York 1990, s.5.

belirsizliği azaltma amacını güderken, bilgi sistemleri karar alma sürecinde ihtiyaç duyulan bilgileri sağlamayı hedeflemektedir.[54]

Karar verme, işlemlerin kontrolü, problemlerin çözümü ve yeni ürünler ya da hizmetler oluşturmak için örgütlerin ihtiyaç duydukları olan bilgiyi üreten sisteme bilgi sistemi denilmektedir. Sistem, bütün bu süreç için girdi, işlem ve çıktı öğelerinden yararlanmaktadır. Girdi, örgüt içindeki veya dışındaki verileri toplamaktadır. İşlem verileri bilgiye dönüştürülmektedir. Son olarak ise çıktı, işlenmiş bilgi kullanıma hazır hale getirilmektedir. Bilgi sistemleri, girdi aşamasının doğrulanmasına ya da değerlendirilmesine yardımcı olan geri besleme öğesini de içermektedir. Ayrıca yöneticilerin ve çalışanların problem çözümüne, karmaşık konuları düşünüp çözümleyebilmelerine ve yeni ürünler oluşturmalarına yardımcı olmaktadır.[55] Yöneticiler için ayrıca hangi mal ve hizmetleri üreteceklerine dönük planlama ve karar verme ve karar alma süreçlerini direkt olarak etkilediği için, stratejik bir role sahiptir.[56] Bilgi sisteminin unsurları; girdi birimleri, merkezi işlem birimi, çıktı birimleri, personel (sistem analisti, programcı, operator), prosedürler (İşletim ve kullanım talimatları), yazılım olarak bilinmektedir.[57]

Bilgi sistemlerini kullanırken faydalanılan bilgi ve görevli uzmanlar çok büyük önem arz etmektedir. Bilgi sistemlerindeki teknik anlamda başarısızlık, bilgi sisteminin işleyişinde de önemli sorunlara yol açacaktır. Bu husus örgütü, ciddi bir maliyet ve zaman kaybına sebep olacaktır. Bilgisayar kullanıcıları arasındaki iletişim kopukluğu, bilgi sisteminde kopukluğa da yol açabilir. Bu ise neticede yönetim başarısızlığına neden olacaktır.[58]

Bilgi sistemleri kurumların başarıya ulaşmalarında önemli bir etkendir. Bir kurumun uluslararası platformda en etkin şekilde faaliyet gösterebilmesi için kurumun bilgi sistemlerini beş temel nokta üzerine kurmalıdır: ilki pazarlama yaklaşımını oluşturan müşteri odaklılıktır. İkincisi uzak doğu felsefesinden mülhem

---

[54] Bensghir; **1996,** s.41

[55] **E-Şirket Taktikleri,** Capital Dergisi Yayını, İstanbul 2000, s.30.

[56] Bensghir, K. Türksel; Bilgi Sistemleri ve Bilgi Yönetimi, http://www.deu.edu.tr/UploadedFiles/Birimler/19430/BY-TBENSGHIR-Kas%C4%B1m2011.ppt (31.12.2015)

[57] http://www.deu.edu.tr/UploadedFiles/Birimler/19430/BY-TBENSGHIR-Kas%C4%B1m2011.ppt (31.12.2015)

[58] Tahirov, Arif; Bilgisayar Destekli Bilgi Sistemleri, **Journal of Qafqaz University,** Sayı 27, Bakü 2009, s.124.

sürekli gelişimdir. Esnek örgütler, insan kaynakları ve örgüt iklimi de diğer temel noktalardır.[59]

Bilgi yönetiminin temel işlevi bilgi varlıklarının konumunu ve niteliğini belirleyerek yönetilmesini sağlamaktır. Kurumlar bu varlıkları yönetmek için de, bilgi sistemleri geliştirmişlerdir.

İşletmeler Stratejik Bilgi Sistemleri planlayarak dört ana amaca ulaşmaya çalışır:

Uyumlaştırma: Bilgi stratejisi ile şirket stratejisi arasında yakın bağ kurarak, yönetici pozisyonundaki kişilerin bilgi sistemlerinin fonksiyonunu ve amacını iyi özümsemesini amaç edinmektedir.

Analiz: Yöneticilerin sahip olması gereken iyi bir analizci olma vasfı için işletmenin süreçleri, işlemleri hakkında bilgi sahibi olması gerekmektedir. Bu sebeple de işletme uygulamaları ile veri tabanı entegrasyonunu sağlayacak bir yapıya ihtiyaç duymaktadır. Bunun neticesinde ortaya çıkacak etkin bir analiz bilginin örgüt içinde daha işlevsel kullanımını sağlamaktadır.

İşbirliği: Bilgi sistemleri ile ilgili planlama ve uygulamada sağlanacak işbirliği, stratejik bilgi sistemleri planlarının uygulanmasında karşılaşılacak problemleri çözmektedir.

Yeterliliklerin Geliştirilmesi: Bilgi sistemleri ve işletme stratejileri arasında uyum sağlayan, işletme içindeki işlemlerin ve teknolojilerin analiz edilip yorumlanmasına imkan sağlayan, bilgi sistemleri yöneticileri ile kullanıcı gruplar arasındaki işbirliğini arttıran, rekabet çevresiyle ilgili olay ve konuları önceden öngörebilen ve beklenmeyen örgütsel/çevresel şartlara uyumu sağlayan yeterliliklerin geliştirilmesi gerekmektedir.[60]

Bilgi sistemleri de kendi içerisinde stratejik bilgi sistemleri ve geleneksel bilgi sistemleri şeklinde ikili bir ayrıma tabi tutulmuştur:[61]

---

[59] Lee, M. Sang, Kim, Bonn-Oh; Developing the Information System Architecture for World-Class Organizations, **Management Decision,** Cilt 34, Sayı 2, USA 1996, s.47.

[60] Segars, H. Albert, Grover, Varun; Strategic Information Systems Planning Success, **MIS Quarterly,** Cilt 22, Sayı 2, Minneapolis 1998, s.139.

[61] Peppard, Joe; IT Strategy for Business, Pitman Publishing, Cilt 5, Sayı 4, New York 1993; "aktaran" Demirhan, Dilek; İşletmelerde Stratejik Bilgi Sistemi Yönetimi ve Rekabet Üstünlüğü Elde Edilmesindeki Rolü, **Ege Akademik Bakış,** Cilt 2, Sayı 2, İzmir 2002, s.118.

Tablo 2: Stratejik Bilgi Sistemleri İle Geleneksel Bilgi Sistemleri Arasındaki Farklılıklar

Stratejik Bilgi Sistemleri	Geleneksel Bilgi Sistemleri
Çoğunlukla müşteriler ve tedarikçiler gibi işletme dışı etkenler ilgi alanındadır.	İşletme içi süreçlere odaklanmıştır.
Daha nitelikli ürün ve hizmetlerle değer yaratma sürecine katkı sağlamaktadır.	Daha çok maliyetlerin azaltılması ile ilgilenmektedir.
Faydaları işletmeyle, müşterilerle, tedarikçilerle ve hatta stratejik ortaklıklarla rakip firmalarla da paylaşabilmektedir.	Kendi çapında faydalar sağlamaktadır. Dışarıyla paylaşım mevzu bahis değildir.
Müşteri ihtiyaçlarını göz önüne alarak problemlere çözümleyebilmektedir.	Önceliğini işletme içindeki problemlere vermiştir.
Yenilikler faaliyet alanının gerekleri baz alınarak ortaya çıkartılmaktadır.	Sadece teknolojiye dayalı gelişimi hedef almıştır.

Kaynak: Joe PEPPARD, *IT Strategy for Business*

1.5.2. Bilgi Sisteminin Türleri

1.5.2.1. Yönetim Bilgi Sistemi

Kavramın yapılmış ve kabul edilmiş bir tanımı bulunmasa da bu konu üzerine çalışan kişiler tarafında farklı tanımlamalar yapılmıştır.

Yönetim Bilgi Sistemi (YBS), bir örgütün yönetiminde kullanılan tüm bilgilerin işlenmesine ve iletilmesine aracılık eden sistem olarak tanımlanmaktadır.

YBS, karar verme sürecini kolaylaştırmak için gerekli, zamanlı ve doğru bilgiyi yönetime sağlayan, örgütün planlama, kontrol ve işlevsel bölümlerinin etkin bir biçimde yürütülmesine imkân veren bir uygulamadır. Bir yönüyle bir YBS olan İPBS de, kamudaki üst kademe yöneticilerine gerekli planlama ve kontrol ile ilgili işlemlerin yerine getirebilmesinde önemli bir etkiye sahip olabilecektir.

YBS, yönetimin karar vermek için ihtiyaç duyduğu bilgiyi sağlamak amacıyla farklı kaynaklardan veriyi bütünleştiren bir bilgisayar bilgi sistemidir.

YBS, veriyi çevreden getiren ve izleyen, veriyi işletmedeki işlemlerden ve kaydı işlemlerden yakalayan, filtreleyen, organize eden ve veriyi seçerek yöneticiye bilgi olarak sunan, yöneticilere istedikleri bilgiye erişebilme olanağı sağlayan bir sistemdir.[62]

[62] Gökçen, Hadi; **Yönetim Bilgi Sistemleri,** Palme Yayıncılık, Ankara 2007, s.40.

YBS, çevre ve örgüt dışı faaliyetlerden çok örgüt içi faaliyetler üzerinde yoğunlaşmış olup, yönetim düzeyindeki planlama, kontrol ve karar verme aşamalarını desteklemektedir.[63]

1.5.2.2. Karar Destek Sistemleri

Yöneticilere yarı yapısal ya da yapısal olmayan nitelikte işlerde karar alma sürecine yardımcı olan, karar almayı destekleyen ve karar almada etkililiği ve verimliliği artıran ve karar vericinin yerini almaktan ziyade ona destek sağlayan sistemlerdir. Karar süreci sorun tespiti, çözüm önerileri geliştirme, en iyi olan çözümün seçimi ve uygulama aşamalarına katkı sağlar.

Karar Destek Sistemleri daha çok finansal planlama, üretim-hizmet planlaması ve coğrafi bilgi sistemleri alanlarında uygulanmaktadır.[64]

Günümüzde karar destek sistemleri yaygın bir şekilde olarak kullanılmamakla birlikte, potansiyel katkıları daha çok öne çıktığından ve maliyetlerinin düşmeye devam etmesinden ötürü bu sistemlerin kullanımı artmaktadır.[65]

1.5.2.3. Kayıt/Veri İşleme Sistemleri (VİS)

Bilgi işleme sürecinde yapılacak olan işlerin bilgi teknolojileri desteği ile yürütülebilmesi için kurulmuş bir sistemdir. Sistemin amacı daha önce elle yapılan sıkıcı, zaman alan, yorucu ve çeşitli hesaplamalar gerektiren ofis ve yönetim işlerinin programlarla gerçekleştirilmesini sağlamaktır. Ayrıca sistem, örgütte ihtiyaç duyulan verileri yöneticiler için kullanıma hazır hale getirmekte ve geçmişte elde edilmiş ve gelecekte sahip olunacak verilerin etkili bir şekilde değerlendirilmesine imkân sağlamaktadır.[66]

Bu sistemin özellikleri genel olarak şu şekilde sıralanmaktadır:

- Kaydi işlemlerin elde edilerek kayıtların korunmasına olanak sağlamaktadır.

---

[63] Tekin, Mahmut, Kürşat Hasan Güleş, Adem Öğüt; **Teknoloji Yönetimi,** Nobel Yayın Dağıtım, 2. Baskı, İstanbul 2003, s.189.

[64] http://www.deu.edu.tr/UploadedFiles/Birimler/19430/BY-TBENSGHIR-Kas%C4%B1m2011.ppt

[65] Tahirov; **a.g.m.**, s.127

[66] http://www.deu.edu.tr/UploadedFiles/Birimler/19430/BY-TBENSGHIR-Kas%C4%B1m2011.ppt

- Dosya kaynaklıdır.
- Çıktıları periyodiktir.
- Öncelikli olarak örgütsel düzey yönetim için bilgi sağlamaktadır.
- Yönetici bilgi talebine karşı sınırlı esnekliğe sahiptir.
- Uygulamalar birbirinden bağımsız olarak geliştirilmektedir.[67]

1.5.2.4. Yapay Zekâ ve Uzman Sistemler

Uzman sistem, kendisine sorulan sorulara yanıtlar verebilen, fazladan açıklamalar isteyen, önerilerde bulunan ve etkili şekilde kararlar almaya yardımcı olan bilgisayar destekli bir sistem şeklinde tanımlanmaktadır.[68] Bu sistemler insan beyninden ilham alınarak geliştirilmiş ağırlıklı olarak bağlantılar sayesinde birbirine bağlanan ve her biri kendi belleğine sahip işlem elemanlarından oluşan paralel ve dağıtılmış bilgi işleme yapıları şeklindedir.[69]

Gelişmiş bir uzman sisteminin içerisinde bulunan unsurlar şunlardır:

- Bilgi elde etme aracı (bir uzman ya da bilgi mühendisi),
- Bilgi ve veri temeli,
- Çıkarımlar yapan araç,
- Çalışma hafızası,
- Kullanıcı arabirimi,
- Açıklayıcı sistem ve arındırıcı sistem şeklindedir.

Uzman sistem geliştirmede karşılaşılan temel sorunlar:

- Bilgi edinme güçlüğü,
- Gelişmiş özelliklere sahip bilgisayarlara duyulan ihtiyaç,
- YBS, KDS gibi diğer sistemlerde yer alan veri tabanlarına erişim zorluğu,
- Genel amaçlı bilgisayarlarda uzman sistem araçların etkisinin sınırlı olması.[70]

Bilgi sistemlerinin kurumlarda yönetim kademesinde yer alanlar için karar alımına destek sağlayan bir yapısı ve görevi olduğu bilinmektedir. Yani kurumlar

---

[67] Gökçen; **2007**, s.37

[68] http://www.deu.edu.tr/UploadedFiles/Birimler/19430/BY-TBENSGHIR-Kas%C4%B1m2011.ppt

[69] Elmas, Çetin; **Yapay Sinir Ağları**, Seçkin Yayıncılık, 1. Baskı, Ankara 2003, s.23.

[70] http://www.deu.edu.tr/UploadedFiles/Birimler/19430/BY-TBENSGHIR-Kas%C4%B1m2011.ppt

için sağladığı verilerle önünü daha iyi görüp gelecek adında doğru kararlar alabilmesine ciddi bir katkı sunmaktadır. Özellikle bilgi çağını yaşadığımız günümüzde, bütün kurumsal yapılar için sonuca ulaşmanın yolu çok fazla parametreyi göz önünde bulundurmayı ve düşünmeyi gerektirmektedir. Bilgi sistemlerinin sağlayacağı destek, kurumların bu parametreler arasından doğru noktayı görüp doğru kararı almasını sağlayacaktır.

Türkiye İş Kurumu (İŞKUR) açısından baktığımızda, bir kamu istihdam kurumu olması nedeniyle işgücünün arz ve talep yönünü doğru şekilde okuyabilmesi hayati önem taşımaktadır. İşgücü piyasasına hâkim olamamak, bir kamu istihdam kurumu açısından hem kanuni zorunluluklarını yerine getirememeye sebep olurken hem de iş arayanların ve işverenlerin doğru işi ya da kişiyi bulabilmesini zorlaştırmaktadır. Bu durum ise işgücü piyasasında tıkanıklığa sebep olacak ve sosyal ve bireysel manada insanların hayatını güçleştirecektir.

İşgücü Piyasası Bilgi Sistemi'nin İŞKUR tarafından hayata geçirilmesi kurumsal kapasiteyi nitelik olarak güçlendirerek İŞKUR'un doğru verileri doğru yorumlayarak doğru hamleleri yapabilmesini sağlayacaktır. Bilginin günümüzde artan önemi ve bilgi toplumu olma yönündeki gelişim bütün kamu kurumları ve dolayısıyla da İŞKUR'u bilgiye gereken değeri vermesini, bilgi çağı ve toplumunun gereklerine uygun olarak onu yönetebilmesini ve ona ulaşabilmek için de kendisine ait bilgi sistemlerini oluşturmasını ve kullanmasını zorunlu kılmaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

KAMUDA BİLGİ SİSTEMLERİ

2.1. 2015-2018 BİLGİ TOPLUMU STRATEJİSİ VE EYLEM PLANI

Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 641 sayılı Kalkınma Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 2/j maddesi ile "Bilgi toplumuna ilişkin politika, hedef ve stratejileri hazırlamak, bu alanda kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum örgütleri ve özel sektör arasındaki koordinasyonu sağlamak ve uygulamayı etkin bir biçimde yönlendirmek" görevi Kalkınma Bakanlığına verilmiştir.[71] Bu çerçevede 2015-2018 Bilgi Toplumu Stratejisi ve Eylem Planı yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu belge Bilgi Toplumu kavramı ve kamunun bu çerçevede dönüşümünü içeren önemli bir belge olma özelliği taşımaktadır. Sekiz ana eksene sahip bu belge odağına olarak "büyüme ve istihdam" ikilisini almıştır.

Bu belgenin giriş kısmında bilgi, bilgi toplumu konularıyla ilgili hususlar özellikle kamuda bilgi sistemleri bağlamına uygun olacak şekilde şu içerikte yer almıştır:

- Bilgi, tarih boyunca toplumların zenginliğinin en önemli kaynağı olmuştur. Daha fazla ve daha nitelikli bilgiye sahip olan ve bilgiyi etkin bir siyasal, ekonomik ve sosyal örgütlenme ile doğru biçimde kullanabilen toplumlar diğerlerinin önüne geçerek daha yüksek bir refah seviyesine erişmiştir.
- Özellikle 20'nci yüzyılın ortalarından itibaren elektronik alanında yaşanan gelişmeler bilginin elde edilmesi, depolanması, işlenmesi ve iletilmesi açısından bir çığır açmış ve bilgi toplumuna dönüşüm sürecini de önemli ölçüde hızlandırmıştır. Son yıllarda ise bilgi ve iletişim teknolojileri ekonomik ve sosyal hayatın tüm alanlarında kullanılan genel amaçlı bir teknoloji haline gelmiştir. Bu süreçte bilgi ve iletişim teknolojilerinin bizatihi kendisi bilgi içeriği ve katma değeri yüksek bir sektör olarak belirmiş, bu teknolojilerin diğer sektörlerde kullanımı da yeni bilgilerin üretilmesine, yeni ve daha etkin iş yapış

[71] http://www.bilgitoplumu.gov.tr/bilgi-toplumu/bilgi-toplumu-dairesi-hakkinda/, (13.12.2015).

yöntemlerinin geliştirilmesine, üretim faktörlerinin üretkenliğinin artmasına, yeni iş ve uzmanlık alanlarının ortaya çıkmasına imkân sağlamıştır.

- Bu gelişmeler ekonomik, sosyal ve bireysel yaşamı yoğun biçimde etkilemektedir. Ülke ekonomileri arasındaki rekabet de bu gelişmelerden etkilenmekte; bilgi ve iletişim teknolojilerini ve bilgiyi etkin kullanan ülkeler uluslararası rekabet avantajı kazanmaktadır.
- Dijital dönüşüm, bilgi toplumu aktörleri olarak ifade edilebilecek bireyler, girişimler, kamu kurumları ve sosyal kurumları yeni düzenin ruhuna uygun niteliklere sahip olma baskısıyla karşı karşıya bırakmaktadır. Bu açıdan, bilgi üretme motivasyonu yüksek, günlük hayatında ve karar alma süreçlerinde bilgiyi doğru şekilde yorumlayıp işleyebilen, sistematik düşünme yeteneği gelişmiş, kendisini ve yaşadığı çevreyi sorgulayan ve sürekli/hayat boyu öğrenen bireylerin ve kurumların ağırlıkta olduğu bir toplum yapısı ön plana çıkmaktadır.
- Bireylerin, toplumların ve kurumların dinamik ve kendi kendini çoğaltan bir dönüşüm sürecinden geçtiği bilgi toplumu çağının mevcut hukuk düzeni ve kamu politikaları ile yönetilmesinde güçlükler ortaya çıkmakta, yeni politika yaklaşımlarına ve politikalara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu çerçevede, hemen tüm ülkeler, gerek bilgi toplumunun sunduğu fırsatlardan istifade etmek gerekse bilgi toplumuyla birlikte ortaya çıkan risklerden kaçınabilmek amacıyla, siyasi/idari, ekonomik ve sosyal politikalarını gözden geçirmekte ve bilgi toplumuna yönelik bütünlüklü ve yerine göre tematik politika ve stratejiler ortaya koymaktadır. Birleşmiş Milletler (BM), Avrupa Birliği (AB), Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD) gibi uluslararası ve uluslar üstü yapılar tarafından da bilgi toplumunu anlamaya ve bilgi toplumu dönüşümünü şekillendirmeye yönelik çalışmalar yürütülmektedir.
- Türkiye'de BİT'teki gelişmelere ve bu teknolojilerin ekonomik ve sosyal yaşama etkilerine ilişkin politika ve strateji arayışları 1990'lı yılların ikinci yarısından itibaren sürekli olarak gündemde olmuştur.
- Türk kamu yönetiminde politika tercihlerini ortaya koyan bir dizi politika metni ve aracı bulunmaktadır. Birincil ve ikincil mevzuat düzenlemeleri, Hükümet Programı, Kalkınma Planı, Orta Vadeli Program, Orta Vadeli Mali Plan, Yıllık Program, Bütçe ve Yatırım Programı, kamu kurumlarının stratejik planları, tematik strateji ve eylem planları, bölge ve imar planları, idari teamüller ve

nihayet yönetim tercihleri ile yönetim geleneklerini bu metin ve araçlar arasında saymak mümkündür.

- Türkiye'nin bilgi toplumuna yönelik politika, strateji, hedef ve uygulamaları yukarıda sayılan politika metinleri ve araçlarında, bu araç ve metinlerin mahiyetinin el verdiği ölçülerde ele alınmıştır. Diğer taraftan, Türkiye Ulusal Enformasyon Altyapısı Ana Planı - TUENA (1999), e-Türkiye Girişimi Eylem Planı (2000), e-Dönüşüm Türkiye Projesi Kısa Dönem Eylem Planı (2003-2004), 2005 Eylem Planı ile Bilgi Toplumu Stratejisi ve Eylem Planı (2006-2010) hususiyetle bilgi toplumu politika alanına yönelik hazırlanan politika belgeleridir. Bu çalışmalarda temel politika metinlerindeki bilgi toplumu tercihleri detaylandırılmış ve bilgi toplumu alanındaki politika ve stratejiler belirli bir bütünlük içerisinde bir arada ele alınmıştır.
- Bu çalışmalardan TUENA ve e-Türkiye Girişimi Eylem Planı uygulanma imkânı bulamazken, 2003 yılından bu yana Kalkınma Bakanlığı koordinasyonunda yürütülen strateji ve eylem planlarının uygulanmasında bir süreklilik sağlanmıştır. Bu dönemde bilgi toplumuna dönüşümün toplumun tüm kesimlerini kapsayarak ulusal fayda ve katma değeri artıracak şekilde gerçekleştirilmesi amacıyla strateji ve hedefler belirlenerek eylem planları hayata geçirilmiş; uygulamada ise alana göre farklılık arz eden gelişmeler kaydedilmiştir.
- Kamu verisinin üçüncü taraflarla paylaşılması, bir yandan katma değerli yeni hizmetlerin yaratılmasına, bir yandan da kamu yönetiminde şeffaflığı içeren "açık devlet" yaklaşımının hayata geçmesine imkân sağlamaktadır. Önemli sosyal, ticari ve akademik faydaları olan ve modern kamu yönetimi anlayışına da yansımaya başlayan bu paylaşım konusunda ülkeler yenilikçi adımlar atmaya başlamıştır. ABD, İngiltere, Kanada, Kenya gibi gelişmiş ve gelişmekte olan pek çok ülkede kamu verisinin katma değerli hizmetler yaratmak üzere paylaşılması için kurallar oluşturulmuş ve paylaşım portalları hayata geçirilmiştir. Kamu açık veri kataloğuna sahip ülke ve uluslararası kurum sayısı 2012 sonu itibarıyla 40'ı geçmiş, BM e-devlet gelişme endeksinde en üst sıradaki 10 ülkenin tamamı açık veri katalogları kurmuştur.
- Türkiye'de bilgi güvenliği ve kullanıcı güveninin sağlanmasını amaçlayan çalışmalar 1990'lı yıllardan itibaren başlatılmıştır. Bu yıllardaki çalışmalar internet teknolojilerinin yeteri kadar yaygınlaşmış olmaması nedeniyle daha

ziyade kamu bilgi sistemleri kapsamında değerlendirilmiş ve bilgi güvenliğinin sağlanması odağında yürütülmüştür.[72]

Bilgi Toplumu Stratejisi ve Eylem Planı bilginin artan önemi ve bilgiyi kullanan kurumların vizyonlarını göz önünde bulundurup Türkiye'de de kamu kurumları, sivil toplum kuruluşları ve özel sektör işletmelerini kapsayacak şekilde bilgi odaklı bir yaklaşımı hâkim kılmak için hazırlanmıştır. Bu çerçevede İPBS oluşturulurken bu strateji ve eylem planındaki hususlar ve vurgular göz önünde bulundurulmalı ve bir üst politika metni olarak dikkate alınmalıdır.

2.2. E-Devlet

2.2.1. Tarihçe ve Temel Çerçeve

Türkiye'nin bilgi toplumuna geçişte e-sistemlerin kullanımına başlaması 1960'lı yıllara dayanmaktadır. Örneğin dünyadaki 12 sistemden birisi olan ilk bilgisayar Karayolları Genel Müdürlüğü bünyesinde hizmet vermeye başlamıştır (30 Ekim 1960). Ayrıca 1963'te DSİ ve İş Bankası'nın bilgisayar sahibi olduğu; İTÜ ve ODTÜ'nün 1964 ve 1965 yıllarında ilk kursları düzenlediği, 1970'li yılların başında da İçişleri Bakanlığı Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğünün Merkezi Nüfus İstatistikleri Projesini (MERNİS) başlattığı, 1980'lerin ortasında bilgisayarların ortaya çıkışında patlama yaşandığı, 1993 yılında ilk defa Orta Doğu Teknik Üniversitesi ve ABD arasında kiralık bir hat üzerinden internet bağlantısı sağlandığı ve 1995'te internetin kullanılmaya başlandığı çeşitli kaynaklardan bilinmektedir. TBMM'de Bilgi ve Bilgi Teknolojileri Grubu'nun oluşturulması ise 1998 yılında gerçekleştirilmiştir.[73]

Birleşmiş Milletler Örgütü ve Amerika Kamu Yönetimi Derneği tarafından yapılan bir çalışmada e-devlet kurulum ve uygulama aşamaları beş kısma ayrılmıştır:

1- *E-devletin ortaya çıkış aşaması:* (Kurumsal sitelerin ortaya çıkışı)
2- *Gelişme aşaması:* (sitelerin sayısının ve fonksiyonlarının artışı)

---

[72] **2015-2018 Bilgi Toplumu Stratejisi ve Eylem Planı**, R.G. 24.02.2015-29287

[73] Yılmaz, Yücel; Transition to Knowledge Society in Turkey: Current State and Future Perspectives, Turkish Studies, Taylor&Francis Group, Cilt 13, Sayı 3, s.509-522; "aktaran" Yılmaz, Ercan Nurcan, Halil İbrahim, Ulus, Serkan, Gönen; Bilgi Toplumuna Geçis ve Siber Güvenlik, **Bilişim Teknolojileri Dergisi,** Cilt 8, Sayı 3, Ankara 2015, s.134.

3- *İnteraktif aşama:* (Kullanıcıların devlete ait sitelerden ihtiyaç duyduğu belgeleri indirebilmesi)

4- *İşlem aşaması:* (Kullanıcıların bazı hizmetlerin ücretlerini internet siteleri üzerinden ödeyebilmesi)

5- *Kesintisiz bütünleşme* ya da sorunsuz olarak kamu idarelerinin internet siteleri ve burada sunulan kamu hizmetlerinin birbirine bağlantısının kurulması: (e-devlet kapısı).[74]

Geleneksel Devlet ile E-Devlet arasında çeşitli farklar mevcuttur ve şu şekildedir:[75]

Tablo 3: Geleneksel Devlet Anlayışı ile E-devlet Anlayışı Arasındaki Farklar

Geleneksel (Klasik) Devlet Anlayışı	**E-Devlet Anlayışı**
Bürokratik Kontroller	Bireye ve topluma hizmetin ön plana çıkması
İzole edilmiş idari fonksiyonlar	Entegre kaynak hizmetleri; açık, şeffaf, sorgulanabilir devlet
Kağıt işi ve dosyalama sistemi	Elektronik hizmet sistemi
Zaman tüketen süreçler	Hızlı, kolay iş süreçleri
Elle düzenlenen finansal sözleşmeler	Elektronik fon transferi ve kontrol
Standart dışı raporlama sistemleri	Bilgiye esnek erişim ve standart işlemler
Bağlantısız, koordinesiz bilgi teknolojileri	Bütünleşmiş ağ çözümü
Yüz yüze işlem zorunluluğu	Uzaktan elektronik işlem imkânı
Her dönem idareci seçimi	Gerçek, katılımcı ve sürekli demokrasi

Kaynak: E-Devlet ve E-Demokrasi İlişkisi

E-devlet tanımı itibariyle; bilişim teknolojilerinin stratejik kullanımıyla, bilgi toplumu ihtiyaçlarına yanıt verecek, vatandaşı ve kurumlarıyla elektronik ortamda iletişim sağlayarak verimlilik, şeffaflık ve kalkınma noktasında gelişim sağlayacak bir yeniden yapılanma modelidir. Bu tanım bağlamında e-devlet dört önemli noktaya vurgu yapmaktadır.

- Bilişim teknolojilerinin stratejik kullanımı: Bilişim teknolojileri sahip olduğu esnek yapı, ağ sistemleri kurma, bilgiyi paylaştırma, maliyetleri düşürme gibi özellikleriyle varlığını stratejik olarak önemli kılmaktadır.

[74] Efendioğlu, Akın, Emre, Sezgin; E-Devlet Uygulamalarında Bilgi ve Paylaşım Güvenliği, **Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Cilt 16, Sayı 2, Adana 2007, s.219-236

[75] Maraş, Gökçe; Kamu Yönetimlerinde E-Devlet ve E-Demokrasi İlişkisi, **Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Sayı 37, Kayseri 2011, s.126.

- Vatandaş ve kurumlarla elektronik ortamda iletişimde bulunmak: Vatandaş odaklılık çerçevesinde, devlet kurumları her zaman ve yerde, hem vatandaşa hem de tüzel kişilere verimli ve hızlı bir servis verebilmesi amaçlanmaktadır.
- Verimliliği, şeffaflığı ve kalkınmayı sağlamak: Haberleşmenin iyileştirilmesi, işlem ve bilgi tekrarlarının önüne geçilip sanal ortama taşınması verimliliğe katkı sağlayacaktır. Şeffaflığın ve güvenirliliğin tesisiyle de devlet içindeki rüşvet ve yolsuzlukların önüne geçilecektir. Bunun neticesinde oluşacak güven artışı, yabancı yatırımcıyı ülkemize çekecek ve bu da kalkınmaya ciddi oranda katkı sağlayacaktır.
- Yeniden yapılanma: e-devlet sayesinde erişilecek güncellenmiş ve hızlı bilgi etkin yönetişimi sağlayacaktır. Kalkınma stratejileri bilgiye dayalı bir yönetim tarzıyla oluşturulacaktır. Bilgiyi etkin kullanmaya dayalı yapı 'akıllı devlet'in temelini oluşturacaktır. Akıllı devlet ise dijital çağın vazgeçilmez unsurudur.[76]

2.2.2. Uygulamada E-Devlet

türkiye.gov.tr ya da bilinen adıyla e-Devlet 20/04/2006 tarihli ve 26145 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe girmiş ve 24/03/2006 tarihli ve 2006/10316 sayılı Bakanlar Kurulu kararıyla kurulması, işletilmesi ve yönetilmesi görev ve sorumluluğu Başbakanlık adına Ulaştırma Bakanlığı'na verilmiştir.

Devletin tüm kamu kurum ve kuruluşlarını kapsayacak şekilde böylesi bir sistem kurmadaki temel amaç:*"e-Devlet Kapısı, tüm kamu hizmetlerine tek bir noktadan erişim imkanı sağlayan büyük bir internet sitesidir. Kapı'nın amacı kamu hizmetlerini, vatandaşlara, işletmelere, kamu kurumlarına bilgi ve iletişim teknolojileriyle etkin ve verimli bir şekilde sunmaktır."* şeklinde belirtilmiştir.[77]

Ayrıca bu sistemin temel olarak işletilmesi sürecin yönetimi:

> "Anılan Bakanlar Kurulu kararı ve 10/08/2006 tarih ve 26255 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan, 2006/22 sayılı Başbakanlık Genelgesi gereği, kamu hizmetlerinin elektronik ortamda, ortak bir platformda ve vatandaş odaklı sunumu için iş süreçlerinin gözden geçirilmesi, içerik yönetimi, entegrasyon ile ilgili standartlar ve gerekli hukuki düzenlemeler konusundaki çalışmalar, Ulaştırma Bakanlığı'nın koordinasyonunda ve ilgili

[76] Kuran, N. Hüseyin; **Türkiye için e-devlet Modeli,** İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 1. Baskı, İstanbul 2005, s. 11-16

[77] https://www.turkiye.gov.tr/bilgilendirme?konu=siteHakkinda, (02.07.2015).

kamu kurum ve kuruluşlarının etkin katılımıyla Türksat Uydu Haberleşme Kablo TV ve İşletme A.Ş. tarafından yürütülmektedir."[78]

Gerek amaç gerekse de sürecin yönetimi ile ilgili olarak yukarıda yapılan alıntılar aynı zamanda 24/03/2006 tarihli ve 2006/10316 sayılı Bakanlar Kurulu kararında da yer almaktadır.[79]

e-Devlet uygulanma sürecinde bir diğer önemli husus ise, yine ilgili Bakanlar Kurulu kararında yer alan ve "*Devlet Planlama Teşkilatı tarafından koordine edilen e-Dönüşüm Türkiye Projesi kapsamında yürütülen Ulusal Bilgi Toplumu Stratejisinde belirlenecek hedef, ilke ve politikalara uyulması*" hususunun gözetilmesinin belirtilmiş olmasıdır.

22 milyon 604 bin 225 kayıtlı kullanıcı, başta Cumhurbaşkanlığı ve Başbakanlık olmak üzere 190 kuruma, 1252 hizmete elektronik ortamda erişilebilmektedir. Site içinde bu hizmetler onu sunan kurumlar içerisinde en çok kullanılanlara da yer verilmiştir. Bu çerçevede, en çok kullanılan ilk üç kurum: Sosyal Güvenlik Kurumu, Adalet Bakanlığı ve Gelir İdaresi Başkanlığı iken, en çok kullanılan hizmetler: 4A Hizmet Dökümü (Sosyal Güvenlik Kurumu), Mahkeme Dava Dosyası Sorgulama (Adalet Bakanlığı), Vergi Borcu Sorgulama (Gelir İdaresi Başkanlığı), 4A Emekli Aylık Bilgisi (Sosyal Güvenlik Kurumu), 3 Günlük Hava Tahmini (Meteoroloji Genel Müdürlüğü), Araç Sorgulama (Emniyet Genel Müdürlüğü), Günlük Döviz Kurları (T.C. Merkez Bankası), Mobil Hat Sorgulama (Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu), Tapu Bilgileri Sorgulama (Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü) şeklinde sıralanmaktadır.[80] Ayrıca özel bazı şirketlerin hizmetlerine de e-Devlet üzerinden erişilebilmektedir.[81] Hizmeti vatandaşın ayağına getirip onu bürokrasiden ve zaman kaybından koruma amacı güden böylesi bir sistemin bu kadar geniş bir yelpazeyi kapsayacak şekilde hizmet veriyor olması önemli ve olumlu bir durumdur. Elektronik ortamda yer alıyor olması ve günümüzde "internet üzerinden erişim" olgusunun geldiği nokta düşünülecek olursa, sistem gelişime açıktır ve yukarıda bahsedilen kamu

[78] https://www.turkiye.gov.tr/bilgilendirme?konu=siteHakkinda
[79] e-Devlet Kapısının Kurulması, İşletilmesi ve Yönetilmesine İlişkin Karar, http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2006/04/20060420-3.htm, (02.07.2015)
[80] https://www.turkiye.gov.tr/, (23.07.2015)
[81] https://www.turkiye.gov.tr/hizmetler, (09.07.2015)

kurum ve kuruluşları, belediyeler ve özel şirketlerin sistem içindeki sayısının artması kuvvetle muhtemel görünmektedir.

e-Devlet'in güncel gelişmelere ayak uydurabilme bakımından mobil ve sosyal medya uygulamalarının var olduğunun da altı çizilmelidir. e-Devlet ile ilgili sorular için 160 no'lu telefon hizmeti de mevcuttur.

e-Devlet sistemine giriş yapmak için TC Kimlik No'su ve şifre gerekmektedir. İlk şifre PTT şubelerinden alınmaktadır. Daha sonrasında bu şifre değiştirilebilmektedir. Sitenin içerisinde "*Politikalarımız*" bölümünde Bilgi Güvenliği ve Sorumluluklar madde madde açıklanmaktadır. Yine site içerisinde "*Sıkça Sorulan Sorular*" ve "*Genel Yardım*" bölümlerinde vatandaşın işini kolaylaştırmaya dönük bilgilere yer verilmektedir. Yine "*Yasal Bildirim*" kısmında e-Devlet'in yükümlülükleri ve sorumluluğun sınırı, "*Gizlilik, Kullanım ve Telif Hakları*" bölümünde ise kişisel verilerin gizliliği, e-Devlet'in telif hakları gibi hususlara açıklanmaktadır.

e-Devlet ile ilgili Bilgi Toplumu Stratejisi ve Eylem Planı'nda şu hususlara yer verilmiştir:

Son dönemde bir kısmı hayata geçirilmiş, bir kısmı ise pilot aşamada sürdürülmekte olan e-devlet hizmetleri arasında; Merkezi Nüfus İdaresi Sistemi (MERNİS), Adres Kayıt Sistemi (AKS), Tapu ve Kadastro Bilgi Sistemi (TAKBİS), Merkezi Sicil Kayıt Sistemi (MERSİS), elektronik yazışma, kimlik kartı gibi ortak altyapı ve hizmetlerin yanı sıra, eğitim, sağlık, vergi, adalet, emniyet, sosyal güvenlik, gümrük ve bazı yerel yönetim hizmetleri gibi vatandaşlar ve girişimler tarafından yaygın şekilde talep gören temel uygulamalar bulunmaktadır. Ancak, kurum düzeyinde hayata geçirilen uygulamalara rağmen hem kamu hem de kullanıcılar açısından idari yükleri azaltarak maliyet ve zaman tasarrufu yaratmaya, vatandaş memnuniyeti ve yaşam kalitesini arttırmaya yönelik kurumlar arası entegrasyon ve ortak hizmet sunumu konusunda çalışmaların devam ettirilmesi ihtiyacı bulunmaktadır. Kamu BİT yatırımlarına 2013 yılında 224 proje için yaklaşık 3,6 milyar TL yıllık ödenek ayrılmıştır. Söz konusu büyüklük, 2006 yılına göre reel olarak yaklaşık 3 kat artışı ifade etmektedir. Son dönemdeki yatırımlar genellikle idame, yenileme, mevcut uygulamaları iyileştirme, olgunlaştırma ve

yaygınlaştırmaya yöneliktir. Bu çerçevede, sürecin başlangıcından itibaren; öncelikle temel e-devlet uygulamaları için çözümler getirilmiş ve bütünleşik e-devlet hizmetleri sunumu için temel altyapılar oluşturulmuş olmakla birlikte, gelinen noktada sunulan e-devlet hizmetlerinin sayısı yerine vatandaş odaklılık ve idari yüklerin azaltılması yaklaşımıyla bu hizmetlerin niteliklerinin arttırılması ve hem yerel hem de merkezi düzeyde kamu karar alma mekanizmalarına katılımın sağlanması önem kazanmıştır.[82]

E-Devlet projesi temel mantığı itibariyle bütün devlet faaliyetlerinin hem elektronik ortama aktarılmasını hem de tek bir noktadan ulaşılabilmesini amaçlamaktadır. İŞKUR hizmetlerinin de önemli bir kısmı e-devlet içerisinde yer almakta ve vatandaşa hizmet vermektedir. Bir İŞKUR hizmeti olması düşünülen İşgücü Piyasası Bilgi Sistemi'nin de faaliyete geçtikten sonra e-devlet içerisindeki İŞKUR hizmetleri arasında yerini alması gerekmektedir. Tüm kullanıcılar için işgücü piyasası verilerinin bir arada olması ne kadar önemli ise bu sistemin bir bütün olarak da e-devlet içerisinde yer alması da o kadar önemlidir. Bütün vatandaşların kullanımına sunulmuş böylesi bir elektronik ortamda bu sistemin bulunması daha fazla ziyaretçiyi sisteme çekecek ve böylelikle sistemin temel çıktısı olan herkesin işgücü piyasası verilerine kolay yoldan erişimi amacı mümkün olacaktır.

2.3. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı İstatistik Sistemi Veri Yönetmeliği

04/04/2014 tarihli 28962 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan yönetmelik ile yürürlüğe giren Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı İstatistik Sistemi Veri Yönetmeliği, Bakanlık görev, yetki ve sorumlulukları çerçevesinde yürütülen faaliyetler kapsamında ihtiyaç duyulan veri setlerinin paydaş kurumlarca toplanmasına dönük usul ve esasları belirlemektedir.[83] Bu yönetmeliğe, 24/12/2014 tarihli 29215 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "*Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı İstatistik Sistemi Veri Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik*" çerçevesinde bazı eklemeler yapılmıştır. İşbu yönetmelik kapsamında ilgili kurum ve kuruluşlara, yine Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı sorumluluğunda olan *Enerji ve Tabii*

[82] **Bilgi Toplumu Stratejisi ve Eylem Planı,** R.G. 6.3.2015-29287(Mükerrer).

[83] **Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı İstatistik Veri Sistemi Yönetmeliği**, R.G. 4.4.2014-28962

Kaynaklar Bakanlığı Coğrafi Bilgi Sistemi'ni de kapsayacak şekilde yeni yükümlülükler getirilmiştir.[84]

Öncelikle bu İstatistik Sistemi'nin hayata geçirilmesi "*Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Stratejik Yönetim ve İstatistik Sistemi"* (ESİS) Projesi kapsamında gerçekleştirilmekte olduğu yönetmeliğin en başında belirtilmiştir. Bu yüzden, ESİS Projesi hakkında bilgi vermek gerekmektedir.

ESİS Projesi için hazırlanan kitapçıkta: "Ülkemizde enerji sektörü ile ilgili tüm verilerin, güvenli yöntemlerle merkezi bir karar destek sisteminde toplanması ve karar verici kullanıcılara sunulacak dinamik bir sunum katmanı ile güncel, tutarlı ve özetlenmiş bilgiye her yerde anında erişim yapılmasına olanak sağlayacak bir çözümdür."[85] denilerek projenin genel amacı belirtilmiştir. Bu proje kapsamında; Bakanlık içerisinde veri tutarsızlıklarını ortadan kaldırmak, veri kolay ve hızlı erişim, kritik verilerin güncel haliyle tutulması, standardizasyon ve şeffaflık, bürokratik trafiği azaltma ve üst düzey kullanıcılara Karar Destek Hizmeti sağlanması hedeflenmektedir. Projenin bileşenleri; İntranet Portal Uygulaması (Bakanlık bünyesindeki diğer uygulamalar ile Karar Destek Sistemi ve Yönetim Bilgi Sistemi için giriş amacı), Yönetim Bilgi Sistemi (Bütçe ve Yatırım Yönetimi, Dış İlişkilerin Yönetimi, İnsan Kaynakları Yönetimi, Karar Destek Yönetimi, Mali İşler Yönetimi, Mevzuat Yönetimi, Enerji Politikaları Uygulama, Strateji Yönetimi, Teftiş ve Denetleme Yönetimi modüllerinden oluşan web tabanlı kurumsal uygulama yazılımı) ve Karar Destek Sistemi (Dinamik bir ortamda, farklı değişkenler üzerinden kullanıcıların farklı formatlarda kendi rapor ve panolarını oluşturma, veri analizi gerçekleştirme ve elektronik ortamda düzenli bildirimler alabilmeleri) şeklindedir.[86]

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı İstatistik Sistemi Veri Yönetmeliği'nde amaç; Bakanlığın görev, yetki ve sorumlulukları kapsamında ihtiyaç duyulan veri setlerinin paydaş kuruluşlardan toplanmasına ilişkin yol ve yöntemleri belirlemek olarak ifade edilmektedir.

---

[84] **Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı İstatistik Veri Sistemi Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik**, R.G. 24.12.2014-29215

[85] http://www.innova.com.tr/pdfs/ESIS_Projesi_Kitapcigi.pdf, (23.07.2015)

[86] http://www.innova.com.tr/pdfs/ESIS_Projesi_Kitapcigi.pdf, (23.07.2015)

Yönetmelik kapsamı ise; ESİS Projesi kapsamında enerji politikalarını belirleme, izleme ve uygulama modüllerinin aktif olarak kullanılabilmeleri, arz güvenliğinin izlenmesi ve değerlendirilmesi, genel enerji dengesi ve sera gazı emisyon hesaplarının güvenilir bir şekilde yapılabilmesi ve enerji ve tabii kaynaklar alanındaki verilerin coğrafi bilgi sistemi teknikleri ile toplanması, depolanması, işlenmesi, yönetimi, mekânsal analizi, sorgulaması amacıyla yürütülen Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Coğrafi Bilgi Sistemi Projesi için sürekli ve periyodik olarak talep edilen veri setlerini ve bunların paydaş/alt paydaşlarca iletim biçimini, zamanını ve sıklığını düzenleyen usul ve esasları belirlemektedir.

Yönetmeliğin dayanak kısmı tanımlar ve kısaltmaları belirtirken, genel ilkeler bölümünde Bakanlık tarafından gerekli görüldüğünde paydaş kurumlarca sağlanan veri setleri, soru formları, tablolar ve anketlerin; formatı, alanları, sıklığı, dönemi ve birimleri üzerinde değişiklik yapılabileceği ve yeni setler ve alanlar eklenebileceğine değinilmiştir. ESİS (Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Stratejik Yönetim ve İstatistik Sistemi) ve CBS (Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Coğrafi Bilgi Sistemi) baz alınarak yapılacak bütün değişiklik ve düzenlemelerin Bakanlık Strateji Geliştirme Başkanlığı tarafından gerçekleştirileceği vurgulanmıştır.

Veri setleri kısmında ise sektörler bazında; elektrik, doğalgaz, petrol, kömür, maden ve su şeklinde belirtilmiş ve her bir sektörden sorumlu kurum ve kuruluşlara yer verilmiştir. Sonrasında ESİS ve CBS veri setlerinin iletim ve formatı belirtilmiş, veri seti talep sıklığı için gerekli hususlara değinilmiş ve haftalık veri setlerinin takip eden haftanın ikinci günü, üçer ve altışar aylık veri setlerinin takip eden ayın yirmi beşinci günü, yıllık veri setlerinin ise takip eden yılın şubat ayının yirmi beşinci günü Bakanlığa iletmeleri ve bu sürelerle ilgili değişiklik yapmaya yine Bakanlığın yetkili olduğu belirtilmiştir. Ayrıca paydaş ve alt paydaşların yükümlülüğü düzenlenmiş ve paydaşların web servis ile veri gönderiminde sahip oldukları kaynak ve ekipmanların uyumsuzluğu halinde gerekli uyumluluğu tesis etmeleri gerektiği belirtilmiş, ayrıca ESİS için istenen formatta veri sağlamak için istatistikçi ve paydaşın sorumlu olduğu alanda uzman personel görevlendirilmesi, CBS için de en az

bir yönetici ve iki uzman personel görevlendirilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Ayrıca paydaşların Bakanlıkça talep edilen veri setlerinin istenilen formatta sağlayabilmeleri için gerekli altyapı ve sistemleri kurmaları istenmiştir.

"Genel Enerji Denge Verileri ve Paydaşların Görevleri" bölümünde Genel enerji denge tabloları, Enerji arz/tüketim bildirim yükümlüsü paydaşların görevleri belirtilmiştir. "Emisyon Verileri ve Emisyon Yükümlüsü Paydaşların Görevleri" bölümünde Sera gazı emisyon envanter tabloları, Emisyon yükümlüsü paydaşların görevleri gibi teknik konulara değinilerek sistemle ilgili detaylı açıklamalar getirilmiştir. "Uygulama Esasları" bölümü altında tutarlılık ve karşılaştırılabilirlik, Veri gizliliği, Çalışma gruplarının niteliği ve sürekliliği, Koordinasyon ve değerlendirme toplantıları, Yükümlülüklerin yerine getirilmemesi durumu açıklanmıştır.

Son olarak "Hüküm Bulunmayan Haller" ile Gerekli altyapı sistemlerinin kurulması ve EPİAŞ'ın kurulma süreci ile ilgili iki geçici madde, yürürlük ve yürütmeyi belirtmektedir. Yürürlük yayım tarihinde, yürütme ise Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı sorumluluğundadır.[87]

Yönetmeliğin sonundaki ekler kısmında arz ve tüketim kısımlarını içerecek şekilde Genel Enerji Denge Tabloları ve Sera Gazı Emisyon Anketi excel formatında yer almaktadır.

ESİS Projesi kapsamında oluşturulmuş Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı İstatistik Sistemi Veri Yönetmeliği, oldukça detaylı olarak hazırlanmış, bağlı ve ilgili kuruluşların tamamını faaliyet alanı kapsamında sisteme dahil eden ve her bir alan için düzenlenmiş tablo ve anketlerle geniş bir bilgi ağı oluşturarak kamu için ideal veri sistemi, bilgi sistemi, istatistik sistemi v.s. nasıl olmalı sorusuna bir cevap niteliği taşımaktadır.

2.4. Ulusal Coğrafi Bilgi Sistemi

Çevre ve Şehircilik Bakanlığının 2/10/2014 tarihli ve 4333 sayılı yazısı üzerine, Bakanlar Kurulu'nca 29/12/2014 tarihinde kararlaştırılan ve

[87] **ETKB İstatistik Veri Sistemi Yönetmeliği**

20/03/2015 tarihinde yürürlüğe giren, tam adı "*Ulusal Coğrafi Bilgi Sisteminin Kurulması ve Yönetilmesi Hakkında Yönetmelik*" olan, adından da anlaşılacağı üzere ilgili sistemin kurulması ve yönetilmesini; coğrafi verilerin veri tanımlamasının yapılmasını ve sorumlu kurumlarca bu tanımlara uygun olarak üretilmesini; ilgili veri, veri setleri ve metaverilerin paylaşımını, son olarak da ilgili iş ve işlemler için kurumlar arası koordinasyonu sağlamayı amaç edinmektedir.[88]

Yönetmelik, dayanağını 29/6/2011 tarihli ve 644 sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 2'nci maddesinin birinci fırkasının (i) bendi ve 13'üncü maddesi ile 3/5/1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanununun 8'inci maddesinin birinci maddesinin (ç) bendinden almaktadır.

Bilgi sisteminin oluşturulması için Koordinasyon Kurulu, Teknik Komite ve Çalışma Grupları kurulması gerektiği vurgulanmış ve her birinin görevlerine yönetmelikte değinilmiştir. Kurul, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Müsteşarının başkanlığında Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Millî Savunma Bakanlığı, Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı ve Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı Müsteşarlarından oluşmaktadır. Başkan gerek görürse Harita Genel Komutanı, Seyir, Hidrografi ve Oşinografi Dairesi Başkanı, Türkiye İstatistik Kurumu ile Türkiye Belediyeler Birliği Başkanını da çağırıp görüşünü alabilme hakkına sahiptir.

Kurulun görevleri ise, UCBS kapsamında politika belirlemek, stratejik kararlar almak ve bunların uygulanmasını izlemek, kurumlar arası koordinasyonu sağlamak, veri ve veri setlerinin üretimi, arşivlenmesi ve paylaşımındaki sorunları değerlendirmek, üyeler, teknik komite ya da Genel Müdürlükten gelen önerileri değerlendirmek şeklinde belirtilmiştir.

Teknik Komitenin görevleri ise Coğrafi verilerin Bakanlık tarafından yapılmış veri tanımlamasına uygun olarak uyumlaştırılmasını ve üretimini izlemek

[88] **Ulusal Coğrafi Bilgi Sisteminin Kurulması ve Yönetilmesi Hakkında Yönetmelik**, R.G. 20.03.2015-29301

ve bu konudaki eşgüdüm faaliyetlerini yürütmek, UCBS kapsamındaki konularda araştırma, projelendirme ve değerlendirme faaliyetlerini yürütmek için konu uzmanlarından çalışma grubu meydana getirmek, çalışma guruplarının çalışmalarını izlemek ve gelen raporları değerlendirerek Koordinasyon Kuruluna sunmak şeklinde belirlenmiştir. Ayrıca Teknik Komite senede en az üç defa toplanacağına yönetmelikte yer verilmiştir.

Çalışma grupları koordinatör sorumlu ve sorumlu kurum temsilcilerinden oluşmakta ve ihtiyaç durumunda kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler, mahalli idareler ve özel sektör kurum ve kuruluşlarından temsilci alınabilmektedir. Genel Müdürlük her çalışma grubuna üye vermektedir. Gruplar teşkiline esas konular hakkında çalışmalar yapmak ve bu konularla ilgili planladığı, yürüttüğü ve gerçekleştirdiği faaliyetler hakkında rapor hazırlamak ve Teknik Komiteye sunmakla yükümlüdür.

UCBS metaveri profili Bakanlıkça ilgili ulusal ve uluslararası standartlar göz önünde bulundurularak belirlenmekte ve gerektiğinde güncellenmektedir. Metaveriler profile uygun olarak üretici kurum ve kuruluş tarafından hazırlanarak portala ücretsiz olarak kaydedilmektedir.

Ulusal Coğrafi Veri Portalı ilgili Bakanlık sorumluluğundadır ve güncellenmesini, ilgili verilerin paylaşımını yine Bakanlık yapacaktır.

Sorumlu kurumlar Yönetmeliğin yürürlük tarihinden itibaren 3 yıl içerisinde temel veri temaları kapsamında kalan ve Yönetmelikten önce üretilmiş coğrafi verileri, coğrafi veri setlerini ve metaverilerini Yönetmelik hükümlerine uygun şekilde uyumlaştırmak zorundadır. Tematik veri temaları kapsamında kalan ve Yönetmelik yürürlük tarihinden önce üretilmiş olan coğrafi veri setleri ve bunlara ait metaverilerini dört yıl içinde Yönetmelik hükümlerine uyumlaştırmakla yükümlü bulunmaktadır.[89]

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı bünyesinde Coğrafi Bilgi Sistemi Genel Müdürlüğü oluşturulmuş ve bu bilgi sisteminin, dolayısıyla yönetmeliğin takip ve yürütümü sorumluluğu kendilerine verilmiştir. Zaten ilgili Genel Müdürlüğün görevleri arasında;

[89] **UCBS Kurulması ve Yönetilmesi Hakkında Yönetmelik**

- Ulusal Coğrafi Bilgi Sistemi kapsamına giren tüm konularda, resmi ve özel kurum ve kuruluşlarca üretilen verilerin Bakanlık birimlerince kullanılmasını ve değerlendirilmesini sağlamak,
- Ulusal Coğrafi Bilgi Sistemi kapsamında resmi ve özel kurum ve kuruluşlarca üretilen mekânsal verilerin sunulduğu portalı kurmak ve işletmek,

gibi sistemle direkt ilgili maddeler yer almaktadır.[90]

Coğrafi Bilgi Sistemi, Bilgi Toplumu Stratejisi ve Eylem Planı'nda şu şekilde yer almıştır:

- Ülkemizdeki kent nüfusunun hızlı artışı ulaşım, enerji, su, sağlık, çevre ve güvenlik gibi alanlarda pek çok sorunu da beraberinde getirmektedir. Bu sorunların çözülmesi, kamu hizmetlerinin iyileştirilmesi ve vatandaşların yaşam kalitelerinin artırılmasında BİT destekli yenilikçi çözümler büyük bir potansiyel barındırmaktadır.
- Türkiye'de akıllı kentler konusunda merkezi kurumların ve yerel yönetimlerin CBS tabanlı çözümleri bulunmakla birlikte, bu konuda henüz temel hedefler konulmamış ve stratejiler belirlenmemiştir. Türkiye'de akıllı kent çözümleri özellikle büyük şehirlerde başta kentsel hizmetler, ulaşım ve su hizmetleri olmak üzere çeşitli alanlarda hayata geçirilmeye başlanmıştır. Şubat 2013'te 40 belediye ile yapılan "Belediyeler Akıllı Kent Uygulamaları Anketi"ne göre belediyelerde kentsel hizmetler ve ulaşım alanındaki akıllı kent uygulamaları öne çıkarken, enerji ve su alanındaki akıllı kent uygulamaları daha az sayıda belediye tarafından hayata geçirilmiştir.
- Kentsel dönüşüm sürecinde akıllı kent uygulamaları önemli fırsatlar sunmaktadır. Kentsel dönüşümün tasarımında, yönetiminde ve sürece vatandaş katılımının sağlanmasında yenilikçi uygulamaların kullanılması zaman ve maliyet tasarrufu sağlamaktadır. Bu kapsamda akıllı kent altyapılarının oluşturulması, yeni inşa edilecek binalarda akıllı bina uygulamalarına yer verilmesi gibi tedbirler yaşam standardının artmasına katkıda bulunmaktadır.
- Akıllı kent planlaması için temel teşkil eden CBS altyapısı ülkemizde az sayıda belediye tarafından hayata geçirilmiştir. İçişleri Bakanlığının 2011 yılında tüm belediyelerin yüzde 90'ı üzerinde yaptığı e-devlet anketine göre CBS çalışmaları

[90] http://www.csb.gov.tr/gm/cbs/index.php?Sayfa=sayfa&Tur=ustmenu&Id=61 (01.09.2015)

belediyelerin sadece yüzde 3'ünde tamamlanmış olup yüzde 14'ünde ise kısmen devam etmektedir. CBS altyapısını oluşturacak teknik kapasitesi olmayan belediyelerin bu konuda desteklenmesi ihtiyacı gözlenmektedir.[91]

2.5. Tapu ve Kadastro Verilerinin Paylaşımı Hakkında Yönetmelik

Bilgi sistemlerinin kamudaki bir uygulama örneği de tapu işlemleri alanındadır. Her ne kadar "Bilgi Sistemi" ifadesi Tapu ve Kadastro Verilerinin Paylaşımı Hakkında Yönetmelik içerisinde geçmiyorsa da, yönetmeliğin "Kapsam" başlığı altında geçen "Bu Yönetmelik, Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünce üretilen veya arşivlenen verilerin elektronik ortamda veya doküman olarak kişi ve kurumların paylaşımına açılmasına ilişkin usul ve esasları kapsar"[92] ifadesinden anlaşıldığı üzere işleyiş ve fonksiyonları itibariyle bir bilgi sistemi yönetmeliğidir. Yönetmeliğin amacı Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünce üretilen veya arşivlenen verilerin paylaşılmasına yönelik usul ve esaslar olarak belirtilmiştir.

Tapu ve Kadastro Paylaşım Sistemi (TAKPAS) verileri taşınmazın gerçek ve tüzel kişiyle ilişkilendirilmesi ve üzerindeki hakların gösterimini içermektedir. Her bir kayıt sicillerin elektronik ortamda başlandığı tarih ve sonrasındaki bilgileri içermektedir. Pasif kayıtlara dönük talepler, kişi ve kurumlar tarafından taşınmazın kaydına ulaştıracak tanımlayıcı bilgileri belirtilerek tapu sicilinin tutulduğu ve dayanak belgelerin arşivlendiği ilgili birimlere yapılmaktadır. İlgili yönetmelikte Devlet sırrına, kişisel verilerin korunmasına, özel hayatın ve soruşturmanın gizliliğine, mahkemelerce verilen gizlilik kararlarına, gizli tanıklığa, Tanık Koruma Kanunu ve Terörle Mücadele Kanunu kapsamında alınan tedbir kararlarına ilişkin hükümlerin esas alınacağı belirtilmiştir.

TAKPAS'tan yararlanmak isteyen kurumlar ve kişiler Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü'ne başvurmaları halinde bu veriler kurumlar ve kişilere Genel Müdürlükçe belirlenecek protokol veya sözleşme kapsamında paylaşıma açılabilecektir. Veri gizliliği ve alınan verilerin sözleşme/protokole uygun kullanımı ile verilerin elektronik ortamda nasıl paylaşılacağı yönetmelikte belirtilmiştir.

---

[91] **Bilgi Toplumu Stratejisi ve Eylem Planı**

[92] **Tapu ve Kadastro Verilerinin Paylaşımı Hakkında Yönetmelik,** R.G. 07.03.2015-29288

Sözleşme veya protokolde bulunacak hususların maddeler halinde sıralanmış olarak yönetmelikte yer alması önemli bir detaydır. Bu hususlar: Kurumların veya kişilerin yetkileri, yetki alanı ve paylaşıma sunulacak veriler, Kayıtlara erişimin şekli, kontrolü ve güvenliği, Sözleşme/protokol süresi, Kişilerin veya kurumların TAKPAS'ı(Tapu Kadastro Paylaşım Sistemi) kullanma amacı ve varsa yasal dayanağı, Sorumluluk, Sınırlamalar, Eğitim, Ücretlendirme ve Genel Müdürlükçe uygun görülecek diğer hususlar olarak belirtilmiştir. Genel olarak paylaşılacak verilerin ne şekilde olacağı, güvenlik kodları, kullanıcı adları, şifre, yapılacak düzenleme ve değişikler gibi konularda Genel Müdürlüğün tam yetkili olduğu belirtilmiştir. TAKPAS üzerinden verilecek hizmet türleri ile erişim hakkı, erişim ve bilgi güvenliği konuları da yönetmelikte yer alan hususlardır. Genel Müdürlük ile protokol/sözleşme yapma zorunluluğa istinaden yapılacak protokol/sözleşme için belge de oluşturulmuş ve yönetmelik ekinde sunulmuştur. Alınan verilere ait çıktılarda kurum adı, kullanıcı adı, tarih ve saat yer alacağı ve yazılımda Genel Müdürlükçe güncelleme ve yenileme yapılabileceği belirtilmiştir.

Sorgulama yapma yöntemi olarak kişiler için T.C Kimlik No ile sorgulama esas kabul edilmiştir. Sorun olması durumunda temel kimlik bilgileri vasıtasıyla da giriş yapılabileceği belirtilmiştir. Tüzel kişilerde ise sorulama Vergi Kimlik Numarası ile yapılacaktır. Taşınmaz bilgileri için yapılacak sorgulamada ise taşınmazın ili, ilçesi, mahallesi/köyü, ada, parsel numarası ya da blok ve bağımsız bölüm numarası, varsa T.C taşınmaz numarası, TAKBİS zemin sistem numarası gerekmektedir. Harita verileri, kadastral veriler ve tapu tahrir defterlerinin ne şekilde paylaşacağına da değinilmiştir. Veri paylaşım ilkelerin ihlali durumunda ve hukuksal sorumluluk bağlamında, ilgili verilerin taraflarca başka kurum ve kuruluşlara kullandırılamayacağı, kötüye kullanım durumunda sisteme erişimin durdurulacağı, sözleşme/protokol hükümlerinin yerine getirilmemesi durumunda erişimin geçici olarak askıya alınacağı veya iptal edileceği, doğacak hukuki, cezai, idari ve mali sorumlulukların veriyi alanda/kullananda olacağı ve bu yükümlülüklerin kişilerin görevden alınmasından sonra da devam edeceği ifade edilmiştir.

Hizmet kullanımı noktasında, zorunlu ve özel haller dışında kesintisiz hizmet verileceği, Genel Müdürlük kullanıcılarının tanımlanma ve yetkilendirilme

işlemlerinin Genel Müdürlükçe yapılacağı ve bu kullanıcıların sadece kendilerine verilen yetki çerçevesinde işlem yapabileceği belirtilmiştir. Kurumlar, Genel Müdürlükçe sağlanan web servisler üzerinden, Genel Müdürlükçe belirlenecek metotlar çerçevesinde verilerin kullanımı için gerekli yazılım ve donanımı sağlamakla yükümlüdür. TAKPAS'a bağlanacak kurumlar için özel şifrelenmiş güvenli ağı kurularak iki bağlantı noktası arasında hizmet akışı sağlanacaktır. Hizmet alan kuruluşlar, bunu sadece kendi birimlerine kullandırır, dışarıdan kullanıcılara kullandırılamaz. Sistemde yapılan her işlemin tarihi, saati, işlemi yapan kullanıcı, yapılan sorgulama bilgileri tutulur ve yedeklenir ve yapılan işlemler TAKPAS'tan takip edilecektir.

Ayrıca yönetmelikte; takip ve değerlendirme, yedekleme, donanım güvenliği, sözleşme veya protokolün geçerlilik süresi, eğitim, TAKPAS kullanımının ücretlendirilmesi, diğer paylaşım hallerine ilişkin usul ve esaslar, yabancı uyruklu kişiler, yetki, veri paylaşım komisyonu oluşumu ve görevleri, elektronik sicile geçiş süreci (geçici madde), mevcut protokollerin güncellenmesi (geçici madde), yürürlük ve yürütme başlıklarına değinilmiştir. Burada 9 kişiden oluşacağı belirtilen "veri paylaşım komisyonu"nun görevlerine değinilecek olursa;

- Veri paylaşım talepleri için görüş bildirmek,
- Sözleşme ve protokol metinlerini ve eklerini, gerektiğinde madde eklemek ya da çıkarmak suretiyle, düzenlemek ve hazırlamak,
- Komisyon sekretaryasınca gündeme alınan konular hakkında görüş bildirmek.[93]

Bu yönetmelik ekinde EK-1, EK-2 ve EK-3 başlıkları altında çeşitli noktalara de değinilmiştir. Özellikle EK-1 ve EK-2 İPBS çalışmasına örnek teşkil edecek içeriklere sahiptir. EK-1'de Genel Müdürlük ile ilgili kuruluş arasında veri paylaşımı için yapılacak protokole yer verilmiş; amaç, kapsam, hukuki dayanak, kısaltmalar, tarafların yetki ve yükümlülükleri, veri kullanım şekli ve bağlantı kontrol sistemi, sorgulama kriterleri, veri paylaşım ilkelerinin ihlali ve hukuki sorumluluk, hizmetin geliştirilmesi ve eğitim, ücretlendirme, sona erme, tebligat ve iletişim, koordinasyon kurulu, çeşitli hükümler, ihtilafların çözümünde yetki,

[93] **Tapu ve Kadastro Verilerinin Paylaşımı Hakkında Yönetmelik**

protokolde hüküm bulunmayan haller, yürürlük ve son olarak tapu, kadastro, harita ve arşiv ile ilgili dört adet ekten (form) oluşmaktadır.

EK-2'de ise Genel Müdürlük ile ilgili kuruluş arasında verilerin "TAKPAS" üzerimden paylaşılmasına dair sözleşme yer almış ve bu kapsamda; amaç, kapsam, hukuki dayanak, kısaltmalar, tarafların yetki ve yükümlülükleri, TAKPAS veri sunum şekli ve bağlantı kontrol sistemi, sorgulama kriterleri, veri paylaşım ilkelerinin ihlali ve hukuki sorumluluk, hizmetin geliştirilmesi, ücretlendirme, sona erme, tebligat ve iletişim, çeşitli hükümler, ihtilafların çözümünde yetki, sözleşmede hüküm bulunmayan haller ve yine tapu, kadastro, harita ve arşivden oluşan dört ekten (form) oluşturmaktadır.

EK-3'te ise Genel Müdürlük ile ilgili kuruluş arasındaki muvafakatname yer almaktadır.[94]

Bu yönetmeliğe dayanarak oluşturulan "Tapu ve Kadastro Bilgi Sistemi" (TAKBİS), Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü internet sitesi içerisinde de yer almaktadır. Burada öncelikle TAKBİS'in en temel e-devlet projelerinden olduğuna değinilmekte ve Tapu ve Kadastro kayıtlarının bütününün bilgisayar ortamına aktarılması ve böylece özel ve kamu taşınmaz mallarının etkin takip ve kontrolünün yapılmasının amaçlandığı belirtilmektedir. Sitede TAKBİS'in işlevleri, bu projenin yararları ve online olarak veri paylaşımı yapan kurumların listesi yer almaktadır. 2012 Mayıs ayı itibariyle de bütün Tapu Müdürlüklerinin TAKBİS'e geçtiği vurgulanmaktadır.[95]

2.6. Elektronik Kamu Yönetim Bilgi Sistemi

> *"KAYSİS, kamu kurumlarının teşkilat yapısından, sunulan hizmetlere, hizmetlerde kullanılan belgelerden, belgelerde bulunan bilgilere kadar kamu yönetiminde yer alan unsurların mevzuat dayanaklarıyla birlikte tespit edilerek elektronik ortamda tanımlandığı, geliştirilen e-Devlet uygulamalarının birbirine tek merkezden entegre edilerek a-Devlete (Akıllı Devlet) geçilmesini sağlayacak temel bir bilgi sistemidir."*[96]

---

[94] http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2015/03/20150307-6-1.pdf (21.09.2015)
[95] http://www.tkgm.gov.tr/tr/TAKBIS(21.09.2015)
[96] https://www.kaysis.gov.tr/docs/kaysistantmkitap.pdf (22.09.2015)

Bu sistem içerik itibariyle dinamik organizasyon şemalarını oluşturma, kamu hizmetlerinin sunulma süreçlerinin tespit edilmesi, hizmet sunumunda girdi ve çıktı olarak üretilen verilerin meta data olarak tanımlanması, resmi yazışmalar ve yazışmalardaki paraf ve imza süreçlerinin tespiti ve ilgili hizmetle ilişkilendirilmesi, kurumlar/birimler, hizmetler, belgeler ve yazışmalarla yürürlükte bulunan mevzuat dayanaklarının irtibatlandırılması, e-Devlet hizmetleri için geliştirilen elektronik uygulamalar ve uygulamalar üzerinden kurum bilişim altyapısının sağlanması, halkın kamu hizmetleri memnuniyetinin ölçülmesi, Kurum Hizmet Standartları Tablolarının oluşturulması ve tek noktadan erişimin sağlanması, kurumsal performans raporlarının sağlanması, merkezi elektronik uygulamaların geliştirilmesi ve hizmetlerin sunulma süreleri, yıllık işlem sayıları gibi istatistiksel verilerin elde edilmesini sağlamaktadır.

Bu sistemin amaçları ise;

- Kamu yönetimine dair strateji ve politikaların geliştirilmesinde gerekli verilere ulaşım için referans kaynak noktası oluşturulması,
- Kamu yönetimi verilerinin vatandaşa açılarak şeffaflığın sağlanması,
- Vatandaşların kamu hizmetlerinden memnuniyet düzeyini kurumlar ve hizmetler düzeyinde ölçülmesi,
- Kamu hizmetlerinde -belki de kanayan yara- olan gereksiz bürokratik işlemlerinin tespit edilmesi ve mevzuat dayanaklarının sadeleştirilmesi,
- E-Devlet kapsamındaki kamu hizmetlerinin "çekirdek, destek ve bilgi sorgulama hizmetleri" şeklinde tasnif edilmesi,
- Kamu kurumları ve sunulan hizmetler arasındaki ilişkilerin yazışma, belge ve veri hareketleri üzerinden ortaya çıkarılarak ulusal süreç haritaları ve veri akış şemaları oluşturulması,
- Kamu kurumlarına ait ortak hizmetlerin ihtiyaç duyduğu uygulamaları geliştirerek kamu kaynaklarında etkin kullanımın, veri bütünlüğünün sağlanması ve tek merkezden raporlanabilmesi,
- Kamu yönetimine dair üst verilerin tüm kamu kurumlarınca esas alınacak şekilde tanımlanması ve kurumlar arası birlikte çalışabilirlik ve veri paylaşımına olanak sağlanması,

- Kurumlar arası veri paylaşımının tek merkezden dinamik bir şekilde yapılmasının sağlayacak Ulusal Veri Santralinin geliştirilmesi,
- Ulusal Veri Santraline dayalı e-Devlet çalışmalarının yapay zekâya dayalı e-Devlet çalışmalarına dönüştürülmesi,
- Kurumsal performans raporları ve üst politika metinlerindeki hedefler doğrultusunda kamu kurumlarını izlemek,
- E-Devletin KAYSİS üzerindeki kayıtlarca tek merkezden dinamik olarak yönetilmesinin sağlanması şeklinde belirtilmiştir.

Kendi içinde alt uygulamaları sahip olan bu sistemde, her bir alt uygulamanın oluşturulma amacına ve içeriğine göz atmada sistemin tanınması açısından önemlidir.

2.6.1. Hizmet Envanteri Yönetim Sistemi (HEYS)

2006-2010 Bilgi Toplumu Stratejisi Eylem Planının 29 nolu eylemi gereğince kamu kurumlarına Kamu Hizmetleri Envanterlerini hazırlama ve Başbakanlık İdareyi Geliştirme Başkanlığına da koordinasyon görevi verilmiştir. Bu çerçevede Başbakanlık tarafından hazırlanan hizmet envanteri tablolarının tüm kamu kurumlarınca doldurularak İdareyi Geliştirme Başkanlığına gönderilmesi istenilmiştir. Gönderilen tabloların tek bir merkezde toplanması ve elektronik ortamda etkin bir şekilde kullanılabilmesi için 2009 yılında bu sistemin oluşturulma çalışmaları başlatılmıştır.

KAYSİS internet sitesinden bu uygulamaya tıklandığında "Hizmet Adı", "Kurum" ve "Sorgulama" başlıkları gelmekte ve bu başlıklar içinden aranılan şeyi seçme olanağına erişilmektedir. Hizmet adı girildikten sonra gelen seçeneklerden ilgili hizmete tıklandığında, o hizmetle ilgili adı, tanımı, dayandığı mevzuata kadar geniş bir yelpazede bilgi sunulmaktadır.

İŞKUR sitesinde "Hizmet Envanterleri" başlığı altında bu sisteme erişim mümkündür. Sisteme girildikten sonra "Hizmet Adı" kısmından sorgulama yapılabileceği gibi "Kurum" bölümünden "Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı" ve ardından "Türkiye İş Kurumu" seçilerek gelen bölümden liste ve tablo seçeneklerine göre kurumun hizmet envanterine ulaşılabilmektedir.

2.6.2. Devlet Teşkilatı Merkezi Kayıt Sistemi (DETSİS)

HEYS'in yazılım çalışmaları sırasında, envanter çalışmalarının yürütüleceği kamu kurum ve kuruluşlarının elektronik ortamda tanımlı güncel listeleri gerektiğinden Devlet Teşkilatı Merkezi Kayıt Sistemi hayata geçirilmiştir. Bu sistemde tüm kamu kurum ve kuruluşları merkez, taşra ve yurt dışı teşkilatlarında yer alan birimlerin tekil ve değişmez şekilde "T.C Devlet Teşkilat Numarası" tanımlanmıştır. Bu işleyiş vatandaşlar için olan T.C Kimlik Numarası'na benzemekte ve kamu kurumlarına ilişkin bilgilerin veri tabanında tutulmasını sağlamaktadır. KAYSİS internet sitesi üzerinden DETSİS'e tıklandığında bütün kamu kurum ve kuruluşların isimleri gelmekte, kurumların başındaki + şeklindeki kutucuklara tıklandığında ise o kurumların alt birimleri yer almaktadır. Listedeki kurumlardan herhangi birisinin üzerine tıklandığında Kurum adı, T.C. DETSİS No ve Kurum Hiyerarşi görünmektedir. Ayrıca Ayrıntılı Bilgi Göster seçeneği ile Devlet teşkilat şemasına erişilmektedir. İŞKUR'un T.C. DETSİS No 89762117 olarak görünmektedir.

2.6.3. Devlet Belge Yönetim Sistemi (DBYS)

Hizmetlere başvurularda istenen ya da varsa hizmetlerin sonucunda düzenlenen belgelerin sayısal olarak fazla olması hasebiyle kurumlar tarafından "belge adlarına ilişkin önerilerin" Başbakanlığa teklif edilmesi ve Başbakanlık tarafından gerekli standardizasyon sağlanıp belge adlarının HEYS'te kullanılabilecek şekilde tanımlanması amacıyla bu sistem oluşturulmuştur. KAYSİS internet sitesinde DBYS başlığına tıkladığımızda "Hizmet Envanterinde tanımlanan her bir faaliyet için başvurularda istenilen veya varsa hizmet sonucunda düzenlenen belgelerin türlerine göre tasnif edilerek adlarının standartlaştırıldığı, belgelerin Unique kodlarla eşleştirildiği ve belgelerin matbu bir örneğinin alındığı sistemdir"[97] ifadesi yer almaktadır.

2.6.4. Hizmet Standartları Yönetim Sistemi (HSYS)

HEYS'te, kurumların taşra veya yurtdışı teşkilatlarınca sunulan hizmetler pilot olarak belirlenen birimlerce sistemde kayıt altına alınmaktadır. Bu kayıtların

[97] https://www.kaysis.gov.tr/Dbys.aspx (23.09.2015)

aynı kurumun aynı türdeki diğer taşra veya yurtdışı birimlerince de sunulup sunulmadığının ve sunuluyor ise yıllık işlem sayıları ile en kısa ve en uzun sunulma sürelerinin tespiti ihtiyacı göz önünde bulundurularak Hizmet Standartları Yönetim Sistemi (HSYS) geliştirilmiştir. KAYSİS için oluşturulmuş internet sitesinden HSYS seçeneğine tıklandığında Kurum adı ya da Hizmet adı ile arama yapılmakta, açılan sekmelerden birim adı, birim tipi seçilerek ilgili hizmette içeriğe ulaşılmaktadır.

2.6.5. Kamu Memnuniyet Anketi (KMA)

Vatandaşların kamu hizmetlerinden memnuniyet oranlarının tespiti ve Kamu yönetimine dair politikaların belirlenmesi ve bürokrasinin minimize edilmesi amacıyla bu program geliştirilmiştir. Yine site üzerinden T.C. Kimlik No, Ad ve Soyadı girilerek ardından gelen ekrandan hizmet ya da kurum adı seçilip arkasından da ilgili hizmetten memnun olup olmama durumu belirtilerek bu anket kullanılabilmektedir.

2.6.6. Kamu Mevzuat Sistemi (KMS)

Türkiye'de kamu kurumları tarafından yürürlüğe konulan tüm ikincil mevzuatın merkezi olarak tutulduğu bir sistem bulunmamaktadır. Bu nedenle tüm kamu kurumları tarafından yürürlüğe konulan her türden mevzuatın tek merkezde toplanması ve elektronik ortam üzerinden vatandaşların ve kamu kurumlarının erişimine açılması amacıyla Kamu Mevzuat Sistemi (KMS) uygulaması geliştirilmiştir. Bu sistemle ilgili sistemde bir arama şeması geliştirilmiş ve ifadeye, mevzuat numarasına, türüne, onay tarihine, R.G. tarih ve sayısına ve yürürlük durumuna göre arama seçenekleri yer almıştır.

2.6.7. Standart Dosya Planı Sistemi (SDPS)

Kurumların standart dosya planlarını oluşturarak Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü onayına sunabilecekleri ve planlarda yer alan Kodların hangi hizmetler için kullanılacağının tespit edilmesi ve HEYS'te tanımlanan hizmetler ile ilişkilendirilmesini sağlamak amacıyla Standart Dosya Planı Sistemi (SDPS) geliştirilmiştir.[98]

[98] https://www.kaysis.gov.tr/docs/kaysistantmkitap.pdf (23.09.2015)

2.7. Devlet Destekleri Bilgi Sistemi

Tam adı "Devlet Destekleri Bilgi Sistemine Veri Aktarılması Hakkında Yönetmelik" olan Hazine Müsteşarlığınca yayınlanan bu yönetmelik 29015 sayı ve 30/05/2014 tarihi itibariyle yürürlüğe girmiştir.[99]

Yönetmeliğin amacı; kamu tarafından ya da başka bir kurum ya da kuruluş aracılığıyla teşebbüslere sağlanan mali faydanın izlenmesi, her türlü kayıt ve verinin Devlet Destekleri Bilgi Sisteminde bulunması ve bu verilerin paylaşılması ile kayıt ve veri vermeme durumunda uygulanacak yaptırımlara ilişkin usul ve esasları düzenlemektir. Kapsam itibariyle ise bu yönetmelik, teşebbüslere herhangi bir şekilde mali fayda sağlayan kurum ve kuruluşlarının tamamını kapsamaktadır. Dayanak bölümünde ise 9/12/1994 tarihli ve 4059 sayılı Hazine Müsteşarlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunun 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (ı) bendi, 13/10/2010 tarihli ve 6015 sayılı Devlet Desteklerinin İzlenmesi ve Denetlenmesi Hakkında Kanunun 5 inci maddesinin ikinci fıkrası ile ek 1 inci maddesine vurgu yapılmıştır.

Yönetmelikte verilerin nitelikleri ve aktarılması ile ilgili olarak sisteme aktarılacak verileri belirlemeye Hazine Müsteşarlığı yetkilidir ifadesi yer almaktadır. Bu sisteme veri aktaracak kurum ve kuruluşlar ile uygulamalarına ilişkin liste her yıl Ocak ayında Müsteşarlık sitesinde ilan edilecektir. Uygulamalarda değişiklik yapılması veya yeni bir uygulama devreye sokmaları halinde değişiklikler, veri dönemini takip eden ay içinde ilan edilecektir. Yine bu uygulamalara ilişkin veriler, mevzuatın yürürlük tarihinden sonraki verilerini de kapsayacak şekilde, listenin yayımını takip eden veri döneminden itibaren sisteme aktarılmaya başlanacaktır. Uygulamaya ilişkin mevzuatın yürürlükten kalkması, uygulama devam ettiği sürece sisteme veri aktarımına engel olmayacaktır. Dosya biçimi, veri formatı ve veri aktarım yöntemi dışında verileri ileten, hatalı ya da eksik gönderen veya daha önce gönderdiği verilerde değişiklik olduğu halde verileri güncelleyip göndermeyen kurum ya da kuruluşlar, veri aktarım yükümlülüğünü yerine getirmemiş sayılacaktır. Kurum ya da kuruluşlar tarafından ilgili veriler aylık bazda düzenlenip veri dönemini izleyen ayın son iş gününe kadar sisteme

[99] **Devlet Destekleri Bilgi Sistemine Veri Aktarılması Hakkında Yönetmelik,** R.G. 30.05.2014-29015

aktarılacaktır. Kurum ve kuruluşlar aktardıkları verilerde Müsteşarlık tarafından belirlenen sınıflandırmaları kullanmakla yükümlü olacaktır. Verilerin belirlenen sınıflandırmalara uyarlanmasında ilgili kurum ya da kuruluş sorumlu olacaktır. Yine kurum ve kuruluşlar sisteme aktaracakları verilere uygun altyapıyı kurmakla yükümlü olacaktır. Verilerin gizliliği ve paylaşılması maddesinde ise, sistemde yer alan verilerin kamuoyuyla paylaşılması ya da üçüncü kişilere aktarılmasında gizlilik ilkelerine uyulması ve kamu kaynaklarında etkinliğin sağlanması ve mükerrerliklerin önüne geçilmesine katkı sağlamak üzere, sisteme kayıtlı verilere erişime Devlet Desteklerini İzleme ve Denetleme Kurulu tarafından belirlenen esaslar çerçevesinde izin verileceği belirtilmiştir.

Sorumluların Bildirilmesi başlığında ilgili kurum ve kuruluşlar, sorumlu birim amirine ilişkin bilgileri ve bu kişilerle ilgili değişiklikleri Devlet Destekleri Genel Müdürlüğüne bildirmekle yükümlüdür ve yine aynı kurum ve kuruluşlar belirledikleri aktarım sorumlularının isimlerini ve iletişim bilgilerini -değişmesi durumunda da- Genel Müdürlük'e bildirir ifadelerine yer verilmiştir. İdari yaptırım kısmında ise, veri aktarımı noktasında gerekli hususlara uymamaları durumunda 6015 sayılı Devlet Desteklerinin İzlenmesi ve Denetlenmesi Hakkında Kanunun ek 1'inci maddesine göre idari para cezası uygulanacaktır. Süre ihlallerinin tespitinde sistem kayıtları esas alınacaktır. İdari para cezası, kurum ya da kuruluşlarının veri aktarım yükümlülüğünü ortadan kaldırmayacaktır. İdari para cezası her bir veri dönemi için ayrı ayrı uygulanacaktır. Ceza tebliğ tarihinden itibaren 1 ay içinde Müsteşarlığın TCMB hesabına yatırılacaktır. Bu yönetmelik hükümleri yayını tarihinde yürürlüğe girmiştir.[100]

Bu yönetmelik haricinde Hazine Müsteşarlığı internet sitesinde duyurular kısmında Devlet Destekleri Genel Müdürlüğü Duyuruları yer almaktadır. O duyuruların tamamı Devlet Destekleri Bilgi Sistemine (DDBS) veri aktaracak kurum ve kuruluşlar ile uygulamalarına esas teşkil eden mevzuat listesinden oluşmaktadır ve en son olarak da 30 Temmuz 2015 tarihi itibariyle bu mevzuat listesi yayımlanmıştır.[101]

---

[100] **Devlet Destekleri Bilgi Sistemine Veri Aktarılması Hakkında Yönetmelik**
[101] https://www.hazine.gov.tr/tr-TR/Duyuru-Listesi-Sayfasi?id=90&nm=1236# (30.09.2015)

2.8. Sosyal Yardım Bilgi Sistemi

Sosyal Yardım Bilgi Sistemi (SOYBİS) 6 aylık bir çalışma sonucu Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğünce hayata geçirilmiş bir e-Devlet projesidir. Sosyal yardım başvurusu için oluşturulmuş bu sisteme, T.C Kimlik Numaralarıyla giriş yapılabilmekte ve 13 başlık altında 28 ayrı sorgulama yapılabilmektedir.[102]

Bu sistem "sosyal yardım" alanında bazı kolaylıklar sağlamıştır:

- Yardıma başvuran vatandaşların ihtiyaç sahibi olup olmadıkları, merkezi veri tabanı kullanılarak sağlanmakta ve vatandaşı ihtiyaç sahibi olduğunu ispatlama külfetinden kurtarmıştır.
- Vatandaş için tek bir kuruma gidip sadece nüfus cüzdanı ile yardım alıp alamayacağını belirlenmeye başlamıştır.
- Yoksulların yardıma erişim süresi kısalmıştır.
- Sistemin tek bir elden işliyor olması mükerrerliğin önüne geçilmiştir.
- Belge ve başvurulacak kurum sayısının minimize edilmesi kurumların iş yükünü azaltmıştır.
- SYD vakıflarının yoğunluğu giderilmiş ve vakıf çalışanlarının hane ziyareti artırılmıştır.
- Kamu kurumlarının mükerrerlik için yaptığı yazışmalar en az indirilmiş ve bürokrasinin önüne geçilerek kaynakların etkin şekilde kullanılması sağlanmıştır.
- Etkin sosyal yardım politikaları için sağlıklı istatistiki alt yapı oluşturulmuştur.
- SYGM e-Devlet vasıtasıyla yürütülen e-dönüşüme bu sistem vasıtasıyla katkı sunulmuştur.[103]

Sosyal Yardım Bilgi Sistemi vasıtasıyla sosyal yardım başvurusu yapan vatandaşlar TC kimlik numaraları vasıtasıyla aşağıdaki bilgiler temin edebilmektedir:

a) İçişleri Bakanlığı Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü MERNİS veri tabanından adres bilgileri, nüfus-aile-kişi kayıt örnekleri ve olay bilgileri,

---

[102] http://sosyalyardimlar.aile.gov.tr/uygulamalar/soybis (08.10.2015)
[103] http://sosyalyardimlar.aile.gov.tr/uygulamalar/soybis (08.10.2015)

b) İŞKUR veri tabanından kişinin İŞKUR'a kaydının olup olmadığı, İşsizlik Sigortası, Kısa Çalışma Ödeneği ve İş Kaybı Tazminatı alıp almadığına ilişkin bilgiler (200 bin kişi),
c) Vakıflar Genel Müdürlüğü veri tabanından kişinin Muhtaç Aylığı alıp almadığına ilişkin bilgileri (5 bin kişi),
d) Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü veritabanından kişinin Evde Bakım Aylığı alıp almadığına ilişkin bilgileri (150 bin kişi),
e) Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü veritabanlarından kişinin Şartlı Nakit Transferi, Gelir Getirici Proje ve SYD Vakıflarınca yapılan diğer yardımlardan yararlanıp yararlanmadığına ilişkin bilgileri (2.6 milyon kişi),
f) Sosyal Güvenlik Kurumu veri tabanından kişinin sosyal güvencesinin olup olmadığı, sağlık hizmetlerinden yararlanıp yararlanmadığı ve 2022 sayılı Kanuna göre maaş (yardım) alıp almadığına ilişkin bilgileri (1 milyon kişi),
g) Gelir İdaresi Başkanlığı veri tabanından kişinin Vergi Mükellefiyeti ve üzerine kayıtlı aracı olup olmadığına ilişkin bilgileri,
h) Sağlık Bakanlığı veri tabanlarından kişinin Yeşil Kartı olup olmadığına ilişkin bilgileri (9,3 milyon kişi),
i) Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü veritabanlarından kişinin üzerine kayıtlı gayrimenkulü olup olmadığına ilişkin bilgileri,
j) Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı Çiftçi Kayıt Sisteminden de kişinin Arazi Varlığı, Ekili Arazi Varlığı, Tarımsal Desteklerden yararlanıp yararlanmadığı ve büyükbaş / küçükbaş hayvan sayısına ilişkin verileri (2 milyon kişi).[104]

2.9. Merkezi Kayıt Sicil Sistemi (MERSİS)

Bir e-devlet uygulaması olan MERSİS, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı sorumluluğundaki Merkezi Tüzel Kişilik Bilgi Sistemi ve Çevrimiçi Şirket Projelerinin 28.07.2006 tarihinde yürürlüğe giren Bilgi Toplumu Strateji Belgesi ve Eylem Planında 8 Ekim 2010 tarihinde değişiklik yapılarak birleştirilmesi ile oluşturulmuştur.[105]

[104] Yıldırım, Aziz; "Sosyal Yardımların Koordinasyonunda Sosyal Yardım Bilgi Sistemi (Soybis) Ve Bütünleşik Sosyal Yardım Hizmetleri Projesi", **4. Bölgesel Kalkınma ve Yönetişim Sempozyumu,** 19-20 Kasım 2009, Ankara

[105] http://icticaret.gtb.gov.tr/bilgi-sistemleri/mersis (20.10.2015)

MERSİS projesinin amacı: Kamu kurumlarının tüzel kişiliklerle ilgili olan ihtiyaç duyduğu bilginin tek noktadan sunumu, sisteme dâhil kişiliklere ait bilginin vergi numarası ile bir sistemde birleştirilmesinin sağlanması, sistemde tutulan şirket bilgileri uluslararası standartlara uyumlu hale getirilmesidir. Ayrıca, sistemde yer alan bilgilerin, kişisel bilgilerin gizliliği ve AB müktesebatı çerçevesinde belirlenecek kurallara bağlı kalınarak özel sektör kuruluşlarıyla paylaşımının gerçekleştirilmesidir.[106]

MERSİS projesinin hukuki dayanağı;

- Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkındaki 640 Sayılı KHK'nın 9 uncu maddesinin (b) fıkrasında yer alan "Merkezi Sicil Kayıt Sistemini kurmak, işletmek ve bu sistemin diğer kurum ve kuruluşlar nezdinde tutulan kayıt sistemleriyle bağlanmasına ilişkin çalışmaları yürütmek" hükmü,
- 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununun 24 üncü maddesinin ikinci fıkrasındaki "ticaret sicili kayıtları ile tescil ve ilan edilmesi gereken içeriklerin düzenli olarak depolandığı ve elektronik ortamda sunulabilen merkezi ortak veri tabanı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı ile Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği nezdinde oluşturulur" hükmü,
- 27.01.2013 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan Ticaret Sicil Yönetmeliği,
- 28.07.2006 tarihli Bilgi Toplumu Strateji Belgesi ve Eylem Planı.

Proje kapsamı iki aşamalıdır. Birinci aşamada; ticaret siciline kayıt zorunluluğu bulunan; sermaye şirketleri, kooperatifler, şahıs işletmeleri, yabancı şirketlerin Türkiye şubeleri ile dernek ve vakıflarca kurulan işletmelerin kayıtları elektronik ortamda merkezi bir ticaret sicili kayıt sisteminde tutulması sağlanacak, ikinci aşamada ise, esnaflar, serbest meslek erbabı, meslek örgütleri (sendikalar, odalar, birlikler ve bunların üst kuruluşları), kamu kurum ve kuruluşları ile apartman yöneticiliği gibi diğer ekonomik birimler de sisteme dâhil edilecektir.

Bu proje neticesinde beklenen faydalar:

[106] https://www.atso.org.tr/icerik/7/265/mersis-nedir?.html (20.10.2015)

- Tüzel kişilerle ilgili yürütülen hizmetlerde ülke düzeyinde tek bir MERSİS numarası olacak ve işletmelerle ilgili bilgilere güvenli, hızlı ve kolay ulaşılabilir bir veri tabanı oluşturulacak.
- Ülke düzeyinde Ticaret Sicil Müdürlüğü'nden bağımsız tutulan sicil kayıtları, merkezi bir veri tabanında bir araya getirilecek.
- Ticaret sicil müdürlüklerinde gerçekleştirilen tescil işlemleri aynı süreçte gerçekleştirilerek uygulama birliği sağlanacak.
- Tescile tabi tüm işlemlerin internet üzerinden sağlanması ve ticaret sicil müdürlüklerinin iş yükünün azaltılması sağlanacaktır.
- Ekonomik birimlerin yer aldığı kayıt sistemi ile oluşturulacak raporlama araçları ile yeni analizlerin gerçekleştirilmesi sağlanacaktır.
- Sürekli güncellenen veri tabanının oluşturulması ile politika yapımına katkı sunulacaktır.
- Vatandaşlar ihtiyaç duydukları bilgiye sistem üzerinden güncel olarak erişebilecektir.
- Avrupa Birliğinin 2009/101/EC ve 89/666/EEC sayılı şirketler hukuku direktifleri çerçevesinde oluşturulması gereken merkezi ticaret sicili kayıtları veri tabanı, elektronik ortamda erişilebilir hale gelecektir.
- Avrupa Ticaret Sicilleri Teşkilatına üye olmanın ilk şartı olan merkezi bir ulusal ticaret sicili oluşturulması sağlanacaktır.
- Avrupa'daki Ticaret Sicil Teşkilatlarına üye ülkelerin ticaret sicillerindeki kayıtlara erişim sağlanacaktır.
- Bakanlığın ticaret sicil müdürlükleri üzerindeki gözetim ve denetimi daha etkin yürütülebilecektir.

Bu sistem üzerinden şirket kuruluş iş akışı ise şu şekildedir:

- Bir tacir veya vekili, istediği yerden MERSİS üzerinden işletmesinin kuruluş ve değişiklik işlemlerini gerçekleştirebilecektir.
- İşlemler güvenilir elektronik imza sertifikası veya kimlik doğrulama yöntemi ile yapılabilecektir.
- MERSİS üzerinden mevcut işlem süreçleri tamamlayıp ana sözleşme oluşturulduktan sonra, ana sözleşme elektronik ortamda onaylanıp ilgili notere ya da ticaret sicil müdürlüğüne gönderilecektir.

- Noterin ana sözleşmeyi onaylaması, online olarak ticaret sicil müdürlüğüne iletilecektir.
- Ticaret sicil müdürlüğü incelemesi ve onayıyla birlikte tescil ve ilan işlemi gerçekleşmiş olacaktır.
- Şirketin kuruluşu online olarak vergi dairesine bildirilecek ve potansiyel vergi numarası oluşturulacaktır.
- İşyeri bildirimi Sosyal Güvenlik Kurumuna elektronik ortamda gönderilecektir.
- Kuruluş ve değişiklik işlemleri ile ilgili tüm gerekli yasal ödemeler sistem üzerinden online olarak yapılacaktır.
- Ticaret Sicil Gazetesinde yayınlanacak onay metinleri elektronik ortamda bu gazeteye iletilecektir.[107]

Sistemin işleyişi ise, öncelikli olarak bir kullanıcı adı ve şifrenin varlığını gerektirmektedir. Bu ikili ile sisteme giriş yapıldığında, Yeni Şirket Kuruluş İşlemleri, Değişiklik Tescil Başvurusu ve Devam Eden Başvurularım şeklinde 3 seçenek bulunmaktadır. Yeni Şirket Kuruluş İşlemleri, elektronik ortamda şirket kuruluşunu ya da şube açılışını ihtiva etmektedir. Bu süreç oldukça detaylıdır ve bir şirket için gerekli bütün bilgilerin doldurulacağı ekranlar mevcuttur. Değişiklik Tescil Başvurusu ise adından da anlaşıldığı üzere değişiklik, tasfiye, terkin, acenta ve rehin işlemleri gibi o şirkete yönelik yeni hususların belirtilmesini sağlamaktadır. Devam Eden Başvurularım modülünde de devam eden işlemler ve başvurular yapılmaktadır.[108]

2.10. Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS)

Yerleşim yeri nüfus bilgilerinin güncel olarak tutulması ve nüfus hareketlerinin izlenebilmesi amaçlanarak oluşturulmuş bu sistem ile ayrıca idari kayıtların adrese dayalı bir şekilde oluşturulması hedeflenmiştir. Bu sistemin yasal dayanağı ise 25/04/2006 yılında çıkarılan 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu ve 18/11/2005 tarihinde çıkarılan 5429 sayılı Türkiye İstatistik Kanunu olmuştur. Nüfus Hizmetleri Kanunu ile ADNKS'nin kurulması görevi Türkiye İstatistik

[107] http://icticaret.gtb.gov.tr/bilgi-sistemleri/mersis (20.10.2015)
[108] http://www.kmtso.org.tr/belgeler/mersis/Mersis_vatandas_egitim.pdf (20.10.2015)

Kurumu'na, sistemin güncelliğinin ve devamlılığın sağlanması görevi de İçişleri Bakanlığı Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü'ne verilmiştir.[109]

ADNKS'de kapsam olarak Türkiye sınırları içinde ikamet eden yaşayan T.C. vatandaşları ve yabancı uyruklu kişilerin tamamından oluşmaktadır. Kurumsal yerlerde (kışla, cezaevi, üniversite öğrenci yurtları v.b) kalanlar uluslararası tanım gereği yerleşim yerlerinde değil, kurumsal yerlerin bulunduğu yerdeki nüfusa kayıtlı olacaklardır. Bu sistemde kişilerin ikamet adresi güncellemeleri nüfus müdürlüklerine başvurmaları neticesinde yapılmaktadır. TÜİK, yılda bir kez ADNKS'deki bilgileri ve diğer idari kayıtları kullanarak güncel bilgileri yayımlamaktadır. Bu sisteme göre derlenmiş yerleşim yerlerinin nüfus büyüklüğü, yaş ve cinsiyet durumu ile ilgili ilk sonuçlar, 31 Aralık 2007 itibariyle 21 Ocak 2008 tarihinde kamuoyuyla paylaşılmıştır. İlerleyen yıllarda ADNKS sonuçları bir sonraki senenin Ocak ayında haber bülteni olarak kamuoyuyla paylaşılacaktır. Nüfus istatistikleri her yıl bu sisteme dayalı olarak üretilmektedir.[110]

2.11. Çiftlik Muhasebe Veri Ağı Sistemi (ÇMVA)

Çiftlik Muhasebe Veri Ağı Sistemi (ÇMVA) yönetmeliğinde sistemin amacı için, tarımsal işletmelerin yıllık gelirinin tespiti, ekonomik analizlerinin yapılması, tarım sektörü ve tarımsal ürün pazarlarındaki durumların tespiti amacıyla; işletmelerden yapısal, fiziki ve mali nitelikte veri ve bilgi toplanmasına imkân sağlayıp, Avrupa Birliği uygulamaları ile uyumlu bir veri ağı sisteminin, ulusal ihtiyaçlar göz önünde bulundurularak kurulmasına imkân tanımaktır ifadeleri kullanılmıştır.[111]

Yönetmeliğin kapsamı, ÇMVA sisteminin kurulması, sisteme dâhil olacak işletmelerin seçimi, veri toplanması, derlenmesi, değerlendirilmesi, raporlaması, kullanımı, veri gizliliği ve güvenliğini sağlamaya ilişkin usul ve esaslar olarak belirtilmiştir. Yönetmelik dayanağını ise 18/4/2006 tarih ve 5488 sayılı Tarım Kanunu'nun 19, 20 ve 24'ncü maddelerinin hükümlerinden almaktadır.

---

[109] http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1059 (26.10.2015)
[110] http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1059
[111] **Çiftlik Muhasebe Veri Ağı Sisteminin Kuruluş ve Çalışma Usul Ve Esasları Hakkında Yönetmelik,** R.G. 22.01.2009-27118

Yönetmeliğin Ödeme Esasları kısmında ödemeler, Çiftçi Kayıt Sistemi (ÇKS) veya Bakanlıkça oluşturulmuş idari kayıt sistemine kayıtlı, ÇMVA sistemine dâhil, bir muhasebe yılı boyunca tarımsal verilere ilişkin muhasebe verilerini belirlenen zamanlarda veri toplayıcılarına sunan ve verileri sorumlu birimce yapılan kontroller sonucu doğrulanan tarımsal işletmelere yapılacaktır. Katılım desteği ödeme miktarı da bu bölümde yer almaktadır. ÇMVA katılım desteği ödemeleri için gerekli finansman bütçenin ilgili kalemine tahsis edilmiş ödeneklerce karşılanır. Ödemeler Bakanlıkça Bankaya aktarılır ve il müdürlüklerince hazırlanarak onaylanan İcmal 1*'e göre, Banka aracılığıyla olmak suretiyle ve çiftçiler adına açılan ya da açılacak olan hesaplara aktarılır. Çiftçilere yapılacak ödeme tutarında banka tazminatı da belirtilmiştir.

ÇMVA katılım desteği ödemeleri uygulaması, Sorumlu Birim, merkez ve il ÇMVA komisyonu ve il müdürlüğü yürütüleceği yine yönetmelikte belirtilmiştir.

İşletmelerin bir muhasebe yılı tarımsal faaliyetleri izleyen yılda yapılan anketlerce belirlenir ve her işletme için bir anket düzenlenir. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Tarım Reformu Genel Müdürlüğü (Sorumlu Birim) her il için bildirdiği sayıda işletme il ÇMVA tarafından belirlenir. Seçilen işletmelerle il müdürlüğü katılım anlaşması imzalar. Bu işletmelere anket uygulanır ve formlar il müdürlüklerince kontrol edilip Sorumlu Birime gönderilir. Formlar testlere tabi tutularak değerlendirilir, formları doğrulanan işletmeler kesin icmalleri alınmak için il ÇMVA Komisyonuna bildirilir. Komisyonca anket formu doğrulanan işletmeler için, ÇKS aracılığıyla 2014 yılı ÇMVA katılım desteği girişleri yapılır. İşletmelerin kesin icmalleri alınıp icmal 2** onaylanarak Sorumlu Birime gönderilir. Buna göre de ödemeye esas bilgiler bankaya gönderilir. Bu işlemlerin tümü veri güvenliği göz önünde bulundurularak gerçekleştirilir. Koordinasyon il ÇMVA koordinatörlerince sağlanır ve formların anketörlere dağıtımından, uygulamanın takibinden,

---

*: İl müdürlüğü tarafından hazırlanan, çiftçi detayında ÇMVA katılım desteği hak edişlerini gösteren belge.

**: İl müdürlüğü tarafından İcmal 1'deki bilgilere göre hazırlanan, il detayında ÇMVA katılım desteği hakedişlerini gösteren belge.

doldurulan formların merkeze gönderiminden ve doğrulama sürecinin tamamlanmasından yine il ÇMVA koordinatörleri sorumludur. İhtilaf olduğunda çözüm merkez ÇMVA Komisyonu sorumluluğundadır. Yeterli olmaması durumunda bakanlık müfettişleri devreye girer.

Yönetmelikte katılım desteğinden yararlanamayacak tarımsal işletmelere de değinilmiştir. Bunlar; Çiftçi Kayıt Sistemi (ÇKS) ya da bakanlığın herhangi bir idari kayıt sisteminde kaydı olmayan, katılım anlaşması imzalayıp başvuru yapmayan, verileri istenen zamanda ve şekilde veri toplayıcılarla paylaşmayan, yapılan değerlendirmelerde formları doğrulanmayan ve kendi isteğiyle sistemden çıkan tarımsal işletmeler olarak belirtilmiştir.

Son olarak haksız ödemelerin geri alınması ve hak mahrumiyeti çerçevesinde, haksız yere yararlananların beş yıl hiçbir destekleme programında yararlandırılmayacağı vurgulanmış ve yine bu bölümde yürürlükten kaldırılan tebliğ belirtilmiştir.[113]

2.12. Çiftçi Kayıt Sistemi

29012 sayılı 27/05/2014 tarihli olarak yürürlüğü giren "Çiftçi Kayıt Sistemi Yönetmeliği" ile oluşturan bu sistem Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığınca oluşturulmuştur.[114]

Yönetmeliğin amacı; tarım politikalarının oluşturulmasın için çiftçilere ait tarımsal faaliyetlerin kayıt altına alınması için kurulan sistemin kullanılması, güncellenmesi ve geliştirilmesine ilişkin usul ve esasların belirlenmesi ve bu sistemle bağlantılı sistemlere dönük tarımsal destekleme programlarında sistemin genel kullanıma ilişkin usul ve esasları içermesi şeklinde ifade edilmiştir. Yönetmeliğin kapsamı kısmında sistemin kurulması, kullanılması, güncellenmesi ve geliştirilmesi ile ilgili kayıt işlemlerinin izlenmesi ve raporlanmasında görev alacak birimlerin belirlenmesi, görevlerin tanımlanması, tarımsal faaliyetle uğraşan çiftçilerin, kayıtlarının yapılması ve düzenlenmesi, uygulanacak destekleme

[113] **Çiftlik Muhasebe Veri Ağı Sisteminin Kuruluş Ve Çalışma Usul Ve Esasları Hakkında Yönetmelik**

[114] **Çiftçi Kayıt Sistemi Yönetmeliği,** R.G. 27.05.2014-29012

programlarında sistemin genel kullanımına ilişkin usul ve esaslardan oluşmaktadır. Yönetmelik dayanağını 18/4/2006 tarihli ve 5488 sayılı Tarım Kanunu, 3/6/2011 tarihli ve 639 sayılı Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnameden almaktadır.

Görevli kurum ve kuruluşlar ile bölümde sistemin yönetimi ile ilgili idari konular Tarım Reformu Genel Müdürlüğü, bilgi işlem altyapısı ile ilgili teknik konulardaki iş ve işlemler, Bakanlık Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı, uygulama ve kayıtların doğruluğunu sağlamaya ilişkin iş ve işlemler il/ilçe tahkim komisyonları, il/ilçe keşif komisyonları, il/ilçe tespit komisyonları ve il/ilçe müdürlükleri tarafından yürütülmektedir. Bakanlık, ÇKS kayıtlarının yapılması ve/veya güncellenmesi amacıyla çiftçilere elektronik başvuru yetkisi verilebilmektedir. Sisteme girişi yapılan belgeler, Bakanlık tarafından kontrolü yapıldıktan sonra ödemeye esas alınır. Çiftçilerin sisteme kaydı, kontrolü ve sistemin güncellenmesi hususunda, sisteme kaydın ya da kayıt güncellenmesinin Bakanlık il/ilçe müdürlüklerince gerçekleştirildiği belirtilmiştir. Birden fazla ilçede tarım arazisi bulunanların başvuruları istediği ilçe müdürlüğüne, arazi merkez ilçede ise il müdürlüğüne yapılacaktır. Çiftçilere yetki verilmesi halinde iş ve işlemlerini e-devlet üzerinden de gerçekleştirebilecektirler. Çiftçilerin üretim yılına ait başvuruları bir önceki yılın 31 Aralık tarihinde sona erecektir. Bu tarihten sonra sadece yeni sahip oldukları ya da kiraladıkları arazileri kaydedebilirler. Sistemde kayıtlı tarım arazileri üzerindeki üretim bilgilerinin güncellenmesini, üretim dönemi içindeki 15 Mart-15 Mayıs tarihleri arasında yapabilirler. Sisteme kayıt edilmek için çiftçiler için bildirilen tarım arazileri için üretim bilgileri kaydında, üretim alanı, Coğrafi Bilgi Sistemleri Sorumlusu (CBS) tarafından belirlenen tarım arazisini geçmemesi gerekmektedir. Çiftçiler sistemle ilgili paylaştıkları bütün bilgi ve belgelerden sorumludurlar. Kayıt süresince doldurulan çiftçi kayıt formları ve istenecek diğer belgeler, il/ilçe müdürlüklerince alınarak çiftçi adına açılan dosyada saklanır. İnternet üzerinden başvurularda ise bilgiler Bakanlık veri tabanında saklanır ve il/ilçe sistem sorumlularınca sistemden alınacak ÇKS belgesi çiftçinin dosyasında saklanır.

Çiftçilerden istenecek belgeler ise en başta Çiftçi Kayıt Formu'dur. Çiftçilerden bu formda kendisine ya da arazisine ait kişiye ait kimlik ve tüzel kişilik bilgilerinin beyanı istenir. Kayıt Formu ya da sisteme kayıtlı çiftçilerden kadastro

geçmiş birimlerdeki tarım arazileri için tapu kayıt beyanı istenir. Kadastro geçmeyen araziler için köşe nokta koordinat değerlerini içeren keşif raporu istenir. Parsel yenileme çalışmalarının yapıldığı yıl ile aynı üretim yılında, çiftçilerin tarımsal faaliyetinin olduğu eski arazileri için, eski tapu kayıtları dikkate alınarak ve/veya yerinde tespit çalışmalarıyla düzenlenen köşe noktaları koordinat değeri içeren keşif raporu istenir. Tarım arazisinin mülkiyeti ve kullanımını gösterir belgelerden; doğrulama işlemi TAKBİS'ten yapılır, ÇKS'ye kaydı için tapu kaydı esas alınır. Bunun dışındaki durumlar için ise yönetmelik ekinde yer alan kira sözleşmesi, taahhütname, muvafakatname, tahsis belgesi gibi belgeler istenir. İl/ilçe keşif komisyonlarının görevleri: köylerde/mahallelerde ÇKS'ye kayıt olmak amacıyla ilk defa il/ilçe müdürlüklerine başvuran ya da ÇKS'ye kayıtlı olup yeni arazi beyan eden çiftçiler ile daha önce arazi tespiti yapıldığı halde tahkim komisyonunca arazilerin yeniden tespitine gerek görülen çiftçilerin tarım arazilerini yerinde tespit eder. Parsel yenileme kararı alınmış ve çalışmaları devam eden alanlarda ÇKS'ye konu arazileri tespit eder. Keşif raporlarını içeriğine ve gereğine göre düzenler. Yapılacak bütün bu çalışmalarda Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünün bu birimlere yönelik tahmini çalışmalarından, uydu görüntülerinden, hava fotoğraflarından, orman amenajman planları ve her nevi haritalardan, köy sınırları kayıt defterlerinden ve diğer kamu kurumlarından elde edilecek her türlü bilgi ve belge ile coğrafi bilgi sistemlerinden yararlanabilir.

ÇKS'ye dâhil edilmeyecek hususlara gelindiğinde, Kayıtlara dâhil edilemeyecek kişi ve araziler; yönetmeliğin ilgili yönetmelik maddelerindeki şartları sağlamayanlar, Tapu tescil işlemleri bitirilmiş alanlar keşif raporları, kiralama ve/veya tahsis yoluyla kullanım hakkı alınmayan Mülkiyeti kamulaştırılmış araziler, üzerinde tarımsal faaliyet yapılmayan arsa ve arazilerle, taşlık, kayalık ve ham toprak vasfında araziler, kira sözleşmesi bulunmayan, sahibi olmayan ve mirasçısı bulunmayan tarım arazileri ve maliki ölmüş ve mirasçısı adına intikali yapılmamış araziler şeklinde belirtilmiştir.

Yönetmelikte, Çeşitli ve Son Hükümler başlığı altında yararlanma hakkına değinilmiş ve bu hususta ÇKS kayıtlarının tarımsal faaliyeti belirlemeye dönük olduğu ve bu kayıtların mülkiyet tespitinde esas alınamayacağı ve mülkiyet hakkı doğurmayacağı belirtilmiştir. Entegrasyon maddesinde, Bakanlık bünyesindeki elektronik ortam verilerine ve başka kurum ve kuruluşların veri tabanında yer alan

verilerden yararlanılacağı belirtilmiştir. Ayrıca sistemde yer alan verilerin Bakanlıkça oluşturulacak başka bir bilgi sisteminde kullanılabileceği belirtilmiştir. Veri Paylaşımı kullanım ve paylaşım hakkı Bakanlıktadır ve sistem verilerine mevzuatları gereği ihtiyaç duyan kurum ve kuruluşlarla şartları Bakanlıkça belirlenecek hususlar çerçevesinde paylaşılabilir. Güvenlik konusunda, bu sistem noktasında kendisine kullanıcı adı ve şifre verilenler bunu kimse ile paylaşamaz ve sistem verisi paylaşılan kurum ve kuruluşlar Bakanlıkça belirlenen usul ve esaslara uygun davranmakla yükümlüdür ve doğacak zararın tazmininden yükümlüdürler. Görev ve sorumluluklarının gereklerine aykırı hareket edenler hakkında ilgili mevzuat hükümlerine göre idari ve adli işle uygulanacağı hususu Görevlilerin sorumlulukları başlığında belirtilmiştir. Yürürlükten kaldırılan mevzuat da yine bu bölümde belirtilmiştir. İntibak ve geçiş süreleri geçici maddede belirtilmiş ve Yürürlük tarihi ile Yürütmenin Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanında olduğu belirtilmiştir.

2.13. Boğaziçi Üniversitesi Bilgi Sistemleri Uygulama ve Araştırma Merkezi

Üniversiteler bilginin artan önemi ve bilgisayarlaşma sürecinden en fazla etkilenmesi gereken kurumlardır. Bu minvalde birçok üniversite "Öğrenci Bilgi Sistemi", "Bilgi Sistemi", "Bilişim Sistemi" gibi yapılar oluşturmaya başlamıştır. Boğaziçi Üniversitesi de kendi bilgi sistemi için bir uygulama ve araştırma merkezi oluşturmuş ve bunu yayınlanan yönetmelikle açıklığa kavuşturmuştur.

26387 sayılı 25/12/2006 tarihli yönetmelikte amaç işbu merkezin yönetim, çalışma usul ve esaslarını düzenlemek olarak belirtilmiştir. Kapsam kısmı bu merkezin amaçlarına, faaliyet alanlarına, yönetim organlarına, yönetim organlarının görevlerine ve çalışma şekline ilişkin hususları muhteva eder. Yönetmeliğin dayanağı 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun 7'nci maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinin (2) numaralı alt bendi ile 14'ncü maddesidir şeklinde belirtilmiştir.

Yönetmelikte merkezin amacı ve faaliyet alanları açıklanmıştır. Merkezin amacı, bilgi sistemleri alanına giren her konuda, en yeni teknolojilerin aranması, bulunması ve uygulamaya konulması için disiplinler arası çalışmalar yapmak şeklinde ifade edilmiştir. Faaliyetleri:

- Araştırma, inceleme, geliştirme, uygulama yapmak, çalıştığı konularda iletişim altyapısı ve veri bankaları kurmak,
- Amaç ve görevlerini gerçekleştirebilmek için yurt içi ve yurt dışı araştırma ve eğitim kuruluşları ile işbirliği yapmak,
- Çalışmalarını daha ileri düzeye çıkarabilmek için kurslar, seminerler, konferanslar, kongreler ve benzeri toplantılar düzenlemek ve bunlara katılmak,
- Araştırma ve uygulama çalışmaları sonunda elde edilen bilimsel ve teknik bulguları ve verileri açıklayan, sorunlara çözüm önerileri getiren rapor, bülten, proje, kitap, makale, dergi ve benzeri yayınları sağlamak,
- Üniversitenin bilgi sistemlerine olan ihtiyacını gidermek şeklinde ifade edilmiştir.

Merkezi organları müdür, yönetim kurulu ve danışma kurulundan oluşmaktadır. Müdür olmanın ve yönetim ve danışma kurulunda görev almanın şartları ile bu kişi ve kurulların görevleri detaylı olarak bu kısımda belirtilmiştir.

Son olarak çeşitli ve son hükümler bölümü yer almaktadır. Bu bağlamda, merkezin teknik, akademik ve idari personel ihtiyacının, 2547 sayılı kanunun 13'üncü maddesi uyarınca, müdürün önerisi üzerine rektör tarafından görevlendirilecek personel tarafından karşılanacağı açıklanmıştır. Ayrıca yürürlükten kaldırılan yönetmeliğe, bu yönetmeliğin yayımlanma tarihinde yürürlüğe gireceğine ve yürütümünden rektör sorumlu olduğuna yer verilmiştir.[115]

Her yıl yayınlanan ve en son 2014 yılı yayınlanan merkez faaliyet raporunda, misyon ve vizyon başlığı altında, misyonla ilgili olarak; küresel, dinamik ve bilgi yoğun ortamlarda organizasyonların bilişim sistemi ile ihtiyaçlarına bilim ve iş dünyası ile birlikte çözüm üretecek kavram ve yöntemler için bir platform meydan getirmek, vizyonla ilgili olarak da; bilişim alanında AR-GE, inovasyon ve sürdürülebilirlik odaklı uluslararası çok disiplinli araştırma yaparak ve sektör işbirlikleri oluşturarak uluslararası bir referans noktası olmaktır ifadelerine yer verilmiştir. Merkezin hedefleri:

- Dünyadaki öncü kurum ve kuruluşlarıyla işbirliği ile bilgi üretme, yayma ve ekonomik değer yaratmaya katkı sunmak,

[115] **Boğaziçi Üniversitesi Bilgi Sistemleri Uygulama Ve Araştırma Merkezi Yönetmeliği**, R.G. 25.12.2006-26387

- İlgili paydaşlarla öncelikli araştırma alanlarında sinerji yaratacak işbirlikleri geliştirmek,
- Öncelikli araştırma alanlarında araştırma projeleri yapmak ve yüksek nitelikli uluslararası akademik yayınlar yapmak,
- Uluslararası akademik mobiliteyi teşvik etmek,
- Bilimsel ve sektörel faaliyetlerde bulunmak,
- Paydaşlarla oluşturulacak işbirlikleri ile Merkeze finansal kaynaklar oluşturarak Merkezin fiziksel ve teknolojik alt yapısını sürekli geliştirmek ve Merkeze nitelikli insan gücü sağlamak,
- İlgili alanlarda eğitimler tasarlamak ve vermektir.

Merkez kendisine politika olarak, faaliyet aşamasında yenilikçi ve sürdürülebilir yaklaşımları ilke olarak almıştır. Öncelikli araştırma alanları olarak ise; kurumsal bilgi sistemleri, mobil sistemler, iş zekası ve analitiği, karar destek sistemleri, büyük veri, bulut bilişim, bilişim teknolojileri portföy yönetimi ve yönetişimi, bilişim teknolojisi stratejileri, iş süreç yönetimi, insan bilgisayar etkileşimi olarak belirtilmiştir.[116]

Genel olarak kamu kurumlarında bilgi sistemlerine geçişte ve buna yönelik düzenlemelerde son yıllarda ciddi bir artış yaşandığı gözlenmektedir. Kamu kurumları tarafından hayata geçirilen ya da geçirilmekte olan bilgi sistemlerinin içeriklerinin incelenmesi neticesinde, temel vurgunun yönetmelik üzerine olduğu gözlenmiştir. Kamu kurumlarının iş ve işlemlerinin tamamının kanuni olduğunu ve olması gerektiğini düşünecek olursak, bu gibi sistemlerin yasal bir çerçeveye oturtularak faaliyete geçirilmesi zorunluluk haline gelmektedir. Bu durum kamu kurumlarını yönetmelik çerçevesinde bilgi sistemlerini oluşturmaya sürüklemektedir. Netice itibariyle İŞKUR tarafından oluşturulacak bir bilgi siteminin de diğer kamu kurumları örnekleri göz önünden bulundurularak, özellikle de yönetmelik ile birlikte ele alınması kaçınılmaz görünmektedir.

[116] http://www.bsuygar.boun.edu.tr/faaliyet_rapor_bilgisistemleri_uygar_2014.pdf (04.11.2015)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İŞGÜCÜ PİYASASI BİLGİ SİSTEMİ'NİN ULUSLARARASI, YASAL, KURUMSAL ÇERÇEVESİ VE TARİHÇESİ

3.1. İŞGÜCÜ PİYASASI BİLGİ SİSTEMİ OLUŞTURMADA ULUSLARARASI KURULUŞLAR VE UYGULAMALARI

Özellikle ILO, OECD, IMF, Dünya Bankası gibi kapsayıcı kurumlar ve Avrupa Birliği'nin resmi istatistik kurumu olan EUROSTAT'ın yayınlamakta olduğu işgücü piyasasına yönelik çok fazla veri mevcuttur. Bu veriler, ilgili kurumlar tarafından üye ülkelerden derlenmektedir. Veriler konularına göre ayrıştırılmış ve ayrıştırılmış konular da alt kırılımlarına göre detaylandırılmıştır. Bu kapsamda, bu kurumların hemen tamamı işgücü piyasasına temel teşkil edebilecek verileri gerek internet sitelerinde dinamik sorgulama yapılacak şekilde gerekse de basılı olarak yayınlamaktadır.

3.1.1. Key Indicators of the Labour Market (KILM)

Kısa adı ILO olan International Labour Organization yani "Uluslararası Çalışma Örgütü" Birleşmiş Milletler'in üç parçasından biri olarak 1919 yılında kurulmuştur. Hükümetleri, işverenleri ve işçileri, işgücü piyasası standartlarını oluşturmak, politikalar geliştirmek ve kadın ve erkeklerin hepsi için çalışma koşullarını ileriye taşıyacak programları tasarlamak için bir araya getiren ILO, 186 üye ülkeye sahiptir.[117]

ILO istatistiki veri tabanının bir parçası olan KILM, çok fonksiyonlu bir araştırma aracı olarak ILO İstatistik Departmanı tarafından oluşturulmuştur. KILM, 17 anahtar göstergede ülkeler düzeyinde veri sağlayan ve 1980 yılından günümüze kadarki yıllar verilerine erişim imkânı sağlayan bir yapıdır. Bu yapı, artık eğitim ile işgücü piyasasına giriş arasındaki bağlantıyı analiz eden bir içeriktedir.[118]

İŞKUR tarafından AB projesi vasıtasıyla oluşturulmaya çalışılan İşgücü Piyasası Bilgi Sistemi verileri oluşturulurken, KILM içerisinde yer alan 17 gösterge özellikle dikkate alınmıştır. Dünya genelinde 186 üye ülkeyi bünyesinde barındıran

---

[117] http://www.ilo.org/global/about-the-ilo/lang--en/index.htm (17.04.2016)
[118] http://www.ilo.org/global/statistics-and-databases/research-and-databases/kilm/lang--en/index.htm (12.02.2016)

Uluslararası Çalışma Örgütü'nün bu konudaki göstergelerinin, ülkemiz işgücü piyasası için yapılacak bir çalışmada temel alınması kaçınılmazdır.

Bu temel göstergeler seti, bir bilgisayar programı olarak da kurgulanmış ve isteyen kişi bilgisayarına indirerek dünya çapında ülkeler ve bölgeler arası dinamik sorgulama yapabilme imkânına erişebilmektedir. Bilgisayara kurulup kullanılabilen bu programın şu anda 9. sürümü tedavüldedir. Programa giriş yapıldığında öncelikli olarak en üstte İngilizce, Fransızca ve İspanyolca dil alternatifleri seçilebilmektedir. Hemen altında manuscript (taslak), data (veri) ve more… (daha fazlası) başlıkları gelmektedir. Manuscript kutucuğuna tıklandığında seçilen dilde önsöz, teşekkür, yönetici özeti, eğitim ve işgücü piyasası: KILM ile küresel modele göre analiz, KILM'i anlama kılavuzu ve KILM içerisinde yer alan 17 işgücü piyasası göstergesi yer almaktadır. Bunların herhangi birine tıklandığında ilgili başlıkla bağlantılı pdf dosyası içerisinde tanıtıcı bilgiye ulaşılmaktadır. Data kutucuğuna tıklandığında ise standart sorgulama: çoklu ülkeler, çoklu tablolar, iki tık sorgulama: bir ülke, bir tablo, dünya veri haritası, ülke raporu: bir ülke, çoklu tablo ve son olarak da küresel ve bölgesel kümelenmeler şeklinde başlıklar mevcuttur. Bu 5 başlığın herhangi bir tanesine tıkladığımızda başlıkta belirtilen içerik çerçevesinde, bütün dünya ülkelerini ve 17 anahtar göstergeyi kapsayacak veri havuzuna erişilebilmektedir. Karşılaştırılabilirlik ve verileri belli kriterler dâhilinde seçerek spesifikleştirebilme sistemin en önemli ve etkili yanıdır. Bilgisayara indirilebilmesi[119] en büyük avantajı iken mobil sürümünün henüz olmaması bir eksikliktir. Zira böyle bir programın mobil cihazlarda kurulumu ve kullanımı çok daha kolay ve işlevseldir.

KILM içerisinde yer alan 17 anahtar gösterge şunlardır:[120]

- İşgücüne Katılma Oranı (Labour force participation rate): Ülkemizde verisi "İşgücü İstatistikleri" başlığı altında TÜİK tarafından yayınlanan bu veri, 15 yaş üstü nüfusun içindeki çalışan ve işsizlerin toplam çalışma çağındaki nüfusa oranıdır.
- İstihdam Oranı (Employment-to-population ratio): Ülkemizde yine "İşgücü İstatistikleri" başlığı altında TÜİK tarafından yayınlanan bu veri, 15 yaş üstü nüfus içerisindeki çalışan nüfusun geri kalan 15+ nüfusa oranıdır.

[119] http://kilm.ilo.org/2015/install/ (15.02.2016)
[120] http://www.ilo.org/global/statistics-and-databases/WCMS_424979/lang--en/index.htm (12.02.2016)

- İşteki Duruma Göre İstihdam (Status in employment): Çalışanların 4 farklı işteki duruma göre istihdam şekli vardır: ücretli veya yevmiyeli, işveren, kendi hesabına ve ücretsiz aile işçisi. Bu veri çalışanların yukarıdaki seçenekten hangisine göre çalıştığının ayrımını yapmaktadır. Ülkemizde "İşgücü İstatistikleri" çalışması kapsamında TÜİK tarafından verisi yayınlanmaktadır.
- Sektörel İstihdam (Employment by sector): Çalışanların sektörlere göre dağılımını gösteren veridir. Sektörler: tarım, inşaat, sanayi ve hizmetler şeklindedir. Bu veri de "İşgücü İstatistikleri" çalışması kapsamında TÜİK tarafından yayınlanmaktadır.
- Mesleklere Göre İstihdam (Employment by occupation): Çalışanların mesleklere göre dağılımını gösteren veridir.
- Yarı Zamanlı Çalışanlar (Part-time Workers): Çalışanlar içerisindeki yarı zamanlı çalışanlarının oranını gösteren veridir.
- Çalışılan Saat (Hours of work): Çalışanların haftalık ne kadar süre çalıştığını gösteren veridir. TÜİK tarafından "Yıllık Sanayi ve Hizmet İstatistikleri" çalışması kapsamında yayınlanmaktadır.
- Kayıt Dışı İstihdam (Employment in the informal economy): Çalışanlar içerisinde herhangi bir sosyal güvencesi olmadan çalışanların oranını belirlemeyi amaç edinen bir veridir. Ülkemizde verisi TÜİK tarafından yayınlanırken mücadele etme görevi öncelikli olarak Sosyal Güvenlik Kurumu'na aittir.
- İşsizlik (Unemployment): TÜİK tarafından "İşgücü İstatistikleri" çalışması kapsamında her ayın 15'inde üç ayın öncesinin verisi yayınlanır. Tüm dünyada, işgücü piyasası ile ilgili olarak yayınlanan verilerin en önemlilerinden biridir.
- Genç İşsizlik (Youth Unemployment): TÜİK tarafından "İşgücü İstatistikleri" çalışması kapsamında 15-24 yaş aralığındaki nüfus için yayınlanan veridir. Ülke işgücü piyasasının gelecek nesillere iş yaratabilme potansiyelini göstermesi bakımından önemlidir.
- Uzun Dönem İşsizlik (Long-term unemployment): 1 yıl ve daha uzun süreli işsizleri için kullanılan bir ifadedir. Verisi TÜİK tarafından "İşgücü İstatistikleri" çalışması kapsamında yayınlanmaktadır.
- Zamana Bağlı Eksik İstihdam (Time-related unemployment): Haftalık olarak 40 saatten daha az çalışıp imkân olması durumunda daha uzun süre çalışabileceğini belirtenlerin dâhil olduğu istihdam grubudur. Ülkemizde verisi TÜİK tarafından yayınlanmaktadır.

- İşgücüne Dahil Olmayanlar (Persons outside the labor force): Çalışma çağında olup herhangi bir nedenle işgücünün içerisinde yer almayan nüfustur. Ülkemizde verisi TÜİK tarafından yayınlanmaktadır.
- Eğitim Durumuna Göre İşgücü (Educational attainment and illiteracy): İşgücü içerisinde yer alan kişilerin eğitim seviyeleri ve okuma yazma bilme durumlarını ortaya koyan veridir. "İşgücü İstatistikleri" başlığı altından TÜİK tarafından yayınlanmaktadır.
- Aylık Ücretler ve Aylık İşgücü Maliyeti (Wages and compensation costs): Çalışanların aylık olarak aldıkları ortalama ücretleri ve çalışanların işverene aylık maliyetini hesaplamayı amaçlayan veridir. Ülkemizde "İşgücü Maliyeti ve Kazanç İstatistikleri" çalışması kapsamında TÜİK tarafından yayınlanmaktadır.
- İşgücü Verimliliği (Labour productivity): Çalışanların verimlilik düzeylerini bölgeler ve ülkeler arası ölçebilmek için yayınlanan bir veridir. Ülkemizde Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'na bağlı Verimlilik Genel Müdürlüğü tarafından bu veri yayınlanmaktadır.
- Yoksulluk, Gelir Dağılımı, iktisadi sınıflara göre istihdam ve çalışan yoksullar (Poverty, income distribution, employment by economic class and working poverty): Oldukça kapsamlı bir veri havuzu olarak, bu başlık altındaki tüm veriler ülkemizde TÜİK tarafından yayınlanmaktadır.

ILO tarafından belirlenmiş ve işgücü piyasasının anahtar göstergeleri olarak sunulan bu veriler ülkemizde büyük ölçüde istatistik kurumu olan TÜİK tarafından sunulmaktadır. Uluslararası Çalışma Örgütü olması sebebiyle ILO'nun bu verileri bütün ülkelerde temel işgücü piyasası göstergeleri kabul edilmektedir.

3.1.2. Eurostat

Avrupa Birliği'nin istatistik kurumu olan ve yüksek kalitede istatistik sağlama konusunda liderlik eden kuruluş olmayı amaçlayan Eurostat'ın merkezi Lüksemburg'tadır.[121] Eurostat bir istatistik kuruluşu olması sebebiyle günümüzde ülkelerin istatistik üreten kurumlarının ürettiği bütün konularda istatistik üretmektedir. ILO tarafından oluşturulmuş KILM benzeri bir işgücü istatistikleri sınıflaması ve ona ait bir programı bulunmamaktadır. Ancak işgücü piyasası, istatistik veri yayınlayan birçok resmi kurum gibi Eurostat için de önemli bir yer

[121] http://ec.europa.eu/eurostat/about/overview (15.02.2016)

tutmaktadır. O yüzden Eurostat içerisindeki işgücü piyasası verileri ve konu başlıkları burada değinilecek temel hususlar olacaktır.

Site ana sayfasında "data" bölümünden "database" tıklanıp "population and social conditions" (nüfus ve sosyal durumlar) başlığından "labour market" (işgücü piyasası) seçeneğine gelindiğinde employment and unemployment (istihdam ve işsizlik), job vacancy statistics (açık iş istatistikleri), earnings (kazanç), labour costs (işgücü maliyeti), labour market policy (işgücü piyasası politikası) başlıkları gelmektedir. Bu başlıkların da her birinin alt başlıkları mevcuttur.[122]

3.1.2.1. İstihdam ve İşsizlik (Employment and Unemployment)

Bu seçenekte temel göstergeler (main indicators), detaylı yıllık anket sonuçları (detailed annual survey results) ve özel konular (specific topics) başlıkları yer almaktadır. Örneğin temel göstergeler başlığının altında nüfus, işgücüne dahil olan ve işgücüne dahil olmayan nüfus (population, activity and inactivity), istihdam (employment) ve işsizlik (unemployment) gösterge alt başlıkları yer almaktadır. Detaylı yıllık anket sonuçları başlığında ise örnek olması açısından ikinci bir işte çalışanlar (employed person with a second job) göstergesi gibi işgücü piyasasının daha detaylı kırılımları olabilecek şekilde başlıklar yer almaktadır. Özel konular başlığında ise ortalama hanehalkı sayısı, belirli yaş gruplarına göre istihdam oranları, NUTS 2* bölgeleri bazında işsizlik oranları ve uzun dönem işsizlik gibi konular verisi yer almaktadır.

3.1.2.2. Açık İş İstatistikleri (Job Vacancy Statistics)

Bu seçenekte ana tablo olarak ülkelerin açık işlerinin sayısı ve yüzdesi ile Nace Rev. 2'ye (sektörel) göre çeyrek verisi yer almaktadır. Veri tabanında ise açık iş istatistiklerinin mesleklere ve NUTS 2 bölgelerine göre yıllık verisi, açık iş istatistiklerinin çeyrek verisi ve tarihsel veri başlığı altında da yine aylık ve yıllık olarak geçmiş dönemler verileri yer almaktadır.

3.1.2.3. Kazançlar (Earnings)

---

[122] http://ec.europa.eu/eurostat/data/database (16.02.2016)

*: NUTS'ın açılımı Nomenclature of Territorial Units for Statistics (İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması) şeklindedir. Avrupa Birliği tarafından kullanılmaktadır. NUTS 2 ise ikinci düzey bölge sınıflandırmasını içermektedir.

Kişilerin kazanç verilerinin yer aldığı göstergedir. Bu başlık altındaki ana tablolarda sanayi ve hizmetler sektöründe yıllık ortalama brüt kazançlar, uyumlulaştırılmamış cinsiyetlere göre gelir farklılığı ve asgari ücretler verileri yer almaktadır.

Veri tabanında ise net kazançlar ve vergi oranları, kazanç araştırmalarının yapısı - ana göstergeler ve geçmişe dönük 2010-2006-2002 yıllar yapıları, cinsiyetlere göre uyumlulaştırılmamış gelir farklılığı, asgari ücretler verileri ve brüt kazançlar: tarihsel veri yer almaktadır. Buradaki her veri başlığının alt başlıkları bulunmakta ve detaylı verilere erişim sağlanabilmektedir. Mesela kazanç araştırmalarının yapısı - ana göstergeler seçeneğine tıklandığında saatlik, aylık ve yıllık verilere erişilebilmektedir.

3.1.2.4. İşgücü Maliyetleri (Labour Costs)

Her bir işçinin işverene maliyetini ölçen veridir. İşverenin üzerindeki işçi çalıştırma maliyetini ölçerek ülkelerarası maliyet farklılıklarını ve bunun işgücü piyasasına etkisini ölçme amaç edinilir. Bu veride temel tablolar olarak işgücü maliyeti endeksi (farklı parametrelerle), toplam ücret ve maaşlar, sosyal güvenlik ve işveren için diğer işgücü maliyetleri, işgücü maliyetleri yıllık verisi yer almaktadır.

Veri tabanında işgücü endeksi altında işgücü maliyeti endeksinin aylık, yıllık verileri, ülke ağırlıklandırmasına göre ve eşit olarak ağırlıklandırmaya göre verileri yer almaktadır. İşgücü maliyetleri yıllık verisi altında işgücü maliyeti düzeyleri ve tarihsel veri bulunmaktadır. Son olarak da işgücü maliyeti anketleri altında 2012-2008-2004-2000 yılları sonuçları yer almaktadır.

3.1.2.5. Labour Market Policy (İşgücü Piyasası Politikası)

İşgücüne yönelik ortaya konulan politikaların yer aldığı başlıktır. Bu başlık altında eylem tipine göre işgücü piyasası politikaları, eylem tipine göre işgücü piyasası politikaları miktarı ve eylem tipine göre işgücü piyasası politika destekleri için yapılan kamu harcamaları, kamu istihdam kurumlarına kayıtlı kişi sayısı gibi veriler yer almaktadır. Bu başlık altındaki verilerde, özellikle de AB üyesi olmayan ülkelerin verisinde önemli ölçüde eksiklikler göze çarpmaktadır.

Son olarak Eurostat'ın internet sitesine ek olarak verilerine ulaşılabilecek bir mobil uygulamasının olduğu da belirtilmelidir.[123] Özellikle mobil cihazların kullanımının ve etkinliğinin arttığı bir zamanda uluslararası bir istatistik kurumunun mobil uygulamaya sahip olması ülkemizde faaliyete geçirilmesi düşünülen "işgücü piyasası bilgi sistemi" için hem önemli hem yol gösterici olması gerekmektedir.

3.1.3. OECD.Stat

Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD) 1960 yılında imzalanan OECD Sözleşmesine dayanılarak 1961 yılında, II. Dünya savaşı sonrası yeniden yapılanma amacıyla hayata geçirilen Marshall Planı neticesinde 1948 yılında kurulan The Organisation for European Economic Cooperation'ın (OEEC) mirasçısı olarak kurulmuştur. Adından da anlaşıldığı üzere ekonomik işbirliği ve kalkınma amacı güden bir kuruluş olan OECD, bugün itibariyle 34 üyeye sahiptir. Amacını üye ülkelerin problemlerini belirlemek, tartışmak ve analiz etmek ve onları çözmek için politikalar geliştirmek olarak belirlemiştir.[124]

OECD üyesi ülkelerin istatistiklerinin yayınlandığı OECD.Stat, KILM gibi sadece işgücü piyasası ile ilgili verileri değil, istatistik üretilen bütün alanların verisini içermektedir. OECD.Stat üye ülkeler ve üye olmayan belirli ülkeler için sadece veri değil metaveri bilgisini de içermektedir.[125]

OECD.Stat içerisinde yer alan Labour (İşgücü) göstergesi işgücü ile ilgili verilerin sunulduğu başlıktır. Bu başlık içerisinde kazançlar, istihdam koruma, işgücü istatistikleri, işgücü piyasası programları, sendika, istihdam için beceride dünya göstergeleri ve iş kalitesi göstergeleri ve bunların da kendi içinde alt kırılımları yer almaktadır.

3.1.3.1. Kazançlar (Earnings)

İşgücü (Labour) başlığı altındaki ilk gösterge olan Kazançlar göstergesinde "cari fiyatlarla ulusal para birimine göre asgari ücretler" verisi başta gelmektedir. 1999 yılından bu yana ülkelerin asgari ücret verilerine erişilebilmektedir. Reel asgari ücret verisinde ülkelerin dört farklı asgari ücret verisi yer almaktadır. Bir

---

[123] http://ec.europa.eu/eurostat/documents/4031688/6774459/KS-02-14-765-EN-P.pdf/09533c5d-d157-4def-9310-38ebe0f6f43a (18.02.2016)
[124] http://www.oecd.org/about/history/ (18.02.2016)
[125] http://stats.oecd.org/ (18.02.2016)

üstteki asgari ücret verisine ek olarak sabit fiyatlarla ulusal para birimine, dolara ve dolar döviz kuruna göre asgari ücret verileri yer almaktadır. "Yıllık ortalama ücretler" verisinde de reel asgari ücrette olduğu gibi yine aynı parametrelerde ücretlerin ülkeler bazında durumunu gösteren tablo içeriği yer almaktadır.

3.1.3.2. İstihdam Koruma (Employment Protection)

İstihdam koruma göstergesinde istihdam koruma katılığı verisi - bireysel ve toplu işten çıkarmalar (düzenli sözleşmeler), bireysel işten çıkarmalar (düzenli sözleşmeler), geçici sözleşmeler, toplu işten çıkarmalar (ek kısıtlamalar) başlıklarını içerecek şekilde yer almaktadır.

3.1.3.3. İşgücü İstatistikleri (Labour Force Statistics)

Yıllık işgücü istatistikleri (Annual Labour Force Statistics) başlığında özet tablolar –yıllık sivil işgücü, yıllık işgücü istatistikleri, nüfus, nüfus artış oranı- ve ekonomik aktiviteler ve işteki durum, nüfus ve işgücü gibi veriler yer almaktadır.

Cinsiyete ve yaşa göre işgücü istatistikleri başlığında ise istihdam oranı, işgücüne katılım oranı, işsizlik oranı gibi temel veriler yer almaktadır.

3.1.3.4. İşgücü Piyasası Programları (Labour Market Programmes)

Kamu harcamaları ve işgücü piyasası programlarına katılan sayısı alt başlığı altında kamu harcamalarının gayri safi yurtiçi hasılaya oranı, işgücüne katılım oranı, temel kategorilerde işgücü piyasası programlarına katılan sayısı, temel kategorilerde işgücü piyasası politikaları için kamu harcamaları (GSYİH oranı) verileri yer almaktadır.

3.1.3.5. Sendika (Trade Union)

Bu başlık altında sendika yoğunluğu ve sendika üyeleri ve çalışanlar verileri ülkeler düzeyinde yer almaktadır.

3.1.3.6. İstihdam için Beceride Dünya Göstergeleri (World Indicators of Skills for Employment)

Kısaca WISE olarak adlandırılan World Indicators of Skills for Employment, beceri gelişimi ile ilgili kapsamlı bir bilgi sistemi sağlamaktadır. Bu

sistem ülkelere beceri politika ve programları dizayn etme ve etkilerini anahtar çıktılara odaklama, işgücü piyasası talebinin şimdi ve ilerisi için görünen haline cevap verebilme imkanı sağlar. Bu başlık ülkeler için karşılaştırılabilir tablolara erişme imkanı sunmaktadır.

3.1.3.7. İş Kalitesi (Job Quality)

Çalışanlar için çalıştıkları işin kalitesi, güvensizlik durumu, çalışılan çevrenin niteliği gibi durumları yaş, cinsiyet, eğitim gibi kırılımlara göre ölçen verilerin bulunduğu başlıktır. 19 farklı göstergeye 1 ve 0 değerleri verilerek iş şartlarının ne kadar uygun olduğunu ülkelere ve yıllara göre ölçmeyi kapsayan bir çalışma neticesinde veriler elde edilmektedir.

Bütün üst başlıklar ve altındaki başlıklarda ülkeler ve yıllar verisi yer almaktadır. Ayrıca sağ köşede bilgi (information) başlığı altında ilgili verilere dönük kaynak bölümü ve bu bölümle ilgili irtibat kurulacak kişi ya da organizasyonun mail adresi, veri karakteristiği, nüfus ve kapsam, konsept ve sınıflandırma, diğer hususlar, spesifik veri tabanı gibi noktalar yer almakta ve verinin durumuna göre bu açıklamalardan bazıları bulunup bazıları bulunmayabilmektedir. Özellikle OECD.Stat uygulamasının kendine has verileri ve çalışmaları ile ilgili açıklamalar dış kullanıcı için sitenin işlevselliğini artırmaktadır.

Üç uluslararası kuruluşun genel ya da işgücüne dönük istatiksel veri tabanları ideal bir işgücü piyasası bilgi sisteminde olması gereken hususları belirtmede önemli ve yol göstericidir. Özellikle ILO'nun kısaca KILM olarak bilinen "İşgücü Piyasası Anahtar Göstergeleri" sisteminin, hem yer alan 17 temel işgücü göstergesi hem bir program olarak bilgisayara indirilebiliyor olması hem de verilerle ilgili kapsamlı açıklama içeren metaveriye sahip olması sistemin en önemli başarısıdır. Sistemin mobil uygulamasının olmaması ise en büyük eksikliğidir. Eurostat ise mobil sürüme sahip olarak özellikle işgücü ile istenilen verilere ulaşmada çabukluk ve pratiklik sağlamaktadır.

Kapsamları ve amaçları farklı olsa de üç uluslararası kuruluş olarak ILO, Eurostat ve OECD'nin işgücü piyasasına temel teşkil edebilecek verileri ve bu verilerin yayınlanma sistematiği vardır. Bu kuruluşlar kendi istatistiklerini ve özel olarak kendi çerçevelerine uygun işgücü istatistiklerini yayınlamaktadırlar. Üst

başlıklar ve alt kırılımlarda belirli hususların benzer olması ise o verinin işgücü piyasası açısından arz ettiği önemden kaynaklanmaktadır. Ülkemiz için oluşturulacak bir "İşgücü Piyasası Bilgi Sistemi" için bu kurumların işgücü verilerinden faydalanılması kaçınılmazdır. Geçmişte yapılan çalışmalarda da faydalanıldığı gerçeği bilinmektedir. Ancak bu kurumların verilerinin bazılarının ülkemiz açısından karşılığının olmaması bazı noktalarda farklılaşmayı mecbur kılmaktadır. Örneğin bir OECD.Stat verisi olan "İstihdam Koruma" verisi ülkemizde yayınlanmamaktadır. Bazen de alt kırılımlarda içerik olarak veriler farklılaşmaktadır. Fakat ülkemizde oluşturulacak bir İPBS'nin geçmiş çalışmalardan da ilham alacak olması ve sadece ülkemiz verilerini ihtiva edecek olmasından ötürü veri çeşitliliği olarak bu üç kurumun da önünde olacağı rahatlıkla söylenebilir.

3.2. İŞGÜCÜ PİYASASI BİLGİ SİSTEMİ OLUŞTURMANIN YASAL VE KURUMSAL ÇERÇEVESİ

3.2.1.9. Kalkınma Planı

"Plan Öncesi Dönemde Türkiye'de Ekonomik ve Sosyal Gelişmeler" bölümünün İstihdamın Artırılması başlığının İşgücü Piyasasının Geliştirilmesi alt başlığında sistemle ilgili olarak "İşgücü piyasası ile ilgili bilgi sisteminin oluşturulması amacıyla İşgücü Piyasası Bilgi Danışma Kurulu oluşturulmuştur" ve Temel Amaçlar: Gelişme Eksenleri bölümünün Eğitimin İşgücü Talebine Duyarlılığının Artırılması başlığında "İşgücü Piyasasına ilişkin bilgi sistemleri geliştirilmesi…" ifadelerine yer verilmiştir.[126]

3.2.2. İŞKUR Kanunu

İşgücü piyasasına ait bir bilgi sisteminin oluşturulması 4904 sayılı Türkiye İş Kurumu Kanunu'nun 9. Maddesinde İşgücü Piyasası ve İstatistik Dairesinin görevleri sayılırken d bendinin 5. fırkasında "İşgücü piyasası bilgi sistemini oluşturmak"[127] ifadesine yer verilmiştir.

[126] **9. Kalkınma Planı (2007-2013)**, R.G. 1.7.2006-26215
[127] **4904 Sayılı Türkiye İş Kurumu Kanunu**, R.G. 5.7.2003-25159

3.2.3. İŞKUR Genel Kurulları

3.2.3.1. IV. Genel Kurul

4. Genel Kurul İstihdam Politikası Önerileri bölümünde bilgi sistemine şu şekilde değinilmiştir:

İşgücü piyasasına ilişkin veriler arasında uyum, verilerin birbirleri ile karşılaştırılabilir ve bir arada kullanılabilir olması, resmi istatistik programına paralel olarak sağlanmalıdır. Ulusal ve İl düzeyinde İşgücü Piyasası Bilgi Sistemi kurulmalıdır.[128]

IV. Genel Kurul'dan itibaren İşgücü Piyasası Bilgi Sistemi oluşturma düşüncesi gerek politika önerileri gerekse Genel Kurul raporlarında yer almıştır. Özellikle V. Genel Kurul Çalışma Raporu oldukça kapsamlı bir bilgi sistemi tanımlamış ve katılımcı kurumlar ile yer alacak göstergeler detaylı olarak belirtilmiştir. 2009 yılı sonunda bu sistemin faaliyete geçirilmesi planlanmıştır. Fakat Genel Kurul'daki bilgi sistemine ait devamlı vurguya rağmen sistemin yürürlüğe girmesi sağlanamamıştır.

3.2.3.2. V. Genel Kurul

5. Genel Kurul raporunda bilgi sistemi oldukça kapsamlı bir şekilde yer almıştır ve bütün safhalarına değinilmiştir. Buna rağmen sistemde daha sonra PES Projesi kapsamında faaliyete geçirilmeye çalışılmış fakat 2015 yılı bittiğinde faaliyete geçip işlerlik kazanamamıştır:

2008 Yılı Program Tedbirlerinde Aktif İşgücü Politikalarının Geliştirilmesi başlığı altında bulunan **"İşgücü Piyasası Bilgi Sisteminin Oluşturulması"** tedbiri Kurumumuz sorumluluğunda yürütülmektedir. İlgili tedbir maddesinde "Aktif işgücü programlarının etkin bir biçimde tasarlanması ve uygulanması, programların hangi hedef kitleye yöneleceğinin ve işgücü piyasasında ne tür programlara ihtiyaç duyulduğunun belirlenmesi için işgücü piyasası bilgi sistemi oluşturulacaktır" şeklinde ifade edilmektedir.

Tedbirde, işgücü piyasası bilgi sisteminin oluşturulmasından İŞKUR'un sorumlu, ÇSGB, DPT, TÜİK, MPM, KOSGEB, İşçi ve işveren Sendikaları

[128] Türkiye İş Kurumu, **4. Genel Kurul İstihdam Politikası Önerileri**, Kasım 2007.

Konfederasyonları, Meslek Kuruluşlarının ilgili Kuruluşlar olduğu belirtilmiştir.

Yukarıda bahsedilen konular çalışmanın yasal dayanağının oluşturmaktadır. Ancak bunun yanında en büyük çıkış noktalarından biri ise işgücü piyasasının bu nitelikte bir veri kaynağına ihtiyacı bulunmasıdır.

Bu kapsamda; İşgücü piyasası bilgi sisteminin oluşturulmasına yönelik çalışmalar Kurumumuz sorumluluğu dâhilinde İşgücü Piyasası Bilgi Danışma Kurulu faaliyetleri çerçevesinde yürütülmeye başlanmıştır.

Çalışmaların çıkış noktası TİSK ve TÜRK-İŞ'in işbirliği ile gerçekleştirdikleri Yerel Düzeyde işgücü Piyasasını izleme ve Yönlendirme Mekanizmalarının Etkinleştirilmesi Projesi çerçevesinde hazırlanan İl Düzeyinde işgücü Piyasasını İzleme Rehberidir. Bu rehber 2007 yılı Eylül ayı içerisinde kamuoyu ile paylaşılmıştır. Bu çalışmada il bazında o il ile ilgili işgücü piyasasına yönelik çeşitli Kurumlara ait bilgiler derlenmiştir.

28.12.2007 tarihinde toplanan İşgücü Piyasası Bilgi Danışma Kurulu Yürütme Komitesi kararına göre, il düzeyinde bilgi ihtiyacının tespit edilmesi ve bu ihtiyaca uygun işgücü piyasası bilgilerinin oluşturulmasına yönelik bir alt çalışma grubu kurulmuştur. Bu çalışma grubu İŞKUR, DPT, TÜİK, TİSK ve TÜRK-İŞ temsilcilerinden oluşmuştur.

Bu çalışma grubu Yerel Düzeyde işgücü Piyasasını İzleme Rehberindeki tabloları örnek alarak işgücü piyasası bilgi sistemine kaynak teşkil edecek bilgileri tespit etmek amacıyla toplam beş toplantı yapmıştır. Bu toplantılar sonucunda illerin işgücü piyasasını ortaya koyacak 23 tablo tespit edilmiştir. Bu tablolar farklı Kurumların verilerinden derlenmiştir. Tablolar SGK, Hazine Müsteşarlığı, TÜİK, İŞKUR, Çalışma Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı ve YÖK'e ait verilerden oluşmaktadır, ilgili Kurumlardan test bilgileri elde edilmiştir.

Bu tablolarda iktisadi Faaliyet Kollarına Göre İşyeri sayısı ve çalışan sayısı (SGK), iktisadi faaliyet kollarına göre il yatırım teşvikleri ve bu teşviklerle öngörülen istihdam (Hazine Müsteşarlığı), Kayıtlı aktif sigortalılar (SGK), İlin nüfus yapısı, yaş bağımlılık oranı, cinsiyet ve yaşa göre nüfus yoğunluğu, ilin okullaşma oranı, illerin okuma yazma durumu (TÜİK), işgücü göstergeleri NUTS'a göre, işgücünün eğitim durumu, istihdam edilenlerin işteki durumu, iktisadi faaliyet

kollarına göre kayıtlı ve kayıt dışı çalışanlar (TÜİK), Eğitim durumu, yaş ve cinsiyete göre kayıtlı işsizler (İŞKUR), iktisadi faaliyet kollarına göre açık iş ve işe yerleştirmeler, mesleklere göre il düzeyinde kayıtlı işsiz-açık iş ve işe yerleştirmeler, iktisadi faaliyet kollarına ve eğitim durumlarına göre işsizlik sigortasından faydalananlar (İŞKUR), İŞKUR'un işyerlerine yapmış olduğu anket sonuçlarına göre açık işler ve temininde güçlük çekilen meslekler, anket sonuçlarına göre istihdam artışı veya istihdam azalışı beklenen meslekler ve sektörler (İŞKUR), illere göre işten ayrılanların ayrılma nedenine göre sayısı (ÇSGB), genel-mesleki ve teknik ortaöğretimde yeni kayıt ve mezun olan öğrenciler (MEB), Yüksekokul ve fakültelere yeni kayıt olanlar (YÖK) ile ilgili veriler bulunmaktadır.

Tablolardaki verilerin ne sıklıkla ve hangi ortamda gönderileceği ile ilgili görüşmelerde bulunmak için İlgili Kurumlara üst yazılar yazılmıştır. Bu Kurumların belirleyecekleri konularında uzman personellerle görüşmeler yapılmıştır.

Elde edilen bilgilerin elektronik ortama aktarılması ile ilgili olarak, kullanılacak veri tabanı tasarımı yapılmıştır. Raporlama aracının seçimi tamamlanmıştır. Son olarak işgücü Piyasası Bilgi Sistemine veri sağlayacak Kurumlara ilgili verilerin ne zaman ve ne şekilde gönderileceği ile ilgili üst yazılar yazılmış, İşgücü Piyasası Bilgi Sisteminin 2009 yılı sonunda kullanıma sunulması planlanmaktadır.[129]

5. Genel Kurul Politika Önerileri madde 20'de bilgi sistemine şu şekilde değinilmiştir:

İşgücü piyasasına ilişkin kapsamlı, nitelikli ve güncel verilere ulaşmayı sağlamak üzere ulusal düzeyde ve il düzeyinde İşgücü Piyasası Bilgi Sistemi'nin İŞKUR bünyesinde kurulmasıyla ilgili hazırlıklar bir an önce sonuçlandırılmalıdır.[130]

3.2.3.3. VI. Genel Kurul

6. Genel Kurul raporunda bilgi sistemine şu şekilde yer verilmiştir:

[129] Türkiye İş Kurumu, **5. Genel Kurul Çalışma Raporu**, Kasım 2009, s.43-44.
[130] Türkiye İş Kurumu, **5. Genel Kurul İstihdam Politikası Önerileri**, Kasım 2009.

İşgücü piyasasına ilişkin belirlenen ön bilgilerin elektronik ortama aktarılması ile ilgili olarak, kullanılacak veri tabanı tasarımı yapılmıştır. Raporlama aracının seçimi tamamlanmıştır. Bu çalışmanın daha da geliştirilmesi amacıyla Kamu İstihdam Hizmetlerinin Geliştirilmesi Operasyonuna bir eylem olarak dâhil edilmiştir. Bu proje sonunda çalışmanın kullanıma sunulması planlanmaktadır.[131]

6. Genel Kurul önerileri madde 33'te bilgi sistemi şu şekilde yer almaktadır:

Ulusal düzeyde ve il düzeyinde işgücü piyasasına ilişkin kapsamlı, nitelikli ve güncel verilere tüm kesimlerin erişebilmesini sağlayan İşgücü Piyasası Bilgi Sistemi kurulmasıyla ilgili hazırlıklar bir an önce sonuçlandırılmalıdır.[132]

3.2.3.4. VII. Genel Kurul

7. Genel Kurul raporunda bilgi sistemine şu şekilde yer verilmiştir:

İşgücü piyasasına ilişkin belirlenen ön bilgilerin elektronik ortama aktarılması ile ilgili olarak, kullanılacak veri tabanı tasarımı yapılmıştır. Raporlama aracının seçimi tamamlanmıştır. Bu çalışmanın daha da geliştirilmesi amacıyla Kamu İstihdam Hizmetlerinin Geliştirilmesi Operasyonuna bir eylem olarak dâhil edilmiştir. Bu proje sonunda çalışmanın kullanıma sunulması planlanmaktadır.[133]

7. Genel Kurul Politika Önerileri madde 29'da bilgi sistemi şu şekilde yer almaktadır:

Ulusal düzeyde ve il düzeyinde işgücü piyasasına ilişkin kapsamlı, nitelikli ve güncel verilere tüm kesimlerin erişebilmesini sağlayan İşgücü Piyasası Bilgi Sistemi çalışmaları tamamlanarak uygulamaya konmalıdır.[134]

3.2.3.5. VIII. Genel Kurul

İlgili Genel Kurul raporunda bilgi sistemi şu şekilde yer almıştır:

İşgücü piyasasına yönelik veri üreten kurum ve kuruluşların verilerini tek çatı altında toplayan İşgücü Piyasası Bilgi Sisteminin altyapı oluşturma

[131] Türkiye İş Kurumu, **6. Genel Kurul Çalışma Raporu**, Aralık 2011, s.53.
[132] Türkiye İş Kurumu, **6. Genel Kurul Önerileri,** Aralık 2011.
[133] Türkiye İş Kurumu, **7. Genel Kurul Çalışma Raporu**, Kasım 2013, s.77
[134] Türkiye İş Kurumu, **7. Genel Kurul Politika Önerileri**, Kasım 2013.

çalışmalarına devam edilmektedir. İŞKUR, TÜİK, ÇSGB, MEB, SGK, TOBB, YÖK ve Kalkınma Bakanlığı verilerini İŞKUR çatısı altında İşgücü Piyasası Bilgi Sistemi ile tek noktada kamuoyu ile paylaşmayı hedefleyen bilgi sisteminin tamamlanmasının ardından kamuoyunun kullanımına açılması hedeflenmektedir.[135]

3.2.4. Faaliyet Raporları

İŞKUR tarafından her yıl yayınlanan Faaliyet Raporlarında bilgi sistemine yer verilmiştir.

3.2.4.1. 2012 Yılı Faaliyet Raporu

2013 yılı sonunda faaliyete geçeceği belirtilen bilgi sistemi, faaliyet raporunda şu şekilde yer almıştır:

İşgücü piyasasına ilişkin temel kurum ve kuruluşların işgücü arzı ve talebi verilerini içeren bir bilgi yönetim sistemi oluşturma çalışmaları Kamu İstihdam Hizmetlerinin Geliştirilmesi Projesi (PES) kapsamında 2012 yılında başlatılmıştır. 2013 yılı sonu itibariyle tamamlanması planlanmıştır.[136]

3.2.4.2. 2013 Yılı Faaliyet Raporu

Bu yıl faaliyet Raporunda da 2014 yılına benzer ifadeler kullanılarak sistemin 2014 yılında faaliyete geçeceği belirtilmiştir:

İşgücü piyasasına ilişkin temel kurum ve kuruluşların işgücü arz ve talep verilerini içeren bir bilgi yönetim sistemi oluşturma çalışmalarına Kamu İstihdam Hizmetlerinin Geliştirilmesi Projesi (PES) kapsamında 2012 yılında başlanmıştır.

Çalışmalar tamamlandığında Türkiye genelinde işgücü piyasasına ilişkin veri/değişkeni üreten kurumlar olan İŞKUR, Sosyal Güvenlik Kurumu, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, Türkiye İstatistik Kurumu ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ve Milli Eğitim Bakanlığı'nın verileri birleştirilerek bu kurumların ortak kullandığı veriler standartlaştırılmış bir şekilde yararlanıcılara sunulmuş olacaktır.

---

[135] Türkiye İş Kurumu, **8. Genel Kurul Çalışma Raporu**, Kasım 2015, s.100.
[136] Türkiye İş Kurumu, **2012 Yılı Faaliyet Raporu**, s.74.

Bu kapsamda 2013 yılı içerisinde adı geçen kurumlarla protokol yapılarak veriler temin edilmiştir. Yazılım çalışmaları tamamlandıktan sonra veriler 2014 yılında yararlanıcıların kullanımına sunulacaktır.[137]

3.2.4.3. 2014 Yılı Faaliyet Raporu

Faaliyet raporunun yayınladığı yıl, PES Projesi kapsamında İşgücü Piyasası Bilgi Sistemi ile ilgili çalışmalara hız verildiği ve bir bilgi sisteminin ortaya çıkmasının beklendiği bir yıldı. Faaliyet Raporunda bilgi sistemine şu şekilde yer verilmiştir:

İşgücü piyasasına ilişkin temel kurum ve kuruluşların işgücü arz ve talep verilerini içeren bir bilgi yönetim sistemi oluşturma çalışmalarına Kamu İstihdam Hizmetlerinin Geliştirilmesi Projesi (PES) kapsamında 2012 yılında başlanmıştır.

Çalışmalar tamamlandığında Türkiye genelinde işgücü piyasasına ilişkin veri/değişkeni üreten kurumlar olan İŞKUR, Sosyal Güvenlik Kurumu, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, Türkiye İstatistik Kurumu ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ve Milli Eğitim Bakanlığı'nın verileri birleştirilerek bu kurumların ortak kullandığı veriler standartlaştırılmış bir şekilde yararlanıcılara sunulması planlanmakladır.

Bu kapsamda adı geçen kurumlardan bazılarıyla protokol yapılarak veriler temin edilmiş, diğer kurumlarla ise 2015 yılı içerisinde protokol yapılması planlanmakta olup, yazılım çalışmaları da tamamlandıktan sonra veriler yararlanıcıların kullanımına sunulacaktır.[138]

3.2.5. İŞKUR Stratejik Planları

5 yıllık bir dönemi kapsayacak şekilde hazırlanan Stratejik Planlar, 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 9'uncu maddesiyle kamu idareleri için zorunlu kılınmıştır. Stratejik Plan, kurum tarihçesi, görevleri ve faaliyetleri ile örgüt yapısı, insan kaynakları ve fiziki alt yapısı, ulusal ve uluslararası gelişmeler ve bunlara ek olarak misyon, vizyon, ilke ve değerleri,

[137] Türkiye İş Kurumu, **2013 Yılı Faaliyet Raporu**, s.38.
[138] Türkiye İş Kurumu, **2014 Yılı Faaliyet Raporu**, s.46.

stratejik amaçları ve hedefleri ile politika ve tedbirlerini içermektedir. Bu minvalde kurum Stratejik Planlarında **İşgücü Piyasası Bilgi Sistemi** konusu da yer almıştır.

2012 Temmuz'unda yayınlanan 2013-2017 Stratejik Planının çeşitli safhalarında bilgi sistemine değinilmiştir:

Stratejik Hedefler-Amaç 4-Hedef 2 2013 Yılı Sonuna Kadar İşgücü Piyasası Bilgi Sistemini Kurmak ve 2014 Yılından İtibaren İşletilmesini Sağlamak.

Stratejik Amaç-Amaç 4-Hedef 2

Performans göstergesi:

- İPBS'nin kurulum işlemlerinin tamamlanması.
- İPBS kurulduktan sonra sistem için 3'er aylık dönemler halinde hazırlanacak izleme raporu.

Stratejiler:

- Başta İşgücü Piyasası Bilgi Danışma Kurulunda temsil edilenler olmak üzere, İPBS'ye katkı verebilecek kurum/kuruluşlarla etkin bir diyalog ve işbirliği oluşturarak İPBS alt yapısının doğru ve güncel veriler alınacak şekilde kurulmasını sağlamak.

3.2.6. İşgücü Piyasası Bilgi Danışma Kurulu (İPBDK)

2003 yılından itibaren faaliyete geçen bu kurul, İŞKUR Genel Müdürlüğü başkanlığında ve sekretaryasında danışma kurulu ve yürütme komitesi adı altında, her iki toplantı da senede iki kez olacak şekilde, ilgili kurum ve kuruluşların katılımıyla toplanmaktadır.

Kurul yönetmeliğinde amaç; "işgücü piyasası ile ilgili bilgi ihtiyaçlarının tespit edilmesi, derlenmesi ve dağıtılması faaliyetlerinin izlenmesi ve geliştirilmesi, işgücü piyasasına ilişkin ortak veri tabanının oluşturulması, çeşitli kurum ve kuruluşlarca oluşturulmuş ve oluşturulacak veri tabanlarının uyumlaştırılması ve geliştirilmesi, veri üretiminde norm ve standart birliğinin sağlanması için ilgili kurum ve kuruluşlar arasında sürekli diyalog ve işbirliği ortamı oluşturmak amacıyla tavsiyelerde bulunacak İşgücü Piyasası Bilgi Danışma Kurulunu oluşturmak ve bu Kurulun çalışma usul ve esaslarını düzenlemektir" şeklinde ifade edilmiştir.

Özellikle "işgücü piyasasına ilişkin ortak veri tabanının oluşturulması, çeşitli kurum ve kuruluşlarca oluşturulmuş ve oluşturulacak veri tabanlarının uyumlaştırılması ve geliştirilmesi, veri üretiminde norm ve standart birliğinin sağlanması" ifadeleri işgücü piyasasına yönelik bir bilgi sistemi ihtiyacını karşılama hedefi açıkça ifade edilmiştir.

Netice itibariyle İŞKUR Kanunu, İŞKUR Genel Kurul kararları ve politika önerileri, Kurum Faaliyet Raporları ve Stratejik Raporlarında yer alan "İşgücü Piyasası Bilgi Sistemi" oluşturma ve yürürlüğe koyma işlemi Kamu İstihdam Hizmetleri Projesi kapsamında oluşturulan 2.5 Sosyo-Ekonomik Göstergeler Sistemi ile sonuca yaklaşılsa da nihayete erdirilememiştir.

3.3. İŞGÜCÜ PİYASASI BİLGİ SİSTEMİ OLUŞTURMA ÇALIŞMALARI

3.3.1. İşgücü Piyasası Enformasyon Sistemi

Türkiye'de faal nüfus ve ayrıntısı hakkında 5 yıllık ara ile tekrarlanan Genel Nüfus sayımları ile 1966 yılından itibaren uygulanmaya başlanan Hanehalkı İşgücü Anketleri ile düzenli olarak, sınırlı da olsa bilgi düzenlenmektedir. Elde edilen verilerin parçalı bir yapıda olması, Hanehalkı İşgücü Anketleri sonuçlarının bir zaman serisi içerisinde karşılaştırılabilir olmasını engellemektedir. Bu durum, karşılaştırılabilir bir Hanehalkı İşgücü Anketlerinin uygulanmasını zorunlu hale getirmiştir.

Bu bağlamda Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) koordinatörlüğünde yürütülen İşgücü Piyasası Enformasyon Sistemi (İPES) kapsamında, Uluslararası Çalışma Örgütü'nün (ILO) teknik katkılarıyla yapılan çalışmalarda; hem kırsal hem de kentsel yerleri kapsayacak büyüklükte bir örneklem hacmi ve geliştirilmiş soru kağıdı kullanılarak düzenli aralıklarla, yılda iki kez (her yılın Nisan ve Ekim ayının pazartesi ile başlayıp pazar ile biten son haftası referans dönemi alınarak) Hanehalkı İşgücü Anketi uygulanması öngörülmüştür.

Anket, her yönüyle ele alınarak sistem yeni bir yapıya kavuşturulmuştur. Anket içeriğinde iktisaden faal nüfus, istihdam, işsizlik ve eksik istihdamın ölçümünde son uluslararası standartlar (ILO, On üçüncü Uluslararası Çalışma İstatistikçileri Konferansı, 1982) kullanılmıştır. Yeni anket düzenlenirken elde

edilecek verilerin hem zaman içerisinde kendi içinde karşılaştırılabilir hem de uluslararası verilerle kıyaslanabilir nitelikte olmasına dikkat edilmiştir.[139]

İstihdam ve Eğitim Projesinin temel hedefi, iş arayanların meslek ve yeteneklerini göz önünde bulundurarak istihdam beklentileri ve eğitim gereksinimleri hakkında daha iyi bilgi sağlama yoluyla işgücü piyasası kararlarının etkinliğini artırmaktır. Bu hedefe bağlı olarak dört alt hedef belirlenmiş ve bunlardan bir tanesi de donanımsal ve yazılımsal destek şartıyla bir işgücü piyasası bilgi veri tabanı geliştirmek olarak belirtilmiştir.

Bu veri tabanını ve donanım ve yazılım şartnamelerinin oluşturulması için süreç şu şekilde kurgulanmıştır:

- İşgücü piyasası bilgi veri tabanı için Devlet İstatistik Enstitüsü (DİE) ve İşgücü Piyasası Bilgi Danışma Kurulu'nun işgücü piyasası bilgisi ve analizi için faydalı olacak veri üretimi ve yayımının tasarlanması ve geliştirilmesine rehberlik edecek bir "veri tabanı teknik komitesi" oluşturması amaçlanmıştır.
- İşgücü Piyasası Bilgi veri tabanlarının geliştirilmesi ve yönetilmesi konusunda önemli deneyime sahip bir yabancı kuruluşun belirlenmesi ve bu kuruluşun, bu sistem için veri tabanları tasarlanması ile donanım ve yazılım gerekliliklerini önerme görevinin olması da planlanmıştır.
- Uygulanması ve sürdürülmesi için veri tabanı üretilmesi ve yaygınlaştırılmasında DİE personeline izleme görevi verilmiştir.[140]

İşgücü Piyasası Enformasyon Sisteminin, DİE tarafından geliştirilmesi ve şu amaçlara yönelik faaliyetleri kapsaması planlanmıştır:

- DİE tarafından oluşturulan işgücü piyasası verilerinin kapsam, kalite, güncellik ve erişilebilirliklerini geliştirmek,
- İşgücü piyasası veri tabanlarını oluşturarak bütün kaynaklardan işgücü piyasası bilgilerini yaygınlaştırmak,

---

[139] **Hanehalkı İşgücü Anketi Sonuçları Ekim 1999,** T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, Ankara 2001, s.XI.

[140] **Technical Assistance to Develop Labour Market Information,** State Institute of Statistics Tor No. 6, s.15-16.

- İşgücü piyasasındaki güncel gelişmeler üzerine altı aylık bültenler hazırlayarak yayınlamak ve uzun dönemli işgücü piyasası eğilimleri üzerine araştırmalar yapmaktır.

İPES, DİE tarafından uygulanacak üç alt bölümü içermektedir ve bunlardan bir tanesi İşgücü Piyasası Enformasyon Sistemi Veri Tabanı olarak adlandırılmıştır. Bu alt bölümde, DİE'nin kişilerin ve kuruluşların daha etkin bir şekilde İPES'ten yararlanması için İPES veri tabanı geliştirilmesi amaçlanmıştır. DİE'nin, veri tabanının tasarlanması ve yönetiminden sorumlu olması ve İşgücü Piyasası Enformasyon Sistemi Danışma Kurulu görüş ve önerilerini bildirmesi hedeflenmiştir. Bu alt bölümde eğitim ve teknik yardım desteğinin sağlanması ve yöresel kullanıcıların da eğitiminin gerçekleştirilmesi gereği ifade edilmiştir.[141]

İşgücü Piyasası Enformasyon Sistemi, İstihdam ve Eğitim Projesinin bir alt bileşeni olarak 25 yılı aşkın süre önce bir proje vasıtasıyla uygulanmaya çalışılmış ve zamanla Hanehalkı İşgücü Anketi (HİA) çalışmasına evrilmiştir. Her ne kadar TÜİK, halen HİA'nın devamı niteliğinde olan İşgücü İstatistikleri verilerini yayınlamayı sürdürse de bütün işgücü verileri TÜİK tarafından yayınlanmamakta ve parçalı ve dağınık yapısını sürdürmektedir. Bu yüzden İPES üzerinden çeyrek asrı aşkın süre geçmiş olmasına rağmen işgücü piyasası ile ilgili verilerin bir arada toplandığı bir bilgi sistemi oluşturulamamıştır.

3.3.2. İşgücü Piyasası Bilgi Danışma Kurulu

3.3.2.1. Danışma Kurulu

Kurulun senede iki kez, mart ve kasım aylarında toplanması İPBDK yönetmeliğinde yer almıştır. Kurulun ulaşılan tutanaklarında doğrudan ya da dolaylı olarak İPBS oluşturmaya yönelik çalışmaları olduğu gözlenmiştir.

2004 yılının Nisan ayında toplanan Danışma Kurulunda İşgücü, istihdam ve işsizlik konularında kurumların ürettikleri verilerin derlenmesi, tanım birliğinin sağlanması gerektiği ve ortak veri tabanı oluşturmak için ilgili kurum ve kuruluşlar arasında bilgisayar ağı kurulması kararları alınmıştır.[142]

---

[141] **Eğitim ve Eğitim Projesi,** İş ve İşçi Bulma Kurumu, Yayın No: 279, Ankara 1993, s.13.

[142] Türkiye İş Kurumu, **İşgücü Piyasası Bilgi Danışma Kurulu Toplantı Tutanağı**, Nisan 2004

2008 Kasım ayında yapılan Danışma Kurulu toplantısında; …İşgücü Piyasası Bilgi Sistemi oluşturulmasının 2008 yılı program tedbirlerinde yer aldığı, İl Düzeyinde İşgücü Piyasasını İzleme Rehberi'nin 2007 Eylül'de kamuoyuna sunulduğu, bu konu ile ilgili alt çalışma grubu oluşturulduğu ve bu alt çalışma grubunun bugüne kadar 5 toplantı yaptığı, 23 adet tablo tespit edildiği, ilgili Kurumlardan test bilgilerinin geldiği ve verilerin ne sıklıkla isteneceğine dair bir üst yazı yazılarak ilgili kurumlardan sorumlu personellerin istendiğini eklenmiştir.[143]

Ayrıca Mart 2014'te yapılan danışma kurulu toplantısında PES projesi kapsamındaki 2.5 Sosyo-Ekonomik Göstergeler Sisteminin, ilgili çalışmada yer alana bilişim uzmanınca sunumu ve tanıtımı gerçekleştirilmiştir.[144]

3.3.2.2. Yürütme Komitesi

2014 yılı Şubat ayındaki Yürütme Komitesi toplantısında şu hususlara değinilmiştir:

- İşgücü Piyasası Bilgi Sistemi, bazı kamu kurum ve kuruluşları ile protokol yapılmak suretiyle inşa edilmiştir.
- Proje kapsamında inşa edilen söz konusu sistem, şimdiye kadar inşa edilen kurumlar arası veri gerektiren sistemlerin en kolayı olduğu belirtmiştir. Dolayısıyla bu sistemin, bundan sonra İŞKUR tarafından kolaylıkla yürütebileceği ve ayrıca sistemin ilk kez görücüye çıkacağı ve İŞKUR tarafından teste tabi tutulacağı ifade edilmiştir.
- Sistem Sosyo Ekonomik Göstergeler Sistemi adıyla ortaya çıkmıştır.
- Sistemin testinde kurul üyelerinin de bulunması faydalı olacaktır.
- İl bazında işgücü verisi bulunmasının daha iyi olacağı vurgulanmıştır. Zorlukları olabilmekle birlikte sistemin İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulları'na il bazında veri temin edecek yapıya kavuşturulması planlanmaktadır.
- Sistemin geliştirilmeye açık olduğu belirtilmiş, görüş ve önerilerin sonuç raporunun 'öneriler' kısmına yazılabileceği ifade edilmiştir.

---

[143] Türkiye İş Kurumu, **İşgücü Piyasası Bilgi Danışma Kurulu Toplantı Tutanağı**, Kasım 2008.

[144] Türkiye İş Kurumu, **İşgücü Piyasası Bilgi Danışma Kurulu Toplantı Tutanağı**, Mart 2014.

- TOBB'un, verileri kendi sitesinde yayınladığı belirtilmiş ayrıca sistem için geri dönüşlerde problem olduğu vurgulanmıştır. Öncelikle protokol yapılmak istendiği belirtilmiş ancak söz konusu verilerin, İŞKUR'dan ziyade özel bir proje kapsamında kullanılacağı varsayımına istinaden protokolün gerçekleştirilemediği belirtilmiştir. Protokolün imzalanmasına ilişkin yeniden irtibat sağlanabilecektir.
- Ulaşımın ülkemizde oldukça önemli olduğu, ulaşım hizmetlerinde yapılacak bir iyileştirmenin kadın istihdamına olumlu katkı sağlayacağı belirtilmiştir. Örnek olarak, kadınların büyükşehirlerde güçlükle ulaşabildiği yere daha pratik bir şekilde ulaştıkları takdirde istihdam edilebilirliklerinin rahatlıkla artacağı ifade edilmiştir. Türkiye'nin çalışma yerlerine ulaşımda en fazla zaman harcanan ülkelerden birisi olduğu, bu nedenle ulaşım sürelerine yönelik istatistiklerin de derlenmesi gerektiği vurgulanmıştır. [145]

İşgücü Piyasası Bilgi Danışma Kurulu'nun gerek Danışma Kurulu gerekse de Yürütme Komitesi toplantılarında İşgücü Piyasası Bilgi Sistemi oluşturmaya dönük çalışmalar parçalı bir yapı arz etse de günümüze kadar süregelmiştir. Fakat kurulun çok geniş üye grubuna sahip olması ve alınan kararların bağlayıcılık ve takip edilme sorunu gibi hususlara sahip olması tam olarak bir sistem oluşturulmasını ya da sistem oluşturmaya ön ayak olmasını sağlamasını engellemiştir. Kurulun gelecek dönemde oluşturulacak sistemde, bir danışma kurulu gibi hareket etmesini sağlayacak yasal düzenlemeler oluşturulduğunda işlevinin ve öneminin, bu sistem bazında artması mümkün hale gelecektir.

3.3.3. Sosyo-Ekonomik Göstergeler Sistemi

Türkiye'de etkili bir işgücü piyasası bilgi sisteminin kurulması temel bir ihtiyaç olarak birçok yerde ifade edilmiştir. Bu kapsamda değişik yöntem ve kapsamlarda birkaç girişimin olduğu ifade edilmiştir. Ancak İŞKUR bünyesinde "Kamu İstihdam Hizmetleri Projesi" kapsamında somut adımlar atılabilmiştir. Bu kapsamda projenin 2.5 nolu bileşeni "İşgücü Piyasası Bilgi Sistemi oluşturma"

[145] Türkiye İş Kurumu, **İşgücü Piyasası Bilgi Danışma Kurulu Yürütme Komitesi Toplantı Tutanağı**, Ankara Şubat 2014.

fikrini içermiştir. Projenin Haziran 2012'de yayınlanan başlangıç raporunda kapsamlı bir işgücü piyasası sistemi kurulması hedeflenmiştir.[146]

Sistemin amacı hem çeşitli kurumların yayınladığı işgücü piyasası ile ilgili verileri tek bir noktada toplayabilmek, veri karşılaştırılabilirliğini sağlamak ve kullanıcının kendi amaçlarına uygun tablo oluşturabilmesini sağlamak hem de çok az kişi tarafından bilinen ve kullanılan, sadece istatistik aylık/yıllık bültenlerde yer alan ve en fazla iki boyutlu tablo üretimine imkân tanıyan veri paylaşımını daha kapsamlı hale getirmek şeklinde belirtilmiştir.[147]

Kamu İstihdam Hizmetleri Projesi başlangıç raporunda 2.5 faaliyet kodlu bu çalışmanın Ocak 2012 itibariyle 101 hafta süreceği belirtilmiştir. Göstergeler Sistemi çıktıları ise idari veri yapısı ve uyumun analiz edilmesi, İşgücü Piyasası Bilgi Danışma Kurulu ve paydaşlar ile veri paylaşımının desteklenmesine yönelik mutabakat anlaşmasına varılması, ham idari veriler sağlayan kurumların belirlenmesi, veri paylaşım anlaşması yapılması, veri paylaşım ve depolama süreçlerinin analizi, seçilen kurumla pilot web hizmetlerinin başlatılması, veri tabanı, veri toplama şablonları, veri alma araçları, manuel veri girişi ve güncelleme ara yüzü gerçekleştirilmesi, veri alma ve sunum modülünün geliştirilmesi, başlatılması, test edilmesi ve İŞKUR'a transfer edilmesi, kullanıcı kılavuzlarının hazırlanması ve dağıtılması, Eğitici Eğitimi programı uygulanması şeklinde belirtilmiştir.[148]

Başlangıç raporunda yer alan "Proje Tasarımına İlişkin Kilit Konular" başlığı altında bilgi sistemi ile ilgili olarak "Sonuç 2 kapsamında İŞKUR'un kapasite ve altyapısının İşgücü Piyasası Bilgi Sistemi (İPBS) geliştirilmesi vasıtasıyla iyileştirilmesi önerilmiştir. Bu sistemde kilit girdi olarak ulusal ve yerel düzeyde istatistik veriler ve Türk işgücü piyasasının analizi kullanılmalıdır. Bundan dolayı, İPBS'nin geliştirilmesi için kapsamlı bir işgücü piyasası analizinin kilit unsurlarının belirlenmesi gerekmektedir. Veri gereksinimleri, veri kaynakları, verileri kimin toplayacağı ve sonuçları kimin analiz edeceği, son kullanıcıların kim olduğu ve sistemin kim tarafından ve nasıl sürdürüleceği gibi kilit unsurlar

---

[146] Erkan, Levent; **Kamu İstihdam Hizmetlerinin Kalitesini Artırmaya Yönelik Teknik Destek**, Başlangıç Raporu, Ankara 2012

[147] Öğüt, Nurgül, Semra, Türkan; **Sosyoekonomik Göstergeler Sistemi Eğitim Notları,** Ankara 2014, s.1.

[148] Erkan; **a.g.e.**, s.26.

belirlenmelidir" ifadesine yer verilmiştir.[149] Kilit konu bölümünde geçen bu ifadeler, proje süresi boyunca netliğe ve çözüme kavuşturulamayan hususlar olmuştur. Proje uzmanları ve bilişimcileri ile İŞKUR uzmanları arasındaki anlaşmazlıkların temeli bu konulardan kaynaklamıştır.

Yine bu sistemle ilgili başlangıç raporunda bilişim faaliyetlerinin kapsamının geliştirileceği vurgulanmış ve girdi tablosunda kilit/kilit olmayan uzmanların kaç gün girdi süresi olduğu belirtilmiştir.[150]

Başlangıç raporunun "7.2.5 Faaliyet 2.5 İl Düzeyinde İşgücü Piyasası Bilgilerine Yönelik Bir Veri Tabanı Geliştirilmesi" bölümünde şartname itibariyle veri tabanı oluşturulabilmesi için:

- Farklı kurumlardan toplanacak veriler için veri setleri, tablo şablonları tanımlanması,
- Şablonlardan veri setlerinin aktarılmasına yardımcı olacak bir araç geliştirilmesi,
- El ile veri girişi için ara yüz oluşturulması,
- Veri sunumuna yönelik bir model geliştirilmesi,
- Kurum ile anlaşma yapılması durumunda, seçilen kurum ile pilot web hizmetlerine başlanması,
- Test etme ve hata düzeltme,
- El kitabı hazırlanması,
- Eğitimler düzenlenmesi (eğiticilerin eğitimi),

gibi konularda faaliyet gösterileceği belirtilmiştir.

Raporda bilgi sistemi oluşturma Çalışmaların başlangıç noktası olarak, proje çerçevesinde hazırlanan İl Düzeyinde İşgücü Piyasasının İzlenmesi Rehberi: TİSK ve Türk-İş işbirliğinde gerçekleştirilen İşgücü Piyasası İzleme ve Yönlendirme Mekanizmalarının Aktivasyonu olarak belirtilmiştir.[151]

3.3.3.1. Sosyo-Ekonomik Göstergeler Rehberi

Kamu İstihdam Hizmetleri Projesi kapsamında 2.5 Sosyo-Ekonomik Göstergeler Sistemi başlığı altında İŞKUR bünyesi tarafından oluşturulacak bilgi sistemi için bir rehber hazırlanmıştır. Proje uzmanları tarafından oluşturulan bu

[149] Erkan; **a.g.e.**, s.33.
[150] Erkan; **a.g.e.**, s.40-41.
[151] Erkan; **a.g.e.**, s.47-49.

rehberde iki bölüm yer almış, birinci bölüm sistemin kullanıcıları, göstergelerinin belirlenmesi ve gösterge setini içerirken, ikinci bölüm daha çok istatiksel hesaplamaları içeren işgücü piyasasını çok değişkenli analizle değerlendiren bir içeriğe sahiptir. Sistemle ilgili en kapsamlı ve derli toplu içeriğe sahip olması nedeniyle rehber üzerinde durulmasının daha doğru olacağı düşünülmüştür.

İki bölümden oluşan rehberin giriş kısmında İPBS'yi içerecek ana başlıklara kısaca yer verilmiştir.

Birinci bölümde bilgi sisteminin amacı, alt başlıkları, tanımı v.s yer almıştır. Birinci alt başlıkta ise sistemin kullanıcıları olarak insan kaynakları ve istihdam politikaları planlayıcıları, istihdam hizmetlerinde çalışanlar, istihdam ve mesleki eğitim kurulları, işveren ve işçi organizasyonları ve konfederasyonları, öğrenciler ve iş arayanlar belirtilmiştir. İkinci alt başlıkta sistem göstergelerinin belirlenmesine yer verilmiş ve ulusal verilere ek olarak EUROSTAT, OECD, ILO, UN gibi uluslararası kuruluşların veri tabanları incelenerek sistemde olması düşünülen verilere son halinin verildiği belirtilmiştir. Sistem verileri oluşturulurken il düzeyi baz alınmaya çalışıldığı ve bunun mümkün olmadığı yerlerde bölgesel verilere yer verildiği belirtilmiştir. Ayrıca sistemde 7 ana başlık altında 46 gösterge yer alacak şekilde planlama yapılmış ve her bir gösterge için metaveri tanımlamasına gidileceği belirtilmiştir. Birinci bölümün üçüncü alt başlığında gösterge seti başlığı altında sistemin içeriğindeki 7 ana başlık ve onun altında yer alan 46 gösterge tanıtılmıştır. Bu kısımda her bir gösterge için değişkenler ve kırılımlara yer verilmiştir.

Rehberin ikinci bölümü "İşgücü Piyasasının Çok Değişkenli Analizle Değerlendirilmesi" üst başlığı altında bölgeler analizi ve iller analizini içeren iki alt başlıktan oluşmaktadır.

Bölgeler analizinde temel bileşenler analizi yönteminin kullanılacağı belirtilmiş ve bu analizde temel bileşen sayısının belirlenmesi ve değişken seçimi başlığında istatistiksel ve ekonometrik bazı hesaplamalara yer verilerek göstergelere yönelik bazı değerlere erişilmiştir.

İller analizinde de yine bölgeler analizindeki gibi her gösterge için çeşitli analizler, istatistiksel ve ekonometrik hesaplamalar yer almıştır.

Son olarak rehberin ek kısmında tanım, kavram ve sınıflamalar ile ilişki matrisi yer almıştır.[152]

Sistemi tanıtmak için proje uzmanlarınca oluşturulmuş bu rehber, ilk bölümde ihtiyaca cevap verecek şekilde sistemin işlerliğiyle ilgili hususlara üzerine eğilmiştir. İkinci bölüm ise tam tersi şekilde daha teknik bir dile sahip ve istatistik, ekonometri gibi bölümlerden mezun olanların anlayabileceği şekilde oluşturulmuştur. Yukarıda belirtilen sistemin kullanıcısı olacak kişiler ve kurumlar düşünüldüğünde rehberin bu kısmının sistemi tanıtımından uzak olduğu söylenebilir.

3.3.3.2. İşgücü Piyasası Bilgi Sistemi İnternet Sitesi

Proje kapsamında "Sosyoekonomik Göstergeler Sistemi" ve "İşgücü Piyasası Bilgi Sistemi" kavramları iç içe geçmiş ve birbirinin yerine kullanılmıştır. Bu çerçevede ikisi de oluşturulacak sistemin adı olarak kullanılmıştır. Bu sistem için hazırlanan internet sitesi "İşgücü Piyasası Bilgi Sistemi" adını taşıdığından "İşgücü Piyasası Bilgi Sistemi İnternet Sitesi" ifadesi kullanılmıştır.

Site içerik olarak incelenecek olduğunda, sol köşede sisteme ait temel göstergeler yer almaktadır. 7 ana başlıktan oluşan bu temel göstergelerin herhangi bir tanesine tıklandığında, o ana başlık altındaki alt göstergeler gelmektedir. Örneğin Nüfus üst başlığına tıklandığında, "yerleşim yerlerine göre nüfus" ve "göç" alt başlıkları gelmektedir. Buradan istenilen alt başlık seçilebilmektedir. Bu işlemin ardından ekranın sağ tarafına geçilmekte ve "gruplama", "filtreleme" ve "metaveri tanımları" başlıkları yer almaktadır.

Gruplama bölümü ilgili başlıkta ana sektör, işyeri büyüklüğü, çalışma süresi, cinsiyet, eğitim, İBBS, işteki durum, meslek (1), meslek (2), meslek (3), meslek (4), yaş grubu, yıl gibi seçimler yapılabilmesine imkân tanınmaktadır.

Filtreleme bölümü ise gruplama bölümünde yapılan seçimlerin alt kırılımlarına göre belirlenmesini sağlamaktadır. Örneğin gruplama bölümünden yıl seçeneği işaretlendiğinde filtreleme bölümü, var olan yıllar verisinden hangisine ait verilerin alınacağını seçme imkânı sağlanmaktadır.

---

[152] Öğüt, Nurgül, Henry, Leerentveld, Semra, Türkan; **Sosyo-Ekonomik Göstergeler Rehberi**, 2014 Ankara.

Metaveri tanımları bölümü ise sistemi kullanacak kişilerin işini kolaylaştırmak için, sol tarafta yer alan her bir alt başlığın tanımı, kavramsal çerçevesi, içeriği, verinin alındığı kurumu ve sağ taraftaki gruplama, filtreleme bölümlerindeki her bir göstergenin ne amaçla kullanılacağını izah etmek için oluşturulmuştur.[153]

3.3.3.3. İşgücü Piyasası Bilgi Sistemi Göstergeleri

Sosyo-Ekonomik Göstergeler Rehberi ve İşgücü Piyasası Bilgi Sistemi İnternet Sitesinde yer alan temel göstergeler ve alt başlıkları önemli ölçüde paralellik arz etmektedir. Rehberde, sistemde yer alması planlanan veriler 7 ana başlık altında toplanmıştır:

1- İşgücü Arzı
2- İşgücü Talebi
3- Sosyal Güvenlik ve İş Uyuşmazlıkları
4- Eğitim ve Öğretim
5- Nüfus
6- Ekonomik Göstergeler
7- İşyerleri

Sistemde yer alacak bu 7 üst başlığın altında da çeşitli kurumlara ait ve işgücü piyasası ile ilgili veriler yer almıştır.

İşgücü Arzı kendi içinde 19 tane alt başlığı içermektedir. Bu başlıklar nüfus, işgücü, istihdam, işsizlik gibi üst başlıkları içeren TÜİK verilerinden ve kayıtlı işsizler, başvurular gibi İŞKUR verilerinden oluşmaktadır.

İşgücü Talebi kendi içerisinde 7 alt başlığı (Açık İş iki farklı içeriğe sahiptir) içermektedir. Bu başlıkların tamamı işgücünün talep yani iş arayan ve çalışanlarından oluşmasından ötürü İŞKUR'a ait verilerdir. Verilerin bir kısmı kurum kayıtlarını içermekteyken bir kısmı da yapılan İPA çalışmasına dayanmaktadır.

Sosyal Güvenlik ve İş Uyuşmazlıkları başlığı altındaki göstergeler başlık adından da anlaşılacağı üzere İşsizlik Ödeneği verisi hariç ÇSGB ve SGK verilerini

[153] http://10.0.36.8:8080/ (29.01.2015)

içermektedir ve başlık altında 9 adet veri mevcuttur. Çalışan durumları, iş kazaları ve meslek hastalıkları gibi verileri içermektedir.

Eğitim ve Öğretim verileri ise Milli Eğitim Bakanlığı verilerine dayanılarak oluşturulacaktır. Bitirilen eğitim seviyesine göre nüfus, örgün öğretim ve yaygın eğitim verilerini kapsamaktadır.

Nüfus verisi ise TÜİK tarafından oluşturulan Adrese Dayalı Nüfus Kayıtlı Sistemi verileri baz alınarak oluşturulması hedeflenen üst başlıktır. Yerleşim yerlerine göre nüfus ile göç verisine yer verilmesi planlanmaktadır.

Ekonomik Göstergeler başlığında ise Ekonomi Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı ve TÜİK verilerin içerecek teşvikler, kamu yatırımları, katma değer, yoksulluk gibi verilere yer verilmesi düşünülmektedir.

İşyerleri başlığında ise işyeri sayıları ve açılıp kapanan işyerleri verilerinin yer alması düşünülmüştür.[154]

Sistemde yer alacak verilerin her birinin farklı bakanlık, kurum ya da kuruluş bünyesinde oluşturulacak ve tutulacak olması, bu verilerin ortak bir internet sitesinde yayınlanacak olması nedeniyle kurumlararası protokol ve veri uyumlaştırmasını kaçınılmaz kılmıştır. Bu çerçevede sistemi oluşturmakla mükellef olan İŞKUR tarafından; ilgili bakanlık, kurum ve kuruluşlarla kapsamı gereği proje bilişim uzmanları ile ilgili kurum bilişim uzmanlarını da sürece dahil edilecek şekilde protokol çalışmaları başlatılmıştır. Bu süreç neticesinde kamudaki bürokratik yapı ve hantallık, ilgili kurumlardaki veri paylaşımına dönük muhafazakâr ve kapalı tutum, projenin hayata geçirilmesindeki temel kısıtlardan biri olmuştur. TÜİK gibi sistemdeki verilerin önemli bir kısmını ülkenin istatistik kurumu olarak açıklayan bir kurum, veri paylaşımı konusunda -muhtemelen bir istatistik kurumu olarak bu sistemin önemi kavramış olmasından- cömert ve cesur adımlar atarken, İŞKUR'a "daha yakın" kurumlar daha mesafeli yaklaşmışlardır. Bu yüzden de sistem verilerinin test edildiği toplantılarda, TÜİK ve İŞKUR verileri dışındaki veriler ve başlıklar genelde boş kalmıştır. Bu durum kamu kurumları arasındaki koordinasyon sorunları olduğunu göstermiş ve sistemin tam anlamıyla yürürlüğe girmesini engelleyen önemli hususlardan biri olmuştur.

---

[154] Öğüt, Leerentveld, Türkan; **a.g.e.**, s.6-9.

Koordinasyon sorunlarının ötesinde sistemin oluşturulmasının bir ön koşulu da kurumlar arası dil, sınıflama ve veri türü standartlarının oluşturulmasıdır. Resmi istatistik programı çalışmaları kapsamında başlanılan standartlaştırma çalışmaları henüz tamamlanabilmiş değildir.

Bilgi sisteminin yürürlüğe girmesine engel olan bir diğer neden de, proje ekibinin ve özellikle de proje bilişim uzmanlarının yavaşlığı olmuştur. Proje kapsamında proje uzmanlarının bir kısmının bilişim uzmanlarına yol gösterici olmaktan uzak olması, özellikle sistem verilerinin teknik detaylarının gözden kaçırılmasına ve yanlış olarak işlenmesine sebep olmuştur. İŞKUR verilerinin dahi sitede yanlış olarak yer alması, TÜİK verilerinde göze çarpan hatalar sistemin test edilme ve güvenilirlik çalışmalarının proje sürecinde tamamlanmasını engellemiştir. Ayrıca proje ekibi ile yapılan her toplantı öncesi sitedeki veriler ve genel görünüm ile ilgili sorunlu noktalar listelenip projenin bilişim uzmanlarıyla paylaşılmış ve fakat bir sonraki toplantıya kadar düzenlenmesi taahhüdü alınmasına rağmen, sonraki toplantıda ilgili hususlara dair düzenlemelerin ya bir kısmının yapılmadığı ya da hiçbirinde düzenleme yapılmadığı sıklıkla gözlenmiştir. Bu durum, toplantılarda hep aynı hususların üzerinde durulmasını netice vermiş ve ilerleme kaydedilip yeni hususlara geçilebilmesini engellemiştir.

Bilgi sistemi oluşumuna engel olan bir diğer husus da, İŞKUR'un kendisinden kaynaklı problemler olmuştur. Özellikle Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı proje toplantılarında gerekli teknik düzenlemeye etki edecek katılımı göstermede yeterince etkili olamamıştır. Yine kurumun yapılan toplantılarda proje ekibine yaptırımı sınırlı kalmış ya da proje ekibi tarafından çeşitli tarihlere verilen ama yerine getirilmeyen taahhütler nedeniyle etkisiz kalmıştır. Yine diğer kurumlarla veri temini için yapılması planlanan protokoller ya gecikmiş ya da hiç yapılamamıştır. Bir proje kapsamında yürütülen bu çalışmada uzman düzeyinde yürütülmekte olan sistem kurma çalışmalarının bir üst düzey yönetici tarafından yürütülmesi gerekliliği ortaya çıkmıştır. Zira bürokrasinin, hantallığın ve veri paylaşımı konusunda bile muhafazakârlığın egemen olduğu kamu kurumlarında, böylesi kurumsal kapsamı geniş ve bu denli detaylı veri barındıran bir çalışmanın uzmanlar çabasıyla ilerletilmesinde güçlükler yaşanmıştır. Bu durum, Bakanlık ya da İŞKUR özelinde üst düzey bir yöneticinin bilgi sistemi çalışmasında rol

almasının, kurumlar arası veri aktarımı ve protokol noktasında çalışmanın neticelenmesini kolaylaştıracağını ortaya çıkarmıştır.

Proje kapsamında gerçekleştirilmeye çalışılan işgücü piyasası bilgi sisteminin başarısızlık nedenleri, başarılı bir sistemin kurulması için dikkat edilmesi gereken hususlar hakkında da fikir vermektedir. İşgücü piyasası bilgi sisteminin çok kapsamlı bir çalışma gerektirmesi, ilk defa bu kadar kapsamlı bir çalışmaya girişilmiş olması, kurumlar arası işbirliğini zorunlu kılması, kurumlar arası bilgi işlem teknolojisi ve veri tasnifi konusunda iş birliği gerektirmesi, projenin zaman kısıtının bulunması, proje sürecinde kurum adına bu iş ve işlemlerden sorumlu uzmanların değişimi ve bilgi işlem teknolojileri alanındaki yetersizlikleri, proje uzmanlarının ise kurumlarla çalışma kültürü konusunda etkili olamamaları gibi birçok nedenin sonucu başarılı bir işgücü piyasası bilgi sistemi İŞKUR bünyesinde kurulamamıştır. Çalışmanın amacına ulaşamamasının bir nedeni de hukuksal anlamda bir hazırlık programı ve strateji içeren bir yönerge veya yönetmelik ile desteklenememiş olmasıdır. İŞKUR bünyesinde amaca uygun İPBS uygulaması için öncelikle bu hususlarda gereken iş ve işlemler yapılmalıdır.

Bilgi sistemi oluşturma çalışmaları bağlamında 2007 yılında TİSK ve TÜRK-İŞ işbirliğiyle İl Düzeyinde İşgücü Piyasası Rehberi hazırlanmış ve bu rehber, bilgi sistemi oluşturmada hangi verilerin içerikte yer alması gerektiğine dair, sonradan yapılacak çalışmalara temel teşkil etmiştir. Sosyo-Ekonomik Göstergeler Sistemi başlığı altında oluşturulan İşgücü Piyasası Bilgi Sistemi verileri oluşturulurken bu çalışmadan faydalanılmıştır.

Netice itibariyle uzun yıllara dayanan İşgücü Piyasası Bilgi Sistemi oluşturma düşüncesi, farklı kurumlar aracılığıyla farklı yöntemlerde denenmiş fakat sonuca ulaşmamıştır. Yine de bu çalışmalar önemli bir hafıza oluşturmuş ve ilerleyen süreçlerde bilgi sisteminin oluşturulmasına katkı sunacak içerik ve yöntemin nasıl olması gerektiğinin öğrenilmesine zemin hazırlamıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

İŞKUR İÇİN İŞGÜCÜ PİYASASI BİLGİ SİSTEMİ ÖNERİSİ

4.1. İŞGÜCÜ PİYASASI BİLGİ SİSTEMİ

Bir aktif işgücü piyasası politikası enstrümanı olan İPBS, hem arz hem de talep yönüne dönük işgücü piyasası bilgilerini toplamakta, değerlendirmekte ve bu verileri sunmaktadır. İPBS uygulamaları stratejik hedeflere ulaşmayı amaçlamaktadır. Bunlar:

- Ulusal çaptaki işgücü ve mesleki eğitim için piyasada arz ve talep yönü şeffaflığını sağlamayı amaçlar,
- İş teklif ve iş talepleri için hızlı bağlantı, işveren ve iş arayan için hızlı iş teklifleri ve talepleri ile iş eşleştirme sürecini hızlandırır.
- İşgücü piyasası fonksiyonelliğini desteklemek için bütün uygun olanakları kullanır.
- Teklifler ve duyuruların iletiminde karmaşık ve bürokratik olmayan yollar ortaya koyar.[155]

İPBS bazı unsurları "doğal olarak" içermektedir:

- Kullanıcılar (Kurumlar, kuruluşlar ve bireyler),
- Veri kaynakları,
- Veri üreten kurum ve kuruluşlar
- İşgücü piyasasının kendisi hakkında bilgi,
- Veriyi toplama, analiz etme ve yayınlama metodolojisi,
- Eğitici personel ve sistem son kullanıcıları, geri besleme ve değerlendirme, araştırma, metodoloji geliştirme ve yayın için alt sistemler.[156]

Özellikle ILO bağlantılı olarak yapılan çalışma ve yayınlarda İPBS üzerine ülkeler ya da bölgeler düzeyinde içerik yer almaktadır. Bu içerik, ülkeler ya da bölgelere göre farklılık gösterebilmektedir. Ülkemiz için yapılması gereken ise şu aşamada İPBS kapsamına giren verileri yayınlayan kurumların, yayınladıkları bu

---

[155] Woltermann, Silke; The Labor Market Information System as an Instrument of Active Labor Market Policies, **Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit,** Mannheim 2012, s.7.
[156] Djerma, Honore Toro; Improving the Labour Market Information System (LMIS) Regionally: Challenges and Opportunities, http://courses.itcilo.org/A157439/training-material/module-4/labour-market-information-system-lmis, (03.03.2016).

verileri tek bir adreste toplayacakları bir sistemdir. Çünkü işgücü üzerine verilerin dağınık, tutarsız ve erişiminin özellikle bireyler ve dış kullanıcılar için karmaşık olması bunu zorunlu kılmaktadır.

4.2. İŞGÜCÜ PİYASASI BİLGİ SİSTEMİ İÇİN TEMEL GÖSTERGELER

Toplumsal bir ihtiyaç ve yasal bir zorunluluk olan işgücü piyasası bilgi sistemi oluşturma ile ilgili geçmişte yapılan çalışmalar, sistemin içeriği bakımından burada hem olumlu yanları hem de olumsuz yanları itibariyle yol gösterici olacaktır. Proje kapsamında yapılan çalışmada yer alan veriler, KILM, Eurostat ve OECD.Stat içerisinde yer alan verilerle birlikte içerik açısından temel göstergelerin oluşmasına yardımcı olacaktır. Yine proje kapsamında kurum içi, proje ve diğer kurumlarla yaşanan problemler de, sistem oluşturulurken nelerin göz ardı edilmemesi gerektiği konusunda fikir vermektedir.

4.2.1. İşgücü Arzı

İşgücünün arz yani çalışan ve iş arayan kısmını ortaya koyan verilerin bir araya getirilmesi planlanan başlıktır. Bu başlıktaki verilerin büyük çoğunluğunun TÜİK tarafından yayınlanan resmi istatistiklere dayanarak oluşturulması önerilmektedir. İŞKUR verilerinin de bir kısmı bu başlıkta altında yer alması düşünülmektedir. Bu başlık aynı zamanda sistemdeki en fazla ve en detaylı verilere sahip başlık olarak yer alması planlanmaktadır. Bu başlıktaki veriler şunlardır:

- **15 ve Daha Yukarı Yaştaki Nüfus:** İşgücü İstatistikleri başlığı altında TÜİK tarafından yayımlanan bu veri, 2014 Şubat Dönemi itibariyle yapılan metodoloji değişikliği sonrası 2014 öncesi için sadece yıllık veriyi içeren bir şekilde yer almaktadır.
- **İşgücü:** İstihdam edilenler ile işsizlerin oluşturduğu tüm nüfusu kapsayan bu kavrama ait veri, İşgücü İstatistikleri başlığı altında TÜİK tarafından yayınlanmaktadır. Sisteme entegre edilirken metodoloji değişikliği göz önünde bulundurularak eklenmelidir.
- **İstihdam Oranı:** İstihdamın, 15 ve daha yukarı yaştaki nüfus içindeki oranını gösteren veridir. TÜİK tarafından İşgücü İstatistikleri kapsamında verisi yayınlanmaktadır.

- **Sektörel İstihdam:** Tarım, Sanayi, İnşaat ve Hizmetler olmak üzere dört ana sektörü kapsayan ve TÜİK tarafından yayınlanan veriyi ifade etmektedir.
- **Meslek Gruplarına Göre İstihdam:** Meslek sınıflaması için kullanılan ISCO 08 (International Standard Classification of Occupations) kapsamında yer alan dokuz meslek grubuna göre istihdamı içeren veriyi ifade etmektedir.
- **İşteki Duruma göre İstihdam:** Ücretli, İşveren, Kendi hesabına ve Ücretsiz aile işçisi olmak üzere dört farklı istihdam şeklini içeren ve TÜİK tarafından İşgücü İstatistikleri kapsamında verisi ifade etmektedir.
- **Kayıtdışı İstihdam:** Herhangi bir sosyal güvencesi olmadan çalışan kişileri kapsayan ve TÜİK tarafından İşgücü İstatistikleri kapsamında verisi yayınlanmaktadır.
- **Zamana Bağlı Eksik İstihdam:** Referans haftasında istihdamda olan, esas işinde ve diğer işinde/işlerinde toplam olarak 40 saatten daha az süre çalışmış olup, daha fazla süre çalışmak istediğini belirten ve mümkün olduğu taktirde daha fazla çalışmaya başlayabilecek olan kişileri ifade etmektedir ve TÜİK tarafından İşgücü İstatistikleri kapsamında verisi yayınlanmaktadır.
- **Yetersiz İstihdam:** Zamana bağlı eksik istihdam kapsamında yer almamak koşuluyla, referans haftasında istihdamda olan, son 4 hafta içinde mevcut işini değiştirmek için veya mevcut işine ek olarak bir iş aramış olan ve böyle bir iş bulduğu takdirde 2 hafta içinde çalışmaya başlayabilecek olan kişileri ifade etmektedir ve TÜİK tarafından İşgücü İstatistikleri kapsamında verisi yayınlanmaktadır.
- **Kısmi Zamanlı Çalışanlar:** TÜİK tarafından yayınlanmakta olan bu veri, haftalık kanuni çalışma saatinin altında çalışanları kapsamaktadır.
- **Maaş ve Ücretler:** TÜİK tarafından İşgücü Maliyeti ve Kazanç İstatistikleri kapsamında çalışanların aldıkları maaş ve ücret verisini kapsamaktadır.
- **İşgücü Maliyeti:** TÜİK tarafından İşgücü Maliyeti ve Kazanç İstatistikleri kapsamında çalışanların toplam maliyet verisini kapsamaktadır.
- **İşgücü Verimliliği:** Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından üç aylık istatistikler ile ulusal verimliliği ölçmek, sonuçları diğer ülkelerle karşılaştırmak ve bunları belirli zamanlarda yayımlamak[157] için hesaplanan verileri kapsamaktadır.

[157] Ulusal İş Gücü Verimliliği İstatistikleri, http://vi.sanayi.gov.tr/UlusalVerimlilikIstatistikleri.aspx (26.04.2016)

- **Gelir Dağılımı ve Yaşam Koşulları:** TÜİK tarafından başlıkta adı ile yayınlanmakta olan istatistiklerdir.
- **Çalışılan Saat:** TÜİK tarafından İşgücü Maliyeti ve Kazanç İstatistikleri kapsamında işgücünün çalıştığı haftalık saati ölçen verileri kapsamaktadır.
- **Eğitim Durumuna Göre İşgücü:** TÜİK tarafından İşgücü İstatistikleri kapsamında işgücünün eğitim düzeylerini (lise, yükseköğretim v.s.) ölçen verileri kapsamaktadır.
- **İşsizlik:** İşgücü İstatistikleri kapsamındaki en temel veri olan İşsizlik, TÜİK tarafından yayınlanmaktadır.
- **İşsizlik Oranı:** İşgücünün işsizlere oranlanmasıyla elde edilen bu veri, İşgücü İstatistikleri kapsamında TÜİK tarafından yayınlanmaktadır.
- **İlk Kez İş Arayanlar:** TÜİK tarafından İşgücü İstatistikleri kapsamında verisi yayınlanmaktadır.
- **Daha Önce Çalışmış Olan İşsizler:** TÜİK tarafından İşgücü İstatistikleri kapsamında verisi yayınlanmaktadır.
- **Uzun Süreli İşsizlik:** 1 yıl ve daha fazla süreyi kapsayan bu veri, İşgücü İstatistikleri kapsamında TÜİK tarafından yayınlanmaktadır.
- **Genç İşsizlik:** 15-24 yaş aralığındaki işsizleri kapsayan bu veri, İşgücü İstatistikleri kapsamında TÜİK tarafından yayınlanmaktadır.
- **İşgücü Dışı Nüfus:** Çeşitli nedenlerle işgücünün içerisinde yer almaya 15 yaş üstü kişileri kapsayan bu veri, İşgücü İstatistikleri kapsamında TÜİK tarafından yayınlanmaktadır.
- **Kayıtlı İşsizler:** İŞKUR idari kayıtlarına dayalı olarak oluşturulacak bu veri, İŞKUR'a kayıtlı işsizleri kapsamaktadır.
- **Başvurular:** İŞKUR idari kayıtlarına dayalı olarak oluşturulacak bu veri, İŞKUR'a yapılan başvuruları kapsamaktadır.

4.2.2. İşgücü Talebi

İşgücü Talebi başlığı adından da anlaşılacağı üzere işgücünün işveren boyutuyla ilgili verilerinin sistemde yer alacağı başlık olması planlanmaktadır. Bu başlık altındaki veriler İŞKUR kayıtları, istatistiksel çalışmaları ve saha çalışmalarına dayanılarak oluşturulması planlanmaktadır. Açık İş verisi için 3 farklı

istatistik yer alacaktır. Bu verilerin tamamı İŞKUR'dan alınacaksa da, bir tanesi kurum kayıtlarına, bir tanesi Açık İş İstatistikleri çalışmasına ve bir tanesi de İPA çalışmasına dayandırılarak oluşturulacaktır. Bu başlık altındaki veriler şunlardır:

- **Açık İşler (İŞKUR-İdari Kayıtlar):** İŞKUR idari kayıtlarında yer alan ve işverenden alınan açık işleri kapsamaktadır.
- **Açık İşler (İŞKUR-Açık İş İstatistikleri Araştırması Sonuçları):** İŞKUR tarafından 2014 yılı son çeyreğinde başlanan ve senede dört kez yapılan Açık İş İstatistikleri, Resmi İstatistik Programı (2012-2016) içerisinde yer alan ve Avrupa Birliği mevzuatına uygun şekilde yapılmakta olan bir çalışmadır. Bu araştırma neticesinde elde edilecek bu veri uluslararası geçerliliğe sahip bir yapı da arz etmektedir.
- **Açık İşler (İŞKUR-İPA):** İŞKUR tarafından işgücünün talep yönünü ortaya koymak üzere yapılan İPA çalışması kapsamında işverenlere açık iş sorusu sorulmaktadır. Bunun neticesinde açık iş verisi yayınlanmaktadır.
- **İşe Yerleştirme:** İŞKUR tarafından yapılan işe yerleştirmeleri içeren idari kayıtları kapsamaktadır.
- **Temininde Güçlük Çekilen Meslekler (İŞKUR-İPA):** İPA çalışmasa kapsamında işverene yöneltilen temininde güçlük çekilen meslekler sorusu verilerini kapsamaktadır.
- **Gelecek Dönem İstihdam Eğilimleri (İŞKUR-İPA):** İPA çalışması kapsamında işverenlerin gelecek 1 yıla ait istihdam beklentilerini içeren veriyi kapsamaktadır.
- **İşyeri Sayıları (İŞKUR-İPA):** İPA çalışması kapsamında yer alan toplam işyeri sayısını kapsamaktadır.
- **Çalışan Sayıları (İŞKUR-İPA):** İPA çalışması kapsamında yer alan işyerlerindeki toplam çalışan sayısını içeren verileri kapsamaktadır.

4.2.3. Sosyal Güvenlik ve Çalışma Hayatı

Sosyal Güvenlik ve Çalışma Hayatının gelişmiş ülkelerde geldiği nokta, gelişmekte olan ülkeleri de o noktalara gelebilmek için kamçılamaktadır. Bu sebeple, gelişmekte olan ülkelerde bu alanlarla ilgili çok fazla ve sık şekilde düzenleme ve reform hayata geçirilmektedir. Ülkemiz de bu durumun dışında olmadığından her geçen gün bu iki başlık üzerine yapılan tartışmaların ve

düzenlemelerin sayısı artmaktadır. Özellikle Sosyal Güvenlik Kurumu'nun sigortalılık durumu ile ilgili verileri ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın çalışanların durumlarına ilişkin verileri bu kapsamda ehemmiyet arz etmektedir. Çünkü çalışma hayatına ilişkin doğru bilgiye sahip olma ve doğru değerlendirme yapabilme imkânı bu iki kurumun verilerinin doğru okunmasıyla mümkün olabilecektir. Bu yüzden de işgücü piyasasına yönelik olarak oluşturulacak bir bilgi sisteminde bu iki kurumun verilerinin yer alması kesin bir şekilde gereklilik arz etmektedir. Bu başlık altında sistemde yer verilmesi düşünülen veriler şunlardır:

- **Aktif (çalışanlar) Sigortalılar:** Aktif olarak çalışma hayatının içinde yer alan ve Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) tarafından düzenli bir şekilde yayınlanan verileri kapsamaktadır.
- **Pasif (aylık ve gelir alanlar) Sigortalılar:** Sosyal Güvenlik sisteminin içerisinde yer alan ancak aktif olarak çalışmayan kişilerin SGK tarafından yayınlanan verisini kapsamaktadır.
- **İşsizlik Ödeneği:** İŞKUR tarafından sigortalılardan kesilen işsizlik ödeneği kapsamında yayınlanan veriyi kapsamaktadır.
- **İşçi ve Sendika Üye Sayıları:** Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı (ÇSGB) tarafından yayınlanan işçi ve işçi sendikalarına üye olan kişilerin verisini kapsamaktadır.
- **Toplu İş Sözleşmeleri:** İşveren ile o işyerindeki yetkili işçi sendikası arasında yapılan sözleşmeleri kapsayan ÇSGB verilerini içermektedir.
- **İş Uyuşmazlıkları:** İşçi ve işveren arasındaki uyuşmazlıkların verisi kapsayan ÇSGB verilerini içermektedir.
- **Yabancı Çalışma İzinleri:** Ülke sınırları içerisindeki yabancılara tanınan çalışma izinlerini kapsayan ve ÇSGB tarafından yayınlanan verileri içermektedir.
- **İş Kazaları ve Meslek Hastalıkları:** Çalışılan işyerinde meydana gelen iş kazaları ve meslek hastalıklarını içeren SGK verilerini kapsamaktadır.
- **Çalışan Sigortalı Sayılarına Göre İşyeri Sayısı:** İşyerlerinde çalıştırılan sigortalı sayılarına göre işyerlerini içeren SGK verilerini kapsamaktadır.

4.2.4. Eğitim ve Öğretim

Eğitim ve öğretimin işgücü ve işgücü piyasasına olan etkisi konusundaki farkındalık her geçen gün artmaktadır. Özellikle gelişmiş ülkelerde istihdam politikaları eğitim politikalarından bağımsız düşünülemez olmuştur. Çünkü kişinin aldığı eğitimin, o kişinin istihdam hayatına katılımında etkisi belirgin bir şekilde fark edilmeye başlanmıştır. Piyasa talebine yönelik nitelikli eğitim kişiyi işgücü piyasasına atıldığında bir adım öne geçirmektedir. Hatta istihdam kurumları eğitim açığını giderebilmek için aktif işgücü politikalarını devreye sokarak, işgücünü vasıflı hale getirmeye çalışmaktadır. Eğitim bakanlıkları da "hayat boyu öğrenme" gibi projelerle öğrenmeyi ve piyasa şartlarına uyum sağlamayı bir ömür sürecek bir çaba olarak görmeyi ve göstermeyi amaç edinmiştir. Bu çerçevede eğitim verilerinin olmadığı bir işgücü piyasası bilgi sistemi düşünülemez. O yüzden de bu başlık altında MEB'e, TÜİK'e ve YÖK'e ait özellikle işgücü piyasasıyla ilişkili olan verilere yer verilmesi planlanmaktadır. Bu başlık altında yer alacak veriler şunlar olacaktır:

- **Bitirilen Eğitim Seviyesine göre Nüfusun Dağılımı:** Nüfusun eğitim durumlarına göre verisini içeren Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) verilerini kapsamaktadır.
- **Örgün eğitim:** Orta öğretimde, mesleki yüksekokul ve fakültelerde kayıtlı, yeni kayıt ve mezun öğrenci sayısı: Örgün öğretim içindeki alt kırılımların yer aldığı MEB verilerini içermektedir.
- **Yaygın eğitim:** Düzenlenen kurs sayısı ve kurslara katılanlar: Yaygın eğitim kapsamında kurs düzenleyen kurumların yer aldığı TÜİK verilerini içermektedir.
- **Öğrenci İstatistikleri:** Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) tarafından üniversitelerde okuyan öğrencilerin verilerini içeren verileri kapsamaktadır.
- **Yükseköğretim İstatistikleri:** YÖK tarafından öğrencilerin çeşitli alt kırılımlara tabi tutulduğu verileri ve öğretim elemanı verilerini içermektedir.

4.2.5. Nüfus

Ülkenin demografik yapısını bilmek, o ülkedeki işgücü hakkında önemli fikirler verebilmektedir. 15 yaş üstü nüfusun bütün dünyada çalışma çağındaki nüfus olarak kabul edilmesi, toplam nüfusun ne kadarının bu yaş grubu içerisinde yer aldığı önem arz etmektedir. Buna ek olarak ülke içinde şehirlerin nüfusu ve göç

olgusuyla şehir nüfuslarındaki oynaklığın yoğunluğu ve sıklığı işgücü piyasasının etkileyişine etki eden faktörler olarak öne çıkmaktadır. Bu çerçevede bu başlık altında TÜİK tarafından yayınlanan şu iki veri yer alacaktır:

- **Yerleşim Yerlerine göre Nüfus:** TÜİK tarafından kişilerin yaşadığı coğrafi birime göre nüfusu içeren verileri kapsamaktadır.
- **Göç:** TÜİK tarafından yayınlanan ve iller arasında gerçekleşen göçlerin verisini kapsayan istatistikleri içermektedir.

4.2.6. Ekonomik Göstergeler

İşgücü piyasasına doğrudan etkisi olan ekonomik göstergelerin farklı kurumlar verisinin derlenmesiyle oluşturulacak göstergelerdir. İşsizlik, istihdam gibi en temel işgücü göstergelerinin ekonomik koşullar ve uygulamalardan bağımsız olmaması, doğru bir İPBS için ekonomiye ait verileri de içermesini kaçınılmaz kılmaktadır. Sistemde yer alması planlanan ekonomik gösterge başlıkları şunlardır:

- **Katma Değer:** Üretilen katma değerin sektörlere ve bölgelere göre yayınlanan TÜİK verilerini içermektedir.
- **Yoksulluk:** TÜİK tarafından Yoksulluk İstatistikleri kapsamında yayınladığı verileri içermektedir.
- **Kamu Yatırımları:** Kalkınma Bakanlığı tarafından yayınlanan kamu yatırımları verilerini içermektedir.

4.2.7. İşyerleri

İşgücünün istihdam edildiği yerler olarak işyerleri ve sayılarının sistemde yer alması planlanmaktadır. Özellikle işgücü piyasası için işyeri sayısı ve açılıp kapanma sirkülasyonu önemlidir. Sistemde yer alması planlanan işyeri başlıkları şunlardır:

- **İşyeri Sayıları:** SGK tarafından alt kırılımları da içerecek şekilde yayınlanan işyeri verilerini içermektedir.
- **Kurulan/Kapanan Şirket İstatistikleri:** Yıllık olarak kurulan ya da kapanan şirketlerin türüne göre tasnifini de içeren Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği verisini kapsamaktadır.

İşgücü Piyasası Bilgi Sistemi içerisinde yer alacak üst başlıklar ve onların altında yer alacak başlıkların sistemin temelini oluşturması kaçınılmazdır. Bu başlıklar daha önce yapılıp sonuca ulaştırılamayan bilgi sistemi çalışmaları ve uluslararası kurum ve kuruluşların veri tabanı incelenerek oluşturulmuştur. Sistemin dinamik bir yapıya sahip olacak olması daha sonradan sisteme dâhil edilecek verilerin de olmasına kapı aralayacaktır. Sonradan eklemeler, önemine binaen sisteme dâhil edilmesine karar verilen çeşitli kurum ve kuruluş verileri olabileceği gibi yeni yayınlanmaya başlayan işgücü piyasasına dönük verilerin eklenmesi şeklinde de olabilecektir.

4.3. İŞGÜCÜ PİYASASI BİLGİ SİSTEMİ VERİ KAPSAMI VE YAYINLANMA İLKELERİ

Resmi İstatistik Programı, 2012-2016 (Rev.2) resmi istatistiklerdeki kullanıcı güveni ve resmi istatistik araştırmalarında kabul edilebilir standartları artırmak amacıyla, resmi istatistik üretimi ve dağıtımında dikkate alınacak temel ilkeleri kurumsal çerçeve, istatistik süreçleri ve istatistiksel veri başlıkları altında şu şekilde sıralamıştır:[158]

Tablo 4: Resmi İstatistik Üretimi Ve Dağıtımı Temel İlkeleri

Kurumsal Çerçeve	İstatistik Süreçleri	İstatistiksel Veri
Mesleki Bağımsızlık	Güvenilir Metodoloji	Uygunluk
Veri Derleme Yetkisi	Uygun İstatistiksel Süreçler	Doğruluk ve Güvenilirlik
Kaynakların Yeterliliği	Cevaplayıcı Yükünün Azaltılması	Zamanlılık
Kalite Taahhüdü	Maliyet Etkinliği	Tutarlılık ve Karşılaştırılabilirlik
İstatistiki Gizlilik		Erişilebilirlik ve Açıklık
Tarafsızlık ve Şeffaflık		

Kaynak: Resmi İstatistik Programı 2012-2016 (Rev.2)

[158] **Resmi İstatistik Kanunu 2012-2016 (Rev.2)**, R.G. 17.02.2015-29270.

Resmi istatistik üretimi ve dağıtımında dikkate alınacak temel ilkelerin Resmi İstatistik Programı'nda (RİP) olduğu İşgücü Piyasası Bilgi Sistemi'ne de temel teşkil etmesi gerekmektedir. Maddelerin her birinin RİP içerisinde açıklaması mevcuttur, İşgücü Piyasası Bilgi Sistemi oluşturmada RİP gibi bir üst metin içerisinde yer alan temel ilkelerin dikkate alınması gerekmektedir.

Bu sistemin oluşturulmasında temel öneme haiz noktaların başında verilerin hangi tanım, yöntem, kapsam ve sınıflama kullanılarak ve hangi kurumundan ne sıklıkta temin edilip sistemde yayına sunulacağı, veri temini için nasıl bir protokol yapılması gerektiği gelmektedir. Doğru bir planlama ve koordinasyonun olmaması kurumlar arası veri paylaşımını güçleştirmekte, veri uyumlaştırmasını zorlaştırmakta ve sistemin faaliyete geçmesine engel olmaktadır.

Sistemin çalışabilirliği için en başta hangi kurumlardan verilerin ne sıklıkta isteneceği, kimden isteneceği, ne formatta isteneceği, kimin isteyeceği en önemli noktalardır. İlk planda bu sistemde katkı vermesi istenecek bakanlık, kurum ve kuruluşlar şunlardır:

- Türkiye İş Kurumu
- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı
- Sosyal Güvenlik Kurumu
- Türkiye İstatistik Kurumu
- Milli Eğitim Bakanlığı
- Kalkınma Bakanlığı
- Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı
- Yüksek Öğretim Kurumu
- Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği

Bu kurumlardan alınacak verilerin ne sıklıkta ve ne zamandan itibaren olacağı hususu da bir diğer önemli mevzudur. Sistemin doğru bir şekilde işleyebilmesi, farklı kurumlardan farklı zamanlarda alınacak verilerin oluşturacağı karmaşanın önüne geçebilmek için verilerin yıllık olarak sisteme dâhil edilmesi en doğru yöntem olacaktır. Kurumların yıllık veri yayınlama takvimine göre, bu sürelerden belli bir süre sonrasında verilerini sisteme uygun bir şekilde sunmalarını isteme yöntemi izlenmelidir. Ayrıca veri talebinin, geçmişte proje bazlı yapılan bilgi sistemi çalışmasında görüldüğü üzere geçmişe dönük olarak değil de, sadece

sistemin faaliyete geçtiği yıl ve sonraki yılları kapsayacak şekilde olması daha doğru olacaktır. Çünkü kamu kurumlarının verilerindeki tutarsızlıklar, veri uyumlaştırmasının zorluğu ve değişen metodoloji gibi nedenler verilerin en sağlıklı yayınlanma şeklinin içinde bulunulan yıldan itibaren olmasını kaçınılmaz kılmaktadır. Uygulanabilirliği kolaylaştırmak adına yapılan bu öneri sistem kurulduktan sonra geriye dönük verilerin uygun sınıflama ve dil çalışmaları ile sisteme eklenmesine engel değildir.

Verilerin kurumlardan talep edilirken hangi birimlerin muhatap alınacağı da bir diğer önemli husustur. Yine aynı şekilde kurumlardan verinin İŞKUR tarafında hangi düzeyde talep edileceği de önemlidir. Veri almada protokol süreci ve devamında sürecin işler hale getirilmesinde kurumları adına karar alma yetkisine sahip üst düzey yöneticilerin katılımıyla bir çalışma ve işbirliği takvimi oluşturulmalıdır. Kurum uzmanları, istatistikçileri ve bilişim uzmanlarının karşılıklı irtibatıyla bu sürecin takvimi netleştirilmelidir. Bu görevdeki kişilerin işin ilerleyen safhasında, veri içeriği ve veri uyumlaştırmada teknik katkı kısmına dâhil olması daha sağlıklı olacaktır. İşin başlangıcında ise sistem kurulumundan sorumlu kişinin İŞKUR Genel Müdürü olması ve diğer kurumlarda da eşdeğer düzeyde muhatap olmasının kurumsal aidiyeti pekiştireceği muhakkaktır. Üst düzey yöneticilerin işin içine girmesi durumunda bürokrasi ve yetki kısıtı gibi sorunlar çözülebilmekte, hem alt seviye personelin önü tıkalı kalmamakta hem de sorumluluk almaktan kaçınma ve karar almada yetkisizlik gibi durumlar söz konusu olmayabilmektedir.

Sistemin vatandaşa açık olacak olması basit ve anlaşılır bir arayüze sahip olmasını gerektirmektedir. İnternet aracılığıyla erişilecek olması, girilen sayfadaki göstergelerin açık, berrak ve net olmasını zorunlu kılmaktadır. Bu sebeple sisteme giren kişi aradığına kolay ulaşabilmeli ve ulaştığı verilerle ilgili metaveriyi de sitenin içerisinde bulabilmelidir. Metaveri her bir veri için o veriyi sağlayan kurum tarafından verinin kapsamı, tanımlamaları, sınıflamaları, yayınlama ve hesaplama kuralları gibi hususlarda bilgi içerek şekilde oluşturulmalı ve sistemin yönetiminden sorumlu olan İŞKUR'un yetkili personeline iletilmelidir. Yine sistem içerisinde verinin gruplama yapılmak suretiyle çekilmesi imkânı olmalıdır. Gruplama seçenekleri yıl, meslek, sektör, cinsiyet, eğitim, işyeri büyüklüğü, il, bölge gibi seçenekleri içermelidir. Yine bu grupların her biri için filtreleme yapılabilmesi

sağlanmalıdır. Örneğin sektör içerisinden belli sektörlerin seçilip diğerleri dışarıda bırakılarak filtreleme yapılabilmelidir.

4.4. İŞGÜCÜ PİYASASI BİLGİ SİSTEMİ REVİZYONU VE İZLEME DEĞERLENDİRME SÜRECİ

İPBS bir kez hayata geçirilmekle tamamlanacak bir sistem değil dinamik bir süreci içermektedir. Bu nedenle sistem faaliyetinin devamlı ve düzenli olarak gerçekleşebilmesi için revizyon şartları, izlenme ve değerlendirmeye yönelik süreçler de göz önünde bulundurulmalıdır. Sistemin revize edilebilmesi, yeni kurumların ve verilerin eklenmesi, mevcut verilerin güncellenmesi, değiştirilmesi gibi durumlar söz konusu olması kaçınılmazdır. Bu gibi durumlar için İŞKUR Genel Müdürü başkanlığında sisteme veri veren kurumların en az daire başkanı veya temsilcisi düzeyinde katılımcılarından oluşan ve yılda en az bir kez toplanacak bir yapı oluşturulmasını gerektirmektedir.

Revizyon için bu toplantılarda karar alınabileceği gibi zaten var olan ve en temel kuruluş amaçlarından biri İşgücü Piyasası Bilgi Sistemi oluşturmak olan İşgücü Piyasası Bilgi Danışma Kurulu'nun (İPBDK) işin içine dâhil edilmesi de düşünülebilir. İPBDK yılda iki kez yürütme komitesi ve yine yılda iki kez de danışma kurulu olmak üzere toplanan ve işgücü piyasasıyla ilgili olan bütün kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ve işçi-işveren sendikalarını içeren bir yapıya sahiptir. Dolayısıyla kurul her yıl iki kez yaptığı danışma kurulu toplantılarından birini ya da toplantının bir gündem maddesini bilgi sisteminin güncellenmesine ayırabilmesi kararlaştırılabilir. Ancak bunun için İPBDK yönetmeliğinde değişikliğe gidilmesi gerektiği ve özellikle sisteme veri veren katılımcı kurumların toplantıya katılımında üst düzey yönetici düzeyinde olması şartı gerektiği de eklenmelidir.

Sistemin izlenme ve değerlendirme görevi İŞKUR tarafından yerine getirilmelidir. Yıllık olarak hazırlanabilecek izleme ve değerlendirme raporunda sistemin tüm istatistiksel verileri (sitenin tıklanma adedi, en çok tıklanan başlık, kullanıcı geri dönüşleri v.s.), sistemde yer alan verilerin içeriğinde görülen eksiklikler, bunların düzeltilmesi için yapılması gerekli olan hususlar ve düzeltmekle görevli kurum, sisteme eklenecek kurum ve verisi için işgücü piyasası bilgi sistemi kuruluna görüş sunma, kurumlar arası veri işleyişinde görülen

aksaklıklar ve bunların düzeltilmesine yönelik yapılması gereken çalışmaları ve sisteme ait diğer noktalara yer verilmelidir.

İşgücü Piyasası Bilgi Sistemi'nin hayata geçirilmesi ülkemizde uzun yıllara dayanan bir düşüncedir. Bu kapsamda şimdiye kadar farklı farklı çalışmaların yapılmış olması hem bir dezavantaj hem de bir avantajdır. Dezavantaj olmasının temel nedeni sistemin bir türlü hayata geçirilememesi neticesinde oluşan olumsuz yaklaşımın yerleşmesi olduğu görülmektedir. Bu amaçla toplantılar yapılmış, veriler toplanmış olsa da etkili bir sistem bir türlü faaliyete geçirilememiştir. Bunun bir avantaj olması ise şimdiye kadar yapılan çalışmalardan neyin yapılmaması ve neyin özellikle yapılması gerektiğinin anlaşılmış olmasıdır. Temel olarak bu gibi çok fazla kurumu içinde barındıran, önemli bir kısmı kamu kurumu olan ve kamu kurumlarının verilerindeki tutarsızlık ve güvenilirlik noktasındaki zafiyetler ile veri paylaşımı noktasında kamu kurumlarının göstermiş olduğu muhafazakârlık sistemin işleyişi için, bürokraside üst kademe yöneticilerinin işe dâhil olmasını ve kurumların karşılıklı olarak bilişim uzmanlarının sistem için veri uyumlaştırması yapmasını zorunlu kılmaktadır. Daha da önemli olarak bu işlerin sadece üst düzey yönetici ve bilişim uzmanları açığı giderilerek çözülemeyeceğidir. Çözüm için sistemin işleyişini mevzuatsal açıdan kesin olarak açıklayacak ve bağlayıcılık arz edecek bir yönetmeliğin yürürlüğe konulması gerekmesidir. Kamu kurumlarının kendine ait bilgi sistemlerini oluştururken yaptıkları üzere yönetmelik oluşturma ve gerekli hususları yönetmelikle belirleyerek yasal güvence altına alma durumu İŞKUR tarafından oluşturulması gereken bu bilgi sistemi için de gerçekleştirilmelidir. Bu bölümde açıklanan hususların yer aldığı bir yönetmelik söylenilenleri havada bırakmamış olacak ve ayrıca geçmişte yapılan ama uygulanamayan çalışmaların akıbetine düşülmesini engelleyici işleve sahip olacaktır. Bu minvalde tez ekine yönetmelik taslağı da konulacaktır. Ayrıca kurumlar arası veri alışverişinde yapılan protokol için de bir taslak tez ekine konulacaktır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bilginin 20. yüzyılın son çeyreğinde başlayan ve 21. yüzyıl itibariyle artan önemi bütün dünyada bilgi çağına geçildiğinin göstergesi olarak kabul edilmiştir. 18. Yüzyılda başlayan Sanayi Devrimi ve ardından gelişen süreç bütün toplumlar için sanayileşmeyi temel hedef haline getirmiştir. Bilginin artan önemi ise günümüzde bilgi, bilgi toplumu, bilgi çağı gibi kavramları tedavüle sokmuştur. Bu süreç bilgisayarlaşmayı getirmiş, bilgisayarlaşma ise bilginin mobilizasyonunu hızlandırmış ve bu sürece uyumu herkes ve her kurum için zorunlu kılmıştır. Örneğin akıllı telefonlar bilgi çağının şu aşamada görünen en son safhasının bir icadı olarak bütün dünyada hızla yayılmakta ve yaygınlaşmaktadır.

Bilginin artan önemi ülkemizde bilgi odaklı yaklaşımları, bilgisayarlaşmayı ve mobil cihazların kullanımını artırmıştır. Bürokrasi ve hantallık kavramlarıyla anılır olan devlet de bu sürece kendini uyarlama mecburiyetinde hissetmiştir. Çünkü bilgi sistemlerine yapılacak yatırımlar kamu odaklı işlerin hızlanmasını, bu hızlılık da özel sektörün daha kolay ve verimli faaliyet sürdürebilmesini sağlayacaktır. E-Devlet adı altında oluşturulan ve bütün kamu kurumlarının bilgisinin ve işlemlerinin içerisinde yer almasını amaçlayan, vatandaşların PTT şubelerinden şifre almak suretiyle faydalanabildiği sistem, devletin elektronik ortamda vatandaş için hizmet sunmayı amaçladığı bir bilgi sistemidir.

E-Devlet'in en tepede yer aldığı kamu bilgi sistemlerinde her bakanlık ve bağlı, ilgili kuruluşların kendi görev alanına ait çalışmaları mevcuttur. Bir kısmı bu tezde tanıtılmaya çalışılan bu sistemlerin en temel amacı, bu sistemler aracılığıyla ilgili bakanlığın kendi çalışmalarını kendi içerisinde, vatandaşa dönük ya da her ikisi birden olacak şekilde bilgisayar odaklı hale getirme, tek bir yer toplama, karmaşaya son verme ve hem kendi personeli hem de vatandaş için karmaşık bir yapıdan ziyade düzenli bir veri akış sistemi oluşturabilmektir.

Türkiye İş Kurumu, işgücü arz ve talebini bir araya getirme görevi olan bir kamu kuruluşudur. Sosyal yönü güçlü olan bu kurumun, buna ek olarak işgücüne dönük temel verileri bir araya getirmek suretiyle bilgi açığını giderme görevi kanunla kendisine verilmiştir. İşgücü Piyasa Bilgi Sistemi'ni oluşturamamış bir kamu istihdam kurumunun işgücü piyasasına hâkim olabileceğini iddia edebilmek güçtür. Bu çerçevede belki de kendi bilgi sistemini oluşturması en zaruri olan kamu

kurumlarının başında gelmektedir. Doğru ve iyi çalışan bir bilgi sistemi, doğru ve iyi çalışan bir kamu istihdam kurumunu, doğru ve iyi çalışan bir kamu istihdam kurumu da doğru ve iyi çalışan bir işgücü piyasasını doğuracaktır. Bu yüzden de İŞKUR'un önümüzdeki süreçte temel görevlerinden biri de İşgücü Piyasası Bilgi Sistemi'ni oluşturmaktır.

İşgücü Piyasası Bilgi Sistemi oluştururken o sistemin işlevsel ve devamlı olabilmesi sağlamak en önemli hususlardan biri olmalıdır. Daha önceki dönemlerde gözlenen veri paylaşımı ve sisteme entegrasyondaki sıkıntılar, bir bilgi sistemi oluşturmaya engel teşkil etmiştir. Bu yüzden bilgi sistemi oluştururken her bir adım özenle planlanmalıdır. Sisteme verisi entegre edilecek kurumlarla yapılacak protokol, verilerin sisteme uyumlu hale getirilmesinde bilgi işlem birimlerinin yapacağı katkı ve bütün bunların olabilmesi için gerekli olan üst düzey yönetici katkısı daha en baştan itibaren göz önünde bulundurulmalıdır. Sistemde yer alacak verilerin ne sıklıkta yayınlanacağı, veri alınan kurum tarafından hazırlanmış metaverileri, yardım bölümü, sitenin görselliğinin kullanıcı dostu olması ve mobil sürümün de mutlak olarak bulunması içerik bakımından en önemli noktaları oluşturması gerektiği geçmiş tecrübelerden anlaşılmaktadır. Oluşturulacak bilgi sistemi için hazırlanıp yürürlüğe sokulması planlanan yönetmelik, işlerin kolaylaşması ve herkesin görevlerini netleştirmesi açısından önemli bir belirleyen olacaktır. Farklı kamu kurumlarının farklı veri temini gerektiren ve düzenli takibi gereken bilgi sistemlerinde yönetmelik hususu göz önünde bulundurulmuş ve etkinlik bu şekilde sağlanmaya çalışılmıştır. Gerek diğer kamu kurumlarının çalışmaları gerekse de geçmişte yapılmaya çalışılan İşgücü Piyasası Bilgi Sistemi çalışmaları, yönetmelik vasıtasıyla yapılmaya çalışılacak bilgi sistemi çalışmalarının neticeye ulaşılmasını kolaylaştıracağını göstermektedir.

Vurgulanması gereken bir diğer husus da, burada vurgulanmaya çalışılan sistemin işlerlik kazanması sadece bir sistemin işlerlik kazanmasın ve kamusal bir yaraya ilaç olunmasına vesile olmayacak, buna ek olarak kamu kurumları arasındaki irtibat kopukluğu ve bürokrasi engellerin aşılıp ortak bir çalışma yapabilme iradesini güçlendirecektir. Bu vesileyle hayata geçirilecek bu sistemin kamu kurumlarının kendi aralarında yapacakları ve yapmaları da gereken işlere olumlu bir örnek olarak yansıyacaktır.

Öneriler

İŞKUR için kanuni bir görev olan İşgücü Piyasası Bilgi Sistemi'nin oluşturulabilmesi için bu çalışma boyunca anlatılmaya çalışılan yöntemin gereklerine uygun olarak şu öneriler sıralanabilir:

1. İşgücü Piyasası Bilgi Sistemi için İŞKUR tarafından daha önce başlatılan ve sürüncemede kalan çalışmalar bir kenara bırakılmalı ve yeni baştan bir sistem oluşturulmalıdır.
2. İşgücü Piyasası Bilgi Sistemi oluşturulmalıdır.
3. Yeni baştan başlanacak çalışmalar için öncelikli olarak bu sistemde verisi yer alacak kurumlar ve bu kurumlara ait hangi verilerin yer alacağı belirlenmelidir. İşgücü piyasası gereklerine göre bu kurumların ve/veya verilerine ekleme yapılma hususu göz önünde bulundurulmalıdır.
4. Farklı kamu kurum ve kuruluşlarından alınacak verilerin temininde kolaylık, süreklilik ve uygunluk gibi etmenler göz önünde bulundurulmalı ve bunun için her bir katılımcı kurumla protokol yapılmalıdır.
5. Kurumlardan alınacak verilerin hızlı ve etkili bir şekilde temin edilebilmesi muhatap alınacak kişinin en az daire başkanı düzeyinde olması gerekmektedir. Bu şart göz ardı edilir ya da ihmal söz konusu olursa işlerin geçmişte olduğu gibi aksama veya içeriğini istenildiği şekilde olmama ihtimali göz önünde bulundurulmalıdır.
6. Sistemin başlangıcında önce kurumlardan işleyişe katkı sunacak bilişim uzmanları ve diğer uzmanlardan oluşacak ve İŞKUR'da geçici süreliğine görev alacak teknik destek ekibi şartı konulmalıdır. Bu ekip İşgücü Piyasası ve İstatistik Dairesi Başkanlığında toplanmalıdır.
7. Sistemin oluşturulması ve yaşayabilmesi için her yıl İşgücü Piyasası Bilgi Sistemi'ne veri sağlayan kurum katılımcılarından oluşan yıllık toplantılar yapılmalıdır. Bu toplantılar İŞKUR Genel Müdürü ya da ilgili Genel Müdür Yardımcısı başkanlığında düzenlenmeli, katılımcı kuruluşlardan da en az daire başkanı düzeyinde bir yönetici ve bir de uzman yer almalıdır. Kurul sistemin denetimi ve işleyişini takip etmek için toplanmalı, toplantılarında geçtiğimiz yılın verileri için gerekli olan istatistiklerin ve metaverilerinin en geç ne zamana kadar İŞKUR'a teslim edilebileceği ve bu verilerin en geç ne zaman sistemde yayınlanacağı karara bağlanmalıdır.

8. Sistemin izleme ve değerlendirme görevi İŞKUR tarafından yerine getirilmelidir. İŞKUR bu süreç için kendi içerisinde bir izleme ve değerlendirme komisyonu oluşturmalıdır. Komisyonun çalışmaları ile ilgili olarak yıllık toplantılarda paydaş kuruluşlara bilgi verilmelidir.
9. Sistem hayata geçirilmeye hazır hale getirildiğinde bilgisi mümkünse Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı tarafından kamuoyuna duyurulmalıdır. Sistemin oluşturulma nedeni, önemi, işlevi, faydaları gibi hususlar medya aracılığıyla kamuoyu ile paylaşılmalıdır.
10. Sistem içerisinde sadece istatiksel veriler yer almamalı, bu verilere ait gruplama, filtreleme seçenekleri ve metaveri bulunmalı, ayrıca sistemin oluşumunu anlatan bir metin, sistemin yönetmeliği, yardım, sıkça sorulan sorular, öneri ve şikâyet gibi bölümler bulunmalıdır.
11. Sistemin içerisinde yer alacak öneri ve şikâyet bölümünde herkesin sistem hakkındaki düşünceleri, gördüğü eksiklikler ve eklenmesini istediği veriler ile işgücü piyasası ile ilgili bir bilgi sisteminin daha başka ne gibi bir işlevi olacağına dair görüşlerini ifade edebileceği bir kısım yer almalıdır.
12. Sistemin içerisinde ilgiyi diri tutabilmek adına verilerle ilgili anketler yerleştirmek suretiyle vatandaşın görüşüne başvurulmalı ve bu neticede dolaylı olarak vatandaşın işgücü piyasası beklentisi ölçülmeye çalışılmalıdır.
13. Sistemin mutlak olarak mobil sürümü de oluşturulmalı ve işgücü piyasasına veri havuzu olacak bu yapının mobil cihazlardan kullanımının daha kolay olacağı göz önünde bulundurulmalıdır.
14. Bu sistemin bir kamu kurumu tarafından başka kamu kurumlarını da işin içine katacak şekilde oluşturulacağı düşünülürse, kamu için bağlayıcılık arz eden yasal güvencesi ihmal edilmemeli ve yukarıda belirtilen hususların hepsini içeren bir yönetmelik hayata geçirilmelidir. Sistemin ilk olarak yönetmeliği yayınlanmalı ve bu esnada katılımcı kurumlardan oluşturulacak yönetmelik için görüş istenilmeli ve yönetmelik son halini alıp yayınlandıktan sonra da, çalışmalara hızlı bir şekilde başlanılmalıdır. Yönetmeliğin güncelliğini kaybetmesi tehlikesine karşı, İşgücü Piyasası Bilgi Sistemi yıllık toplantılarında yönetmeliğin tartışılıp içeriğinde değişikliğe gidilebilmesi için adımlar atılması kararlaştırılmalıdır.

EKLER

EK 1: İŞGÜCÜ PİYASASI BİLGİ SİSTEMİ YÖNETMELİĞİ

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı (Türkiye İş Kurumu)'ndan

İŞGÜCÜ PİYASASI BİLGİ SİSTEMİ YÖNETMELİĞİ

Birinci Bölüm

Amaç, Kapsam, Dayanak, Tanımlar ve Kısaltmalar

Amaç

MADDE 1 – (1) Bu Yönetmeliğin amacı; Türkiye İş Kurumu tarafından işgücü piyasasına yönelik veri üretip kamuoyuyla paylaşan kamu kurumlarından İşgücü Piyasası Bilgi Sistemi için verilerin tek bir elde toplanmasıdır.

Kapsam

MADDE 2 – (1) Bu Yönetmelik; İşgücü Piyasasına yönelik veri üreten kurum verilerinin tek bir elde toplanıp kullanıcı dostu ve vatandaş odaklı olacak şekilde içerik sağlayacak kurumlar arasında paylaşımını ve yayınlanmasını düzenleyen usul ve esasları kapsar.

Dayanak

MADDE 3 – (1) Bu Yönetmelik; 4904 Sayılı Türkiye İş Kurumu Kanunu'nun 9 uncu maddesinin d bendinin 5 inci fırkasına dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar ve Kısaltmalar

MADDE 4 – (1) Bu Yönetmelikte geçen;

a) Bakanlık: Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığını

b) BSTB: Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığını

c) ÇSGB: Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığını

d) Genel Müdür: İŞKUR Genel Müdürünü

e) İPBDK: İşgücü Piyasası Bilgi Danışma Kurulunu

f) İPBS: İşgücü Piyasası Bilgi Sistemini

g) İŞKUR: Türkiye İş Kurumunu

h) İŞKUR BİD: Türkiye İş Kurumu Bilgi İşlem Dairesini

i) Kalkınma: Kalkınma Bakanlığını

j) MEB: Milli Eğitim Bakanlığını

k) Paydaş Kuruluşlar: Sisteme veri sağlamakla yükümlü olan bakanlık, kurum ve kuruluşlarını

l) SGK: Sosyal Güvenlik Kurumunu

m) Sistem: İşgücü Piyasası Bilgi Sistemi

n) TOBB: Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğini

o) TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumunu

p) YÖK: Yüksek Öğretim Kurumunu

İkinci Bölüm

Genel İlkeler, Çalışma Esasları, Veri Paylaşımı, Katılımcı Kuruluşlar ve Yükümlülükler

Genel İlkeler

Madde 5 – (1) İPBS kapsamında toplanacak verilerin gönderim şekli, sıklığı, içeriği, tablo ve grafikleri üzerinde değişiklik yapma yetkisi İŞKUR'a aittir.

(2) İPBS verileri, her kurum için sistemin yürürlüğe girdiği yılı ve sonrasını kapsayacak bilgileri içerir.

(3) İPBS oluşturulmasında gerçekleştirilecek veri uyumlaştırması, katılımcı kuruluşlardan teknik destek, veri paylaşımının ne şeklide olacağını İŞKUR BİD yürütür.

(4) İPBS için oluşturulacak web ve mobil tabanlı servis hizmetlerini kurmak, güncellemek, düzenlemek ve değiştirmek faaliyetlerini İŞKUR BİD yürütür.

Çalışma Esasları

Madde 6 – (1) İPBS içeriği ile ilgili olarak paydaş kuruluşlar her yıl mart ayında Genel Müdür başkanlığında toplanır. Toplantıya paydaş kurumlar en az Daire Başkanı düzeyinde iştirak eder.

(2) İPBS içeriği ile ilgili olarak her yıl toplanan paydaşlar veri havuzu için güncelleme yapma kararı alma yetkisine sahiptir. Toplantı kararları neticesinde sisteme yönelik veri ve kurum ekleme/çıkarma işlemleri yapılır.

(3) Toplantıda kararlar oy çokluğuyla alınır, kararların yürütümü, denetimi, takibi ve duyurulmasından İŞKUR sorumludur.

(4) İPBDK bu sistem için danışman ve gözlemci kurul olma misyonuna sahiptir. İPBDK görüş ve önerileri İPBS toplantılarında değerlendirilir.

Veri Paylaşımı

Madde 7 – (1) İŞKUR sisteme verileri entegre edilecek kurumlardan verilerini bir protokol çerçevesinde talep edebilir. Protokolün kapsamı ve içeriğindeki değişiklikler İPBS toplantılarında karara bağlanır.

(2) İPBS'ye veri verecek kurumlar bir önceki yılın verilerini yayınladıktan en geç 15 gün sonra İŞKUR'a sunmak zorundadır.

(3) İPBS'ye veri verecek kurumlar verilerini sistem altyapısına uygun olacak şekilde sunmak zorundadır.

Katılımcı Kuruluşlar

Madde 8 – (1) İŞKUR tarafından İPBS için veri sunacak kurumlar aşağıda belirtilen verileri sisteme uygun şekilde sağlar.

a) TÜİK: Kurumsal Olmayan Nüfus, İşgücü, İstihdam Oranı, Sektörel İstihdam, Meslek Gruplarına Göre İstihdam, İşteki Duruma göre İstihdam, Kayıtdışı İstihdam, Zamana Bağlı Eksik İstihdam, Yetersiz İstihdam, Kısmi Zamanlı Çalışanlar, Maaş ve Ücretler, İşgücü Maliyeti, Gelir Dağılımı ve Yaşam Koşulları, Çalışılan Saat, Eğitim Durumuna Göre İşgücü, İşsizlik, İşsizlik Oranı, İlk Kez İş Arayanlar, Daha Önce Çalışmış Olan İşsizler, Uzun Süreli İşsizlik,

Genç İşsizlik, İşgücü Dışı Nüfus, Yaygın eğitim: Düzenlenen kurs sayısı ve kurslara katılanlar, Yerleşim Yerlerine göre Nüfus, Göç, Katma Değer, Yoksulluk,

b) İŞKUR: Kayıtlı İşsizler, Başvurular, Açık İşler, İşe Yerleştirme, Temininde Güçlük Çekilen Meslekler, Gelecek Dönem İstihdam Eğilimleri, İşyeri Sayıları, Çalışan Sayıları, İşsizlik Ödeneği

c) ÇSGB: İşçi ve Sendika Üye Sayıları, Toplu İş Sözleşmeleri, İş Uyuşmazlıkları, Yabancı Çalışma İzinleri,

d) SGK: Aktif (çalışanlar) Sigortalılar, Pasif (aylık ve gelir alanlar) Sigortalılar, İş Kazaları ve Meslek Hastalıkları, Çalışan Sigortalı Sayılarına Göre İşyeri Sayısı,

e) MEB: Bitirilen Eğitim Seviyesine göre Nüfusun Dağılımı, Örgün eğitim: Orta öğretimde, mesleki yüksekokul ve fakültelerde kayıtlı, yeni kayıt ve mezun öğrenci sayısı,

f) YÖK: Öğrenci İstatistikleri, Yükseköğretim İstatistikleri,

g) TOBB: İşyeri Sayıları, Kurulan/Kapanan Şirket İstatistikleri,

h) BSTB: İşgücü Verimliliği,

i) KALKINMA: Kamu Yatırımları,

verilerini sağlar.

Yükümlülükler

Madde 9 – (1) İPBS'ye veri verecek kurumlar verilerini sisteme uygun olacak şekilde sunmakla yükümlüdür.

(2) Verilerin uyumlaştırması için katılımcı kurumlar geçici süreliğine istatistikçi, bilişimci ve uzman personel İŞKUR bünyesinde görevlendirilir.

(3) Paydaş Kuruluşlar Kuruma verilecek verileri istenilen formata uygun olarak hazırlayıp istenilen sürelerde sunmakla yükümlüdür.

Hizmet Sunumu

Madde 10 – (1) İPBS'nin yürürlüğe girme işlemlerinin yürütümünden İŞKUR sorumludur.

(2) İŞKUR sistemin faaliyete geçişinin duyurulmasını ve internet sitesinin düzenlenmesi ve işleyişini sağlar.

(3) İŞKUR sistemin e-Devlet üzerinden aktif edilmesi için gerekli olan iş ve işlemleri takip eder ve paydaş kuruluşlara gerekli bildirimleri yapar.

(4) İŞKUR ve Paydaş Kuruluşların internet sitelerinde sistem linki ana sayfada yer alır.

Veri Erişimi ve Kullanımı

Madde 11 – (1) İŞKUR bilgi sisteminin erişimi ile ilgili hususları halka duyurur ve erişimi sağlar.

(2) İŞKUR sistemdeki verilerin çeşitli formatlarda çekilebilmesi için gerekli düzenlemeleri yapar.

(3) İŞKUR kullanıcıların sistemi daha kolay kullanabilmeleri için öneri, şikâyet gibi dönüşlerin olabileceği altyapıyı sağlama ve bu dönüşlerle ilgili düzenleme görevini yerine getirir.

Anket

Madde 12 – (1) İŞKUR, Paydaş kuruluşların da görüş ve önerilerini alarak işgücü piyasası ile ilgili hususları içeren anketler hazırlar.

(2) İŞKUR ve paydaş kuruluşlar, işgücü piyasasına yönelik olarak sisteme eklenmiş anketlerin duyurusunu kendi sitelerinden yapar ve bu internet sitelerinde anket linki yer alır.

Üçüncü Bölüm

Uygulama Esasları

Takip ve Değerlendirme

Madde 13 – (1) İŞKUR sistemin ziyaret edilme istatistiklerini takip eder ve yayınlar. Yıllık olarak sistemin geneline ilişkin hususlarda değerlendirmelerini yapar ve kamuoyu ile paylaşır.

Tutarlılık ve Karşılaştırılabilirlik

Madde 14 – (1) Paydaş kuruluşlar İŞKUR tarafından talep edilen bilgileri tam, eksiksiz, zamanında ve sistemle uyumlu şekilde göndermekle yükümlüdürler.
(2) Paydaş kuruluşlar istatistiki verilerinde gerçekleşen metodoloji değişikliğine uygun olarak, geçmiş yıllarla karşılaştırılabilirliği olan verileri sisteme göndermekle yükümlüdür. Paydaş kuruluşlar veri metodolojisindeki bu değişiklikleri sistem içerisindeki metaveri kısmında yer alacak bir açıklamayı İŞKUR ile paylaşmak zorundadır.

Veri Gizliliği

Madde 15 – (1) Bu Yönetmelik kapsamında toplanacak veriler gizlidir ve İŞKUR sorumluluğundadır.

Sistem Güvenliği

Madde 16 – (1) İPBS için oluşturulacak internet sitesi ve mobil uygulamanın yazılımsal ve donanımsal güvenliği İŞKUR BİD sorumluluğundadır. İŞKUR BİD yetkisiz erişimin engellenmesi ve iş akış düzeninin sağlanmasını yürütür.

Protokolün Geçerlilik Süresi

Madde 17 – (1) İŞKUR ile paydaş kuruluşlar arasında yapılacak protokolün süresi 1 yıldır. Yeni protokol paydaş kuruluşun içerik paylaşımına göre bir önceki protokol bitiş tarihinden itibaren olacak şekilde yenilenir.

Çalışma Grupları Oluşturulması

Madde 18 – (1) İPBS verilerinin yıllık olması nedeniyle her sene paydaş kuruluşlar İŞKUR başkanlığında en son yılı verilerinin sisteme entegrasyonu için çalışma grubu oluşturur.

(2) Çalışma grupları istatistikçi, bilişim uzmanı ile verilere ve sisteme hâkim uzman personelden oluşacak şekilde toplanır.

(3) Çalışma grupları Genel Müdür denetimi ve gözetiminde görevini ifa eder.

Eğitim

Madde 19 – (1) İŞKUR paydaş kuruluşlara sistemin oluşturulma aşamasında veya ilerleyen süreçte, ihtiyaç duyulması halinde içerik ile ilgili eğitim verebilir.

Değerlendirme Toplantıları

Madde 20 – (1) İŞKUR paydaş kuruluşlar, diğer kamu kuruluşları ve sivil toplum kurumlarının katılımıyla sistemin değerlendirilmesi ve işleyişine yönelik yılda bir kez toplantılar düzenleyebilir.

Sistem Kuruluş Süreci

Geçici Madde – (1) Paydaş kuruluşlar İPBS'nin oluşturulma sürecinde İŞKUR tarafından talep edilecek personeli sistem kamuya açılan kadar sağlamakla yükümlüdür.

Yürürlük

Madde 21 – (1) Bu yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 22 – (1) Bu yönetmelik hükümlerini Türkiye İş Kurumu yürütür.

EK 2: PROTOKOL TASLAĞI

TÜRKİYE İŞ KURUMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ İLE …… ARASINDA İŞGÜCÜ PİYASASI BİLGİ SİSTEMİ İÇİN VERİ PAYLAŞIMINA İLİŞKİN İŞBİRLİĞİ PROTOKOLÜ

AMAÇ

Madde 1- Bu protokolün amacı, Türkiye İş Kurumu tarafından işgücü piyasasına dönük verilerin tek bir yerde toplanmasını, işlenmesini ve kamuoyu ile paylaşılmasını sağlamak için oluşturulacak veri havuzunda …….. ile yapılacak işbirliği ve veri paylaşımına yönelik usul ve esasları belirlemektir.

KAPSAM

Madde 2- Bu protokol, İŞKUR tarafından oluşturulacak İşgücü Piyasası Bilgi Sistemi kapsamında yer alan verilerin İŞKUR ve ….. tarafından yapılması gereken hususları içermektedir.

DAYANAK

MADDE 3- Bu protokol; 4904 Sayılı Türkiye İş Kurumu Kanunu'nun 9 uncu maddesinin d bendinin 5 inci fırkasına dayanılarak hazırlanmıştır

GÖREV VE YÜKÜMLÜLÜKLER

MADDE 4- Protokol hükümlerinin yerine getirilmesinde tarafların görev ve yükümlülükleri şu şekildedir:

A- …..

1- İŞKUR mevzuatı gereğince oluşturulacak İşgücü Piyasası Bilgi Sistemi için ilgili verilerin sağlanması işlemlerini İŞKUR ile birlikte yürütmek,

2- İŞKUR tarafından talep edilen verilerin sisteme uygunluğunu sağlayarak İŞKUR'a iletmek,

3- İŞKUR Genel Müdürü başkanlığında her yıl mart ayında düzenlenecek toplantıya en az Daire Başkanı iştirak etmek ve sistemle ilgili olarak kendi alanın giren hususlarda gerekli gördüğü dönüşleri yapmak,

4- Bilgi Sistemi için uzmanlar toplantısı ya da görevlendirilmesi gerekli olduğunda ilgili kişilerin listesini İŞKUR'a bildirmek ve çalışmaya katılımlarını sağlamak,

5- Bilgi Sistemi için gerekli kurum içi çalışmalarda gerekli tedbirleri almak, koordinasyonu sağlamak ve yetki çatışmasının önüne geçmek.

6- Bilgi Sistemi internet sitesi duyurusuna kendi internet sitelerinde yer vermek ve ana sayfayı bilgi sistemi linkini içerecek şekilde düzenlemek.

B- İŞKUR

1- Mevzuat çerçevesinde Bilgi Sistemi için gerekli verileri, verilerin istenildiği formatı ve veri teslim tarihleri ile ilgili süreçlerde …..'a gereken bildirimleri yapmak,

2- Kurumlardan uzman katkısını gerektirecek durumlarda gerekli uzmanların niteliği ve alanına ilişkin bilgileri …..'a iletmek,

3- Her yıl mart ayında İŞKUR Genel Müdürü başkanlığındaki toplantı için …..'a gerekli haberlendirmeyi yaparak toplantıya katılımlarını sağlamak.

4- Paydaş kurumların sistemle ilgili yaptığı geri dönüşlere cevap vermek ve gerekli düzenlemeleri yapmak.

PROTOKOL SÜRESİ VE DEĞİŞİKLİK

Madde 5- Bu protokol, bilgi sistemi için veriler yıllık olarak yükleneceğinden yıllık olarak yapılacaktır. Bir sonraki sene verilerin kapsamı ve çeşidinde değişiklik olması durumunda protokol metni yenilenir. Taraflar protokolde değişiklik yapılmasını talep etmeye yetkilidir.

VERİ UYUMU

Madde 6- Bu protokol kapsamında temin edilen veriler, bilgi sistemi verisi olarak kullanılabilecek formatta verinin oluşturulduğu ilk kurum tarafından İŞKUR'a gönderilecektir.

VERİ EKLEME VE EĞİTİM

Madde 7- Sistem içerisinde yapılacak değişiklikler ve veri eklenmesi hususları İŞKUR tarafından belirlenecek ve …… ile görüşülerek veri temini yapılacaktır.

Madde 8- İŞKUR sistemin kuruluş aşamasında eğitim düzenleme hakkını saklı tutar. Gerekli görüldüğünde İŞKUR tekrar eğitim düzenleyerek …….. bilgi verir. Eğitim içeriği, tarihi, yeri gibi hususlar ……..'nın görüşü alınarak İŞKUR tarafından belirlenir.

UYUŞMAZLIKLARIN ÇÖZÜMÜ

Madde 9- Protokole ilişkin karşılaşılan sorunlar karşılıklı resmi yazışmalarla çözümlenmeye çalışılacaktır. Bu şekilde uyuşmazlıkların çözümünün mümkün olmaması durumunda her yıl Mart ayında yapılan bilgi sistemi toplantılarında uyuşmazlık çözüme kavuşturulacaktır.

VERİLERİN GİZLİLİĞİ

Madde 10- Bu protokol kapsamında temin edilen veriler, bilgi sistemi verisi dışında bir amaç için kullanılamaz. İŞKUR amacı dışında kullanılan veri konusunda sorumlu makamdır.

YÜRÜRLÜK

Madde 11- Bu protokol taraflarca karşılıklı olarak imzalanmasını müteakip yürürlüğe girer.

KAYNAKÇA

Aktan, Can; Bilgi Toplumu ve Özellikleri, http://www.canaktan.org/yeni-trendler/bilgi-toplumu/bilgi_toplumu-ozellik.htm

Aktan, Coşkun Can, İstiklal Y. Vural; "Bilgi Çağı, Bilgi Yönetimi ve Bilgi Sistemleri", http://www.canaktan.org/yeni-trendler/bilgi-yonetimi/bilgi-nedir.htm

Atik, Hayriye, Aytekin, Altıparmak; Avrupa Birliği ve Türkiye'de Bilgi Sektörünün İstihdama Katkısı, **Bilgi Ekonomisi ve Yönetimi Dergisi,** Cilt 6, Sayı 1, İstanbul 2011.

Balay, Refik; Küreselleşme, Bilgi Toplumu ve Eğitim, **Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi,** Cilt 37, Sayı 2, Ankara 2004.

Behan, Kate, Diana Holmes; **Understanding Information Technology,** Prentice Hall, New York 1990.

Bensghir, K. Türksel; Bilgi Sistemleri ve Bilgi Yönetimi, http://www.deu.edu.tr/UploadedFiles/Birimler/19430/BY-TBENSGHIR-Kas%C4%B1m2011.ppt (31.12.2015)

Bensghir, Kaya Türksel; **Bilgi Teknolojileri ve Örgütsel Değişim,** Türkiye Ortadoğu Amme İdaresi Yayınları, Ankara 1996.

Bilgi Toplumu Stratejisi ve Eylem Planı.

Boğaziçi Üniversitesi Bilgi Sistemleri Uygulama Ve Araştırma Merkezi Yönetmeliği.

Burke, Peter; **Bilginin Toplumsal Tarihi,** Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 2. Baskı, İstanbul 2004.

Canöz, Kadir; **Bilgi Toplumu ve Halkla İlişkiler,** Tablet Kitabevi, Konya 2008.

Castells, Manuel; **The Rise of Network Society,** Blackwell Publishers, 1. Baskı, İngiltere 1996.

Çapar, Bengü; **Bilgi Yönetimi: Nasıl bir İnsan Gücü? II. Ulusal Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi Bildiriler Kitabı,** Beta Basım Yayım, İstanbul 2003.

Çiftçi Kayıt Sistemi Yönetmeliği.

Çiftlik Muhasebe Veri Ağı Sisteminin Kuruluş Ve Çalışma Usul Ve Esasları Hakkında Yönetmelik.

Çoban, Hasan; **Bilgi Toplumuna Planlı Geçis,** İnkilap Kitabevi, 1. Baskı, İstanbul 1997.

Davenport, H. Thomas, Laurence, Prusak; **İş Dünyasında Bilgi Yönetimi: Kuruluşlar Ellerindeki Bilgiyi Nasıl Yönetirler,** Rota Yayın, İstanbul 2001.

Devlet Destekleri Bilgi Sistemine Veri Aktarılması Hakkında Yönetmelik.

Djerma, Honore Toro; Improving the Labour Market Information System (LMIS) Regionally: Challenges and Opportunities, http://courses.itcilo.org/A157439/training-material/module-4/labour-market-information-system-lmis.

Drucker, F. Peter; **Post-Capitalist Society,** Harper Business, 1. Baskı, New York 1993.

Drucker, F. Peter; **Yeni Gerçekler,** Türkiye İş Bankası Yayınları, 1. Baskı, Ankara 1991.

Durna, Ufuk, Yavuz, Demirel; Bilgi Yönetiminde Bilgiyi Anlamak, **Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi,** Cilt 30, Sayı 1, Kayseri 2008.

Efendioğlu, Akın, Emre, Sezgin; E-Devlet Uygulamalarında Bilgi ve Paylaşım Güvenliği, **Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,** Cilt 16, Sayı 2, Adana 2007.

Eğitim ve Eğitim Projesi, İş ve İşçi Bulma Kurumu, Yayın No: 279, Ankara 1993.

Elmas, Çetin; **Yapay Sinir Ağları**, Seçkin Yayıncılık, 1. Baskı, Ankara 2003.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı İstatistik Veri Sistemi Yönetmeliği.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı İstatistik Veri Sistemi Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik.

Enformatik Çalışma Grubu; Enformatik Alanına Yönelik Bilim, Sanayi ve Teknoloji Politikaları, TÜBA-TÜBİTAK-TTGV, Ankara 1995.

Erkan, Hüsnü; **Ekonomi Sosyolojisi,** Barış Yayınları, 1. Baskı, İzmir 2000.

Erkan, Levent; **Kamu İstihdam Hizmetlerinin Kalitesini Artırmaya Yönelik Teknik Destek**, Başlangıç Raporu, Ankara 2012.

E-Şirket Taktikleri, Capital Dergisi Yayını, İstanbul 2000.

Geyik, Mahmut, Mehmet, Barca; **Etkin Bilgi Üretimi için Örgütler Nasıl Tasarlanmalıdır?** 3. Ulusal Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF, Eskişehir 2004.

Gökçen, Hadi; **Yönetim Bilgi Sistemleri,** Palme Yayıncılık, Ankara 2007.

Göksel, B. Ahmet, Pelin E. Baytekin; Bilgi Toplumunda İşletmeler Açısından Önemli Bir Zenginlik: Entelektüel Sermaye. Halkla İlişkiler Perspektifinden Bir Değerlendirme, **İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi,** Sayı 31.

Gurvitch, Georges; **Sosyoloji ve Felsefe,** Değişim Yayınları, İstanbul 1984.

Hanehalkı İşgücü Anketi Sonuçları Ekim 1999, T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, Ankara 2001.

İnce, Mehmet, Oktay, Ercan; Bilginin Bir Stratejik Güç Olarak Önemi ve Örgütlerde Bilgi Yönetimi, **Selçuk Üniversitesi Karaman İ.İ.B.F Dergisi,** Cilt 9, Sayı 10, Konya 2006.

Karaman, Abdullah, Burak S., Haşıloğlu,; Bilgi Kavramı ve Bilgiye Dayalı Organizasyonlarda Bilgi Sistemi, **Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi,** Cilt 9, Sayı 1-2, Konya 2006.

Kaynak, Selahattin, Muammer, Yaylalı; Bilgi Toplumuna Geçiş Sürecinde Bilgi Ekonomisi ve Bilgi Ekonomisi İndeksi Modeli ile Türkiye Üzerine Bir Uygulama, **Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F Dergisi,** Cilt 27, Sayı 2, İstanbul 2009.

Köksal, Aydın; **Bilişim Terimleri Sözlüğü,** Türk Dil Kurumu Yayınları, No:476, Ankara 1981.

Kuran, N. Hüseyin; **Türkiye için e-devlet Modeli,** İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 1. Baskı, İstanbul 2005.

Lee, M. Sang, Kim, Bonn-Oh; Developing the Information System Architecture for World-Class Organizations, **Management Decision,** Cilt 34, Sayı 2, USA 1996.

Levett, P. Gavin, Guenov D. Marin; A Methodology for Knowledge Management Implementation, **Journal of Knowledge Management,** Cilt 4, Sayı 4, Bradford 2000.

Liebowitz, Jay; Getting the Most Out of Your Organization's Knowledge Management, **Competitive Intelligence Magazine,** Cilt 7, Sayı 5, USA 2004.

Lucas, Henry; **Computer Based Information Systems in Organization,** Prentice Hall, New Jersey 1989.

Maraş, Gökçe; Kamu Yönetimlerinde E-Devlet ve E-Demokrasi İlişkisi, **Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi,** Sayı 37, Kayseri 2011.

Martin, J. William; **The Information Society,** Informatin Today Inc., 1. Baskı, New Jersey 1988.

McDermott, Richard; Why Information Technology Inspired but Cannot Deliver Knowledge Management, **California Management Review,** Cilt 41, Sayı 4, ABD 199.

Odabaş, Hüseyin; Kurumsal Bilgi Yönetimi, **Türk Kütüphaneciliği,** Cilt 17, Sayı 4, Ankara 2003.

Öğüt, Adem; **Bilgi Çağında Yönetim,** Nobel Yayıncılık, 1. Baskı, Ankara 2003.

Öğüt, Nurgül, Henry, Leerentveld, Semra, Türkan; **Sosyo-Ekonomik Göstergeler Rehberi**, 2014 Ankara.

Öğüt, Nurgül, Semra, Türkan; **Sosyoekonomik Göstergeler Sistemi Eğitim Notları,** Ankara 2014.

Özdemirci, Fahrettin; **Arşivlerimizin Kurumsal Yapılanma Gereksinimleri, Bilginin Serüveni: Dünü, Bugünü, Yarını**: **Türk Kütüphaneciler Derneği'nin Kuruluşunun 50. Yılı Uluslararası Sempozyum Bildirileri,** Ankara 1999.

Özdemirci, Fahrettin; Belge Üretimi ve Kurumsal Bilgi Yönetimi, **21. Yüzyıla Girerken Enformasyon Olgusu Sempozyumu: Bildiriler,** Ankara 2001.

Özdemirci, Fahrettin, Aydın, Cengiz; Kurumsal Bilgi Kaynakları ve Bilgi Yönetimi, **Türk Kütüphaneciliği,** Cilt 22, Sayı 1, Ankara 2008.

Peppard, Joe; IT Strategy for Business, Pitman Publishing, Cilt 5, Sayı 4, New York 1993; "aktaran" Demirhan, Dilek; İşletmelerde Stratejik Bilgi Sistemi Yönetimi ve Rekabet Üstünlüğü Elde Edilmesindeki Rolü, **Ege Akademik Bakış,** Cilt 2, Sayı 2, İzmir 2002.

Resmi İstatistik Kanunu 2012-2016 (Rev.2)

Rosenthal, Franz; **Bilginin Zaferi,** Da Yayıncılık, İstanbul 2004.

Segars, H. Albert, Grover, Varun; Strategic Information Systems Planning Success, **MIS Quarterly,** Cilt 22, Sayı 2, Minneapolis 1998.

St. Clair, Guy; Knowledge Management, **Encyclopedia of Library and Information,** 2. Baskı, Cilt 2, New York 2003.

Stewart, A. Thomas; **Entelektüel Sermaye,** MESS Yayınları, İstanbul 1997.

Tahirov, Arif; Bilgisayar Destekli Bilgi Sistemleri, **Journal of Qafqaz University,** Sayı 27, Bakü 2009.

Tapu ve Kadastro Verilerinin Paylaşımı Hakkında Yönetmelik

Technical Assistance to Develop Labour Market Information, State Institute of Statistics Tor No. 6.

Tekin, Mahmut, Güleş, Kürşat Hasan, Öğüt, Adem; **Teknoloji Yönetimi,** Nobel Yayın Dağıtım, 2. Baskı, İstanbul 2003.

Tiwana, Amrit; **Bilginin Yönetimi,** Dışbank Kitapları, İstanbul 2003.

Toffler, Alvin, Heidi, Toffler; **Yeni Bir Uygarlık Yaratmak,** İnkilap Kitapevi, 1. Baskı, İstanbul 1996.

Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük; "Bilgi" maddesi.

Türkiye İş Kurumu, **2012 Yılı Faaliyet Raporu**.

Türkiye İş Kurumu, **2013 Yılı Faaliyet Raporu**.

Türkiye İş Kurumu, **2014 Yılı Faaliyet Raporu**.

Türkiye İş Kurumu, **4. Genel Kurul İstihdam Politikası Önerileri**, Kasım 2007.

Türkiye İş Kurumu, **5. Genel Kurul Çalışma Raporu**, Kasım 2009.

Türkiye İş Kurumu, **5. Genel Kurul İstihdam Politikası Önerileri**, Kasım 2009.

Türkiye İş Kurumu, **6. Genel Kurul Çalışma Raporu**, Aralık 2011.

Türkiye İş Kurumu, **6. Genel Kurul Önerileri,** Aralık 2011.

Türkiye İş Kurumu, **7. Genel Kurul Çalışma Raporu**, Kasım 2013.

Türkiye İş Kurumu, **7. Genel Kurul Politika Önerileri**, Kasım 2013.

Türkiye İş Kurumu, **8. Genel Kurul Çalışma Raporu**, Kasım 2015.

Türkiye İş Kurumu, **İşgücü Piyasası Bilgi Danışma Kurulu Toplantı Tutanağı**, Nisan 2004

Türkiye İş Kurumu, **İşgücü Piyasası Bilgi Danışma Kurulu Toplantı Tutanağı**, Kasım 2008.

Türkiye İş Kurumu, **İşgücü Piyasası Bilgi Danışma Kurulu Toplantı Tutanağı**, Mart 2014.

Türkiye İş Kurumu, **İşgücü Piyasası Bilgi Danışma Kurulu Yürütme Komitesi Toplantı Tutanağı**, Ankara Şubat 2014.

Ulusal Coğrafi Bilgi Sisteminin Kurulması ve Yönetilmesi Hakkında Yönetmelik.

Ulusal İş Gücü Verimliliği İstatistikleri, http://vi.sanayi.gov.tr/UlusalVerimlilikIstatistikleri.aspx

Woltermann, Silke; The Labor Market Information System as an Instrument of Active Labor Market Policies, **Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit,** Mannheim.

Yıldırım, Aziz; **Sosyal Yardımların Koordinasyonunda Sosyal Yardım Bilgi Sistemi (Soybis) Ve Bütünleşik Sosyal Yardım Hizmetleri Projesi,** 4. Bölgesel Kalkınma ve Yönetişim Sempozyumu, Ankara 19-20 Kasım 2009.

Yılmaz, Bülent; Bilgi Toplumu: Eleştirel Bir Yaklaşım, **Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi,** Cilt 15, Sayı 1, Ankara 1998.

Yılmaz, Yücel; Transition to Knowledge Society in Turkey: Current State and Future Perspectives, Turkish Studies, Taylor&Francis Group, Cilt 13, Sayı 3; "aktaran"

Yılmaz, Ercan Nurcan, Halil İbrahim, Ulus, Serkan, Gönen; Bilgi Toplumuna Geçis ve Siber Güvenlik, **Bilişim Teknolojileri Dergisi,** Cilt 8, Sayı 3, Ankara 2015.

Zaim, Halil; **Bilginin Artan Önemi ve Bilgi Yönetimi,** İşaret Yayınları, İstanbul 2005.

2015-2018 Bilgi Toplumu Stratejisi ve Eylem Planı, R.G. 24.02.2015-29287

4904 Sayılı Türkiye İş Kurumu Kanunu, R.G. 5.7.2003-25159

9. Kalkınma Planı (2007-2013), R.G. 1.7.2006-26215

http://ec.europa.eu/eurostat/about/overview

http://ec.europa.eu/eurostat/data/database

http://ec.europa.eu/eurostat/documents/4031688/6774459/KS-02-14-765-EN-P.pdf/09533c5d-d157-4def-9310-38ebe0f6f43a

http://icticaret.gtb.gov.tr/bilgi-sistemleri/mersis

http://kilm.ilo.org/2015/install/

http://sosyalyardimlar.aile.gov.tr/uygulamalar/soybis

http://stats.oecd.org/

http://www.bilgitoplumu.gov.tr/bilgi-toplumu/bilgi-toplumu-dairesi-hakkinda/

http://www.bsuygar.boun.edu.tr/faaliyet_rapor_bilgisistemleri_uygar_2014.pdf

http://www.csb.gov.tr/gm/cbs/index.php?Sayfa=sayfa&Tur=ustmenu&Id=61

http://www.ilo.org/global/about-the-ilo/lang--en/index.htm

http://www.ilo.org/global/statistics-and-databases/research-and-databases/kilm/lang--en/index.htm

http://www.ilo.org/global/statistics-and-databases/WCMS_424979/lang--en/index.htm

http://www.innova.com.tr/pdfs/ESIS_Projesi_Kitapcigi.pdf

http://www.innova.com.tr/pdfs/ESIS_Projesi_Kitapcigi.pdf

http://www.kmtso.org.tr/belgeler/mersis/Mersis_vatandas_egitim.pdf

http://www.oecd.org/about/history/

http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2006/04/20060420-3.htm

http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2015/03/20150307-6-1.pdf

http://www.tkgm.gov.tr/tr/TAKBIS

http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1059

http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1059

https://www.atso.org.tr/icerik/7/265/mersis-nedir?.html

https://www.hazine.gov.tr/tr-TR/Duyuru-Listesi-Sayfasi?id=90&nm=1236#

https://www.kaysis.gov.tr/Dbys.aspx

https://www.kaysis.gov.tr/docs/kaysistantmkitap.pdf

https://www.kaysis.gov.tr/docs/kaysistantmkitap.pdf

https://www.turkiye.gov.tr/

https://www.turkiye.gov.tr/bilgilendirme?konu=siteHakkinda

https://www.turkiye.gov.tr/hizmetler

http://10.0.36.8:8080/

ÖZGEÇMİŞ

Muhammet KAYA 13.11.1986 yılında Yozgat'ta doğdu. İlköğretimini Akdağmadeni Namık Kemal İlkokulu'nda ve Sincan Mehmet Akif Ersoy İlköğretim Okulu'nda, ortaöğretimini Mamak Cumhuriyet Anadolu Lisesi'nde tamamladı. 2004 yılında Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyoloji bölümüne kaydoldu. 2006 yılında giriş yaptığı Anadolu Üniversitesi İktisat Fakültesi Kamu Yönetimi bölümünden 2010 yılında mezun oldu. 2012 yılı Ocak ayında Yozgat Sosyal Güvenlik Kurumu İl Müdürlüğü'nde Sosyal Güvenlik Denetmen Yardımcısı olarak başladığı görevini 2013 yılı Mart ayına kadar sürdürdü. 2013 yılı Mart ayından itibaren Türkiye İş Kurumu'nda İstihdam Uzman Yardımcısı olarak görev yapmaktadır.